

Usporedba zemalja članica Europske unije prema odabranim pokazateljima fiskalne decentralizacije

Žgomba, Toni

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:426204>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobрила u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
Dr. Mijo Mirković

TONI ŽGOMBA

**USPOREDBA ZEMALJA ČLANICA EUROPSKE UNIJE PREMA ODABRANIM
POKAZATELJIMA FISKALNE DECENTRALIZACIJE**

Diplomski rad

Pula, travanj, 2018.

Sveučilište Jurja Dobрила u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
Dr. Mijo Mirković

TONI ŽGOMBA

**USPOREDBA ZEMALJA ČLANICA EUROPSKE UNIJE PREMA ODABRANIM
POKAZATELJIMA FISKALNE DECENTRALIZACIJE**

Diplomski rad

JMBAG: 568 - ED, redovni student

Studijski smjer: Management i poduzetništvo

Predmet: Lokalne javne financije

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Financije

Mentorica: Prof.dr.sc. Sandra Krtalić

Pula, travanj, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisan Toni Žgomba, kandidat za magistra Managementa i poduzetništva, ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad "Usporedba zemalja članica Europske Unije prema odabranim pokazateljima fiskalne decentralizacije" rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, travanj 2018. godine

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Toni Žgomba dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom "Usporedba zemalja članica Europske Unije prema odabranim pokazateljima fiskalne decentralizacije" koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, travanj 2018. godine

Potpis

SADRŽAJ

1	Uvod	7
2	Državno uređenje	10
2.1	Organizacija vlasti u državi	10
2.1.1	Tijela vlasti	10
2.2	Oblici državnog uređenja.....	11
2.2.1	Jedinstvene ili unitarne države	11
2.2.2	Složene države ili federacija.....	12
2.2.3	Regionalna država	13
2.3	Lokalna samouprava.....	13
2.3.1	Pravni režim jedinica lokalne samouprave.....	15
2.4	Razine lokalne samouprave	16
2.4.1	Povezivanje lokalnih jedinica - amalgamacija.....	19
2.4.2	Modeli lokalne samouprave.....	20
2.5	NUTS regije.....	23
2.5.1	NUTS regije u Hrvatskoj.....	26
2.5.2	Korištenje kohezijskih fondova EU u Hrvatskoj.....	27
2.6	Javne usluge u nadležnosti lokalne samouprave	28
3	Fiskalni federalizam	34
3.1	Pojavni oblici decentralizacije.....	35
3.2	Fiskalna decentralizacija	38
3.3	Prednosti i nedostaci fiskalne decentralizacije.....	39
3.4	Primjeri modela fiskalne decentralizacije u svijetu.....	41
3.4.1	Model fiskalne decentralizacije u Japanu	41
3.4.2	Model fiskalne decentralizacije u Kanadi	48
4	Analiza rezultata procjene stupnja fiskalne decentralizacije.....	53
4.1	Metodologija izrade rezultata procjene stupnja fiskalne decentralizacije zemalja članica Europske unije.....	53
4.2	Razina opće države EU28	56
4.3	Rezultati fiskalnih pokazatelja za federalnu i lokalnu razinu vlasti	60
4.3.1	Omjer ukupnih prihoda i rashoda federalne i lokalne razine vlasti	60
4.3.2	Udio vlastitih prihoda federalne i lokalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države.	62
4.3.3	Udio ukupnih rashoda federalne i lokalne razine u ukupnim rashodima opće države.	66

4.3.4	Udio transfera (dotacija) u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti	69
4.3.5	Udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima federalne i lokalne razine vlasti ...	72
4.3.6	Udio rashoda federalne i lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države prema funkcijama javnih usluga	75
4.3.7	Postotak neto pozajmljivanja i zaduživanja federalne i lokalne razine vlasti na razini BDP-a	95
4.4	Nefiskalni pokazatelji	99
4.4.1	Posredno ili neposredno biranje gradonačelnika jedinice lokalne samouprave.....	100
4.4.2	Izdavanje za plaće zaposlenima na federalnoj i lokalnoj razini unutar razine opće države izraženo kroz postotak BDP-a	102
4.4.3	Udio zaposlenih federalne i lokalne razine vlasti u ukupnom broju zaposlenih opće države.....	105
5	Zaključak	114
	LITERATURA.....	117
	POPIS TABLICA.....	129
	POPIS GRAFIKONA.....	132
	SAŽETAK.....	133
	SUMMARY.....	133

1 UVOD

Tema ovog rada je “Usporedba zemalja članica Europske unije prema odabranim pokazateljima fiskalne decentralizacije”. Današnji globalizirani svijet pred sve sudionike na tržištu postavlja težak zadatak brze prilagodbe i praćenja stalno mjenjajućih uvjeta poslovanja. Nepredvidljivost, ili preciznije, nestabilnost koja obilježava današnjicu, pred države postavlja izazov fiskalne (ne)ravnoteže, stvaranja poticajnih uvjeta za rast i razvoj njihovih gospodarstava te podizanje životnog standarda građana. Fiskalna decentralizacija tijekom godina nametnula se kao jedan od nekoliko mogućih načina hvatanja u koštac s turbulentnim gospodarskim prilikama u svijetu, a koja podrazumijeva vertikalni prijenos moći s viših na niže razine vlasti u zemlji radi efikasnijeg pružanja javnih usluga i razvoja lokalnih i regionalnih jedinica vlasti, što u konačnici rezultira napretkom cjelokupnog gospodarstva zemlje.

Cijevi istraživanja ovog rada su sljedeći:

- Upoznavanje s pojmovima “državno uređenje”, “lokalna samouprava”, “NUTS regije”
- Upoznavanje s pojmovima “fiskalni federalizam” i “fiskalna decentralizacija”
- Prikazi modela fiskalne decentralizacije u Europi i svijetu
- Prikazi rezultata istraživanja za odabrane pokazatelje fiskalne decentralizacije zemalja članica Europske unije
- Usporedba i utvrđivanje stupnja fiskalne decentralizacije zemalja članica Europske unije.

Rad se sastoji od 5 poglavlja. Prvo poglavlje “Uvod” čitatelja upoznaje s tematikom i ciljevima istraživanja te metodama korištenim u izradi diplomskog rada.

Drugo poglavlje naziva “Državno uređenje” prikazat će čitateljima uvid u teoriju državnog uređenja, organizaciju vlasti u zemlji i lokalnoj samoupravi. Podrobnije se objašnjava značaj lokalne samouprave prikazujući njezine moguće oblike i razine s pripadajućim javnim uslugama u njihovoj nadležnosti. Također, dat je prikaz NUTS regija, jedne od posebnosti europskih integracijskih procesa.

Treće poglavlje naziva "Fiskalni federalizam" prikazuje teorijsku pozadinu termina fiskalni federalizam i fiskalne decentralizacije. Pojmovi se često koriste kao sinonimi, međutim postoje razlikovanja koja su opisana unutar poglavlja. Kako bi se čitateljima omogućio širi uvid u temu rada, pojam fiskalne decentralizacije detaljnije je opisan uz prikaz prednosti i nedostataka uključivanja procesa decentralizacije u gospodarske i političko-administrativne strategije gospodarstva. Poglavlje sadrži prikaz modela fiskalne decentralizacije u Japanu i Kanadi.

Četvrto poglavlje "Analiza rezultata procjene stupnja fiskalne decentralizacije" ključno je poglavlje rada. Poglavlje sadrži opis metodologije izrade podataka procjene stupnja fiskalne decentralizacije zemalja članica Europske unije (u nastavku EU), prikaz podjele pokazatelja na fiskalne i nefiskalne (političke i administrativne) pokazatelje fiskalne decentralizacije, razloge njihovog odabira, izvore statističkih podataka i objašnjenja termina. Također, unutar poglavlja prikazani su svi rezultati istraživanja u obliku tablica i grafikona s pripadajućim objašnjenjima. Na kraju poglavlja prikaz je usporedbe rezultata zemalja članica EU prema odabranim pokazateljima za sve promatrane razine vlasti i prikaz zemalja EU prema stupnju fiskalne decentralizacije.

Posljednje poglavlje "Zaključak" čitatelju pruža zaključna razmišljanja na obrađenu temu, nakon kojeg slijede popis literature, tablica i grafikona te sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

Prilikom izrade diplomskog rada korišteno je nekoliko znanstveno-istraživačkih metoda, preciznije metoda analize i sinteze, metoda klasifikacije i deskripcije, komparativna metoda te induktivno – deduktivna metoda zaključivanja. Analitičko – sintetička metoda sastoji se od dva dijalektički suprotna, ali jedinstvena metoda postupka analize i sinteze. Metoda analize korištena je pri raščlambi složenih pojmova, vrijednosnih sudova i zaključaka na njihove jednostavnije sastavne dijelove te kod izučavanja svakog dijela zasebno i u odnosu na druge dijelove. Metoda sinteze korištena je kod spajanja dijelova ili elemenata u cjelinu, sastavljanja jednostavnih misaonih tvorevina u složene. Također, korištena je i metoda klasifikacije, odnosno sistemska i potpuna podjela općeg pojma na posebne koje taj pojam obuhvaća. Metoda deskripcije je postupak jednostavnog opisivanja ili ocrtanja činjenica, procesa ili predmeta u prirodi i društvu te njihovih empirijskih podređivanja odnosa i veza, ali bez znanstvenog tumačenja i objašnjavanja.

Komparativna metoda je postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica, pojava procesa ili odnosa, odnosno utvrđivanje njihove sličnosti u ponašanju i intenzitetu i razlika među njima. Korištenje ove metode najbolje se može vidjeti u četvrtom poglavlju pod nazivom „Analiza rezultata procjene stupnja fiskalne decentralizacije“. Induktivno – deduktivna metoda koristi se za objašnjavanje utvrđenih, te otkrivanje novih spoznaja i logičkih zaključaka kako bi se dokazale postavljene teze i provjerile postavljene hipoteze i znanstvena istraživanja, pa je ista korištena prilikom tumačenja rezultata istraživanja.

2 DRŽAVNO UREĐENJE

Ovo poglavlje obrađuje organizaciju vlasti u državi, tijela vlasti, oblike državnog uređenja, moguće razine lokalne samouprave i NUTS regije.

2.1 Organizacija vlasti u državi

“Država je sveobuhvatna tj. globalna društvena i politička organizacija jer ona ne postoji za ostvarenje nekih specifičnih ciljeva (kao npr. udruga ljubitelja ptica pjevica) nego za mnogo različitih općih ciljeva. Zbog svojeg globalnog i sveobuhvatnog karaktera država je vrlo složena organizacija s mnogo razina, tijela, međuodnosa itd. Razlika između države i ostalih organizacija je višestruka: a) država je sveobuhvatna, najsloženija društvena i politička organizacija, b) država se temelji na suverenoj vlasti, c) država raspolaže oružanom, ekonomskom i ideološkom moći, d) država se temelji na pravu.” (Mintas – Hodak, Rašić, 2016: 120, 121)

“Država je entitet koji ima sljedeće karakteristike: prostire se na većem ili manjem geografskom području, sastoji se od veće ili manje populacije koja je kulturološki homogena ili heterogena i kako bi bila suverena mora imati mogućnost da stvara, mijenja i provodi zakone.” (Napier, 1997: 1; vlastiti prijevod)

2.1.1 Tijela vlasti

Kako bi država funkcionirala potrebna su joj tijela vlasti, a ona su “element državne organizacije i osnovni oblik kako su pravnim normama u državi podijeljene djelatnosti i poslovni nužni za ostvarenje ciljeva države.” (Mintas – Hodak, Rašić, 2016: 137) U Hrvatskoj prema čl. 3. st. 1. Zakona o pravu na pristup informacija tijela javne vlasti su: “državna tijela; tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave; pravne osobe s javnim ovlastima i druge osobe na koje su prenesene javne ovlasti; pravne osobe čiji su programi ili djelovanje zakonom utvrđeni kao javni interes te se u cijelosti ili djelomično financiraju iz državnog proračuna ili iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave; trgovačka društva u kojima

Republika Hrvatska i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju zasebno ili zajedno većinsko vlasništvo.” (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2012: 3)

Postoje različite podjele tijela vlasti, međutim za potrebe ovog rada ponajviše nam služi teritorijalna podjela nadležnosti tijela vlasti na temelju koje se kasnije nadovezuje fiskalna komponenta. Ona su prema ovoj podjeli određena hijerarhijski te tako postoje:

- “najviša ili središnja tijela vlasti: imaju nadležnost za cjelokupno područje države – obično se nazivaju središnja državna tijela,
- niža ili regionalna: imaju samo ograničenu nadležnost (vlast) i samo nad određenim područjem i dijelom stanovništva,
- lokalna tijela vlasti” (Mintas – Hodak, Rašić, 2016: 138).

2.2 Oblici državnog uređenja

Distribucija moći između različitih razina vlasti je značajan aspekt ustavnog uređenja države. Među državama koje imaju više razina vlasti, razlikovanje definiranja njihovog ustavnog uređenja može se odrediti na temelju veće ili manje autonomije koju uživa lokalna razina vlasti. Tako postoje dva oblika državnog uređenja: federalističko i unitarističko.

Federalističko i unitarističko uređenje su idealni oblici, predstavljaju krajnje mogućnosti državnog uređenja. Većina nacija uređena je na način koji je organiziran negdje između ova dva ekstrema. Specifičan oblik ustavnog uređenja, svojevrsna kombinacija dva ekstrema, jest regionalna država ili “kvazi federacija”. (Encyclopedia Britannica; vlastiti prijevod)

2.2.1 Jedinstvene ili unitarne države

Unitarna država (prema engl. *unitarian*, od lat. *unitas*: jedinstvo), je “doktrina i na njoj izgrađen sustav državnoga uređenja u kojem je uspostavljena jedinstvena državna vlast s jedinstvenom državnom upravom; teritorij države čini jednu nedjeljivu političku cjelinu (nasuprot federalnom uređenju). Najvišu državnu vlast imaju

središnji državni organi, obično smješteni u jednome središtu (najčešće glavni grad). Iako unitarna, takva je država također podijeljena na niže, lokalne samoupravne jedinice (općine, gradove, kotareve, oblasti, županije i dr.). Ovisno o stupnju njihova samostalnoga djelovanja, unitarne se države dijele na centralizirane, tj. one u kojima postoji potpuna kontrola središnje države nad svim aspektima djelovanja nižih jedinica, i decentralizirane, gdje se dio vlasti nalazi u rukama lokalnih, teritorijalnih samoupravnih jedinica, a središnja vlast nadzire njihovo djelovanje. Povijesno je unitarna država nastala kao posljedica Francuske revolucije.” (Hrvatska enciklopedija) Primjeri zemalja članica EU su Francuska, Hrvatska, Švedska i Poljska.

2.2.2 Složene države ili federacija

“Govori li se o složenim državama, nemoguće je izvesti jedinstvenu klasifikaciju jer je riječ o više vrsta složenih država. Vrste složenih država su: protektorat, unija (realna i personalna), konfederacija, federacija. Federacija je savezna država. Načelo organizacije složenih država je federalizam tj. udruživanje “manje ili više samostalnih država članica (država, zemalja, regija) u jednu nadređenu cjelinu”. Federalizam kao načelo organizacije složene države predstavlja diobu moći ili vlasti unutar savezne države, promiče policentrizam, brana je separaciji i unutar državnim konfliktima, jamči konsenzus oko zajedničkih stvari, interesa. Federalizam omogućava integraciju heterogenog društva. Politolozi smatraju da se federalizam može opravdati zemljopisno, povijesno i etički. Obilježja federacije kao savezne države su sljedeća: federacija ima savezni ustav; federalne jedinice imaju federalno jedinične ustave; savezna vlast ili vlast saveza je suverena; federalne jedinice nisu suverene; federalne jedinice imaju svoje ustave, parlamente, vlade i sudove, ali nipošto ne mogu samostalno nastupati kao međunarodnopravni subjekti. Federalna ili savezna država sastoji se od središnje države i podržava – članica.” (Milardović, 2014: 153,154,155)

Primjer zemalja članica EU su Njemačka, Austrija i Belgija.

2.2.3 Regionalna država

Regionalna država, kao specifičan oblik državnog uređenja, javlja se “između” unitarno uređene države i federacije. Ako je unitarno uređenje jednostavno i racionalno, ako osigurava unutrašnje jedinstvo dijelova, ono može značiti koncentraciju vlasti u centru, bez odgovarajućeg uključivanja lokalnih jedinica u njenom vršenju. Na drugoj strani, ako federalno uređenje osigurava izvjestan stupanj autonomije dijelova zemlje, ono je često veoma skupo, komplicirano i neefikasno, a može voditi i sukobima federalnih jedinica i time slabljenjem državne zajednice. Regionalna država po svojim karakteristikama, a koje se najviše prepoznaju u Španjolskoj, spaja dobre strane unitarnog i federalnog uređenja i istovremeno otklanja njihove osnovne slabosti. Regionalna država znači maksimalno prihvatljiv stupanj decentralizacije koji stoji na samoj granici s federalizacijom zemlje. Regionalna država javlja se kao poseban oblik državnog uređenja poslije Drugog svjetskog rata, najprije u Italiji 1948. godine, a zatim i u Španjolskoj 1978. godine. Regionalizacija koja je u njima izvršena bila je izazvana specifičnostima etničkog, kulturnog, jezičnog i povijesnog karaktera. Regije, kao teritorijalne cjeline regionalne države, nikako ne mogu imati elemente državnosti kakve srećemo u slučaju federalnih jedinica. Ali ono što regije uzdiže iznad jedinica lokalne samouprave jest činjenica da one imaju vlastite izborne i izvršne organe, značajne normative ovlasti kao i nadležnosti u izvršno-upravnoj sferi. Tako se regije mogu baviti samo onime što im je izričito dodijeljeno ustavom, uz mogućnost da im dodatne nadležnosti budu povjerene zakonom. Regionalizam, kao pojava novijeg vremena predstavlja obogaćivanje političkih sistema jednim novim oblikom. (Perović, 2010: 490, 491; vlastiti prijevod)

2.3 Lokalna samouprava

“Pojam lokalne samouprave u svom najširem značenju obuhvaća skup lokalnih tijela koja se bave lokalnim funkcijama i nad čijim radom centralna tijela obavljaju veći ili manji stupanj nadzora. Pritom razlike u bitnom značenju ovog pojma u svakoj konkretnoj državi mogu biti vrlo velike: lokalna tijela mogu biti potpuno izborna, djelomično izborna ili imenovana, njihov djelokrug može varirati od vrlo

važnih političkih, ekonomskih, socijalnih i drugih zadaća do pukog “šišanja trave”, nadzor se centralnih tijela može kretati od minimalne mjere kontrole nad zakonitošću rada do vršenja prave “torture” nad njima itd. Stoga karakter lokalne samouprave može biti vrlo različit: negdje je ona puno više lokalna nego samouprava, dok drugdje predstavlja i više od samouprave.” (Antić, 2002: 45)

Prema Europskoj povelji o lokalnoj samoupravi (*European Charter of local self-government*), “pod lokalnom samoupravom se podrazumijeva pravo i mogućnost lokalnih jedinica da, u okvirima određenim zakonom, uređuju i upravljaju, uz vlastitu odgovornost i u interesu lokalnog pučanstva, bitnim dijelom javnih poslova. Ovo će se pravo provoditi preko vijeća ili skupština sastavljenih od članova izabranih na slobodnim i neposrednim izborima, tajnim glasanjem na temelju općeg i jednakog biračkog prava.” (Matulović, Pavišić, 2001: 269)

Lokalna samouprava odnosi se na specifičnu instituciju ili entitet kreiran putem nacionalnog ustava (Danska, Francuska, Italija, Japan, Švedska), putem državnog ustava (Australija, Sjedinjene Američke Države), putem zakonodavstva višeg stupnja središnje vlasti (Novi Zeland, Ujedinjeno Kraljevstvo, većina zemalja), putem provincijskog ili državnog zakonodavstva (Kanada, Pakistan) ili putem izvršne odredbe (Kina) u svrhu pružanja širokog spektra specifičnih usluga na relativno malom definiranom geografskom području. Lokalna samouprava je širi koncept i definiran je kao formulacija i izvršenje kolektivnih akcija na lokalnoj razini. Uspješna lokalna samouprava nije samo pružanje spektra lokalnih usluga nego i očuvanje života i sloboda lokalnog stanovništva; kreiranje prostora za demokratsko sudjelovanje i građanski dijalog; podupiranje tržišta, održivog lokalnog razvoja i stvaranje rezultata koji će povećati kvalitetu života lokalnog stanovništva. (Shah, 2006: 1, 2; vlastiti prijevod)

“Jedinice lokalne samouprave su institucionalne jedinice čiji se fiskalni, legislativni i izvršni autoritet proteže nad manjim geografskim područjem prepoznatljive administrativne i političke svrhe.” (OECD, statistički pojmovnik; vlastiti prijevod)

Sukladno definicijama, vidimo da je preduvjet postojanja lokalne samouprave podjela državnog teritorija na uže teritorijalne jedinice. Države na temelju objektivnih

i teleoloških faktora¹ određuju kako će urediti svoj teritorij, što rezultira skupom različitih tipova jedinica lokalne samouprave s njima pripadajućim karakteristikama, kao i pravni režim svakog od tipova lokalnih jedinica.

2.3.1 Pravni režim jedinica lokalne samouprave

S obzirom na pravni režim jedinica, sustav lokalne samouprave može biti ustrojen kao monotipski i politipski.

- **Monotipski sustav:** u monotipskom sustavu sve lokalne jedinice obavljaju u načelu iste poslove te imaju isti pravni položaj u odnosu prema višem stupnju (tj. prema jedinicama središnje uprave u sustavu jednostupanjske lokalne samouprave, odnosno prema jedinicama višeg stupnja u sustavu s dva stupnja lokalne samouprave),
- **Politipski sustav:** kod politipske strukture lokalne samouprave zakonom je priznat različit pravni položaj gradskim i negradskim lokalnim jedinicama istog stupnja, pri čemu gradske jedinice redovito obavljaju širi krug poslova, a često uživaju i položaj višeg stupnja. U nekim je sustavima moguće razlikovanje i više od dva tipa lokalnih jedinica, ako se pojedine, najčešće gradske jedinice, dalje međusobno diferenciraju (npr. veliki gradovi, gradovi s vlastitim statutom, metropolitanski gradovi i dr.).

Monotipski sustav lokalne samouprave teorijski bi najbolje odgovarao idealnom društvenom sustavu u kojem su sve lokalne jedinice podjednake po veličini, broju stanovnika, gospodarskim mogućnostima itd., ali je takvu zajednicu u praksi teško pronaći. (Antić, 2002: 46, 47)

¹ Objektivni faktori: veličina teritorija i njegove prirodne značajke, veličina populacije i druga obilježja stanovništva, gustoća naseljenosti, mreža i vrsta naselja itd.

Teleološki (svrhoviti) faktori: struktura lokalnih jedinica u državi mora imati svrhu; je li lokalna jedinica funkcionalna, tj. nužnost njezinog postojanja (Antić, 2002: 47)

2.4 Razine lokalne samouprave

“Radi uspješnog i ekonomičnog obavljanja službi velikog teritorijalnog dometa, uspostavljanja političkih institucija u kojima će se izražavati i oblikovati širi, regionalni interesi te osiguranja djelotvorne pomoći i nadzora države, potrebno je da se sustav lokalne samouprave horizontalno i vertikalno integrira. Ta se integracija u načelu može, u osnovi, postići na dva načina, povezivanjem i stupnjevanjem samoupravnih lokalnih jedinica. Odmah valja naglasiti da se ta dva načina međusobno ne isključuju pa se zato, strogo uzevši, ne može govoriti o dilemi. Ipak svaka zemlja, svaki sustav lokalne samouprave u stanovitoj mjeri preferira jedan način integracije, a drugim se koristi samo kao dopunom prvome.” (Ivanišević, 2009: 672)

- a) **Jednostupanjska razina:** primjenom metode povezivanja, lokalna samouprava u pravilu je organizirana u jednome stupnju, što znači da, osim osnovnih, ne postoje druge jedinice lokalne samouprave. Tim se jedinicama omogućuje da se manje-više slobodno povezuju u trajne ili privremene zajednice. Povezivanje omogućuje s jedne strane, organiziranje obavljanja onih službi koje su im od zajedničkog interesa, a nadilaze kapacitet svake od njih, i s druge strane, uspostavljaju politička tijela preko kojih izražavaju svoje zajedničke interese, napose prema središnjoj državnoj vlasti. Bitno obilježje tog načina integracije jest da se ona postiže bez uspostave slojevite strukture sustava,
- b) **Dvostupanjska razina:** na prvom ili osnovnom stupnju formiraju se lokalne jedinice u kojima se može osigurati neposredna participacija i utjecaj građana te obavljanje onih službi koje pretpostavljaju izravni kontakt s korisnicima, a koje je takva jedinica kadra organizirati i uzdržavati. Na drugom stupnju formiraju se lokalne samoupravne jedinice koje obuhvaćaju veći broj osnovnih jedinica, prvenstvo radi obavljanja tehnički složenih te organizacijski, kadrovski i financijski zahtjevnijih lokalnih službi. Lokalne jedinice drugog stupnja omogućuju i participaciju građana u lokalnom upravljanju, prvenstveno izborom članova njihovih predstavničkih tijela,

- c) **Trostupanjska razina:** u unitarnim državama s većim brojem stanovnika i većim teritorijem u pravilu se uspostavljaju i jedinice trećeg stupnja ili regionalne samoupravne jedinice u kojima se organizira obavljanje onih službi od šireg interesa za koje su potrebna velika sredstva i osoblje visoke razine stručnosti. Formiraju se predstavnička tijela u kojima se izražavaju i oblikuju posebni regionalni interesi. Federalne države nemaju potrebe za uspostavom regionalnih jedinica. (ibid.: 672, 673)

Tablica 1. Ustavno uređenje i razine lokalne samouprave u zemljama članicama EU

RAZINE LOKALNE SAMOUPRAVE	DRŽAVA	USTAVNO UREĐENJE
Jednostupanjska	Grčka	Unitarno
	Bugarska	Unitarno
	Cipar	Unitarno
	Luksemburg	Unitarno
	Malta	Unitarno
	Slovenija	Unitarno
	Estonija	Unitarno
	Litva	Unitarno
	Latvija	Unitarno
	Finska	Unitarno
Dvostupanjska	Irska	Unitarno
	Portugal	Unitarno
	Slovačka	Unitarno
	Hrvatska	Unitarno
	Austrija	Federalno
	Češka	Unitarno
	Mađarska	Unitarno
	Rumunjska	Unitarno
	Danska	Unitarno
	Nizozemska	Unitarno
	Švedska	Unitarno
Trostupanjska	Francuska	Unitarno
	Ujedinjeno Kraljevstvo	Unitarno
	Italija	Unitarno
	Poljska	Unitarno
	Belgija	Federalno
	Njemačka	Federalno
	Španjolska	Unitarno

Izvor: Escolano, Eyraud, Badia, Sarnes, Tuladhar, 2008, str. 18; vlastiti prijevod

Tablica 1. prikazuje ustavno uređenje i razine lokalne samouprave u zemljama članicama EU. Prevladavajuće ustavno uređenje u zemljama članicama EU je unitarno s nekoliko izuzetaka – Njemačka, Belgija i Austrija. Broj razina lokalne samouprave poklapa se s obilježjima zemlje (broj stanovnika, površina itd.).

Kako unutar EU postoje države različitih ustavnih uređenja, nužno je razlikovati podatke za federalnu (saveznu) i lokalnu razinu vlasti prilikom izrade i analize podataka pokazatelja fiskalne decentralizacije u nastavku rada. Shodno tome, Eurostat, kao prvenstveni izvor statističkih podataka korištenih u analizi, razlikuje termine razina vlasti i pripadajuće im statističke podatke, na sljedeći način:

- **Opća država (državni sektor):** prema pojmovniku Eurostat-a opća država se definira kao sektor koji je sastavljen od institucionalnih jedinica koje nisu tržišni proizvođači čiji su izlazni proizvodi (eng. *output*) namijenjeni za individualnu i kolektivnu potrošnju te koje su financirane putem obveznih plaćanja od strane jedinica koje pripadaju drugim sektorima i institucionalnih jedinica koje se prvenstveno bave redistribucijom nacionalnog dohotka i bogatstva. Sektor opće države podijeljen je na četiri sektora: središnja država, federalna vlast (ako postoji), lokalna uprava i fondovi socijalnog osiguranja (ako postoje). (Statistički pojmovnik Eurostata – opća država; vlastiti prijevod) “Pojam državni sektor ili država kolokvijalno se mnogo češće rabe za označavanje pojma koji se stručno naziva općom državom.” (Kesner-Škreb, 2006: 93)
- **Federalna/savezna država:** podsektor federalne vlasti (isključujući fondove socijalne sigurnosti) sastoji se od svih državnih jedinica u federalnom sustavu vlasti koji imaju saveznu ili regionalnu nadležnost s mogućim izuzetkom fondova socijalne sigurnosti. Država je najveće zemljopisno područje u kojem je zemlja u cjelini podijeljena u političke ili administrativne svrhe. Takva područja poznata su pod izrazima poput provincija, pokrajina, kanton, republika ili administrativna regija. Svi uživaju dovoljnu razinu moći koja je potrebna u saveznom sustavu vlasti. Zakonsko, pravosudno i izvršno tijelo federalne vlasti proteže se na čitavom području pojedine savezne države, ali se ne odnosi na druge savezne države. Federalna vlada obično ima fiskalnu

vlast da oporezuje institucionalne jedinice koje borave ili se bave gospodarskim aktivnostima unutar njihovog području nadležnosti. Može primati transfere (dotacije) od središnje države koji su vezani za opću ili određenu svrhu. Federalna vlada može imenovati činovnike neovisno o vanjskoj upravnoj kontroli. Ovu razinu vlasti unutar EU imaju Belgija, Njemačka, Austrija, Španjolska. (Statistički pojmovnik Eurostata – federalna vlast; vlastiti prijevod). Eurostat, unutar svojih statističkih podataka, prikazuje Španjolsku kao federalno uređenu zemlju iz razloga što pokrajine imaju visoku razinu autonomije. Međutim, Španjolska je službeno ustavno unitaristički uređena država.

- **Lokalna vlast:** podsektor lokalne samouprave (isključujući fondove socijalne sigurnosti) čine državne jedinice s lokalnom nadležnošću. Lokalne vlasti obično nude širok raspon usluga lokalnim stanovnicima od kojih se neke mogu financirati iz bespovratnih sredstava viših razina vlasti. Statistika za lokalnu samoupravu obuhvaća široku lepezu vladinih jedinica kao što su županije, municipiji, općine, veći gradovi, gradovi, gradići, općine, školski okruzi i vodni ili sanitarni okruzi. Često jedinice lokalne samouprave s različitim funkcionalnim odgovornostima imaju ovlasti nad istim geografskim područjima. Na primjer, zasebne jedinice vlasti koje predstavljaju grad, županiju i školski okrug imaju ovlasti nad istim područjem. Osim toga, dvije ili više susjednih lokalnih vlasti mogu organizirati upravnu jedinicu s regionalnim vlastima koja su odgovorna samo tijelima lokalnih vlasti. (Statistički pojmovnik Eurostata – lokalna vlast; vlastiti prijevod)

2.4.1 Povezivanje lokalnih jedinica - amalgamacija

Amalgamacija (povezivanje, okrupnjavanje, spajanje) lokalnih jedinica (gradova, općina, okruga itd.) je proces koji može pokrenuti središnja ili lokalna razina vlasti, na dobrovoljnoj ili prisilnoj osnovi. U oba slučaja razlozi za spajanje imaju uporište u:

- obujmu (veća efikasnost u pružanju usluga),
- smanjenju troškova (rezanje preklapanja između razina vlasti),
- postizanju više kvalitete usluga (kroz povećanje količine resursa).

Procesi amalgamacije rijetko prolaze bez problema. Često se stvaraju tenzije između središnje i lokalne razine vlasti te razilaženja između političkih stranaka. Amalgamacija lokalnih jedinica češća je na sjeveru Europe nego na njezinom jugu. Na sjeveru Europe tendencija je da lokalne jedinice imaju više dodijeljenih zadataka, stoga država ima više interesa u kreiranju teritorijalne strukture gdje lokalne jedinice imaju dostatne kapacitete. (Kettunen, 2014: 56, 58; vlastiti prijevod) Prednosti amalgamacije su veća efikasnost većih lokalnih jedinica nego manjih, pruža se mogućnost veće decentralizacije u pružanju javnih usluga i može se revitalizirati lokalna demokracija. Međutim, postoje i rizici. Jedan od rizika je i pretjerano trošenje sredstava pred kraj obračunskog razdoblja, a amalgamacija lokalnih jedinica predstavlja ekstremni slučaj takvog rizika. Spajanje lokalnih jedinica se najčešće obavlja na kraju obračunskog razdoblja, zbog procesa spajanja javlja se i mogućnost iskorištavanja takve situacije od strane lokalnih jedinica na način da će se potrošiti što više prije kraja obračunskog razdoblja iako za to ne postoji potreba. (Blom – Hansen, J., 2007: 51, 52; vlastiti prijevod)

Novi Zeland je tijekom radikalne rekonstrukcije iz 1989. godine sa 700 koncila i specijalnih tijela vlasti došao na 89 lokalnih jedinica te se proces spajanja i dalje potiče iako su primjeri iz Novog Zelanda oni koji ne govore sasvim u korist amalgamacije (projektom Auckland Super-City iz 2010. godine spajanje okruga pokazalo se neuspješnim zbog velikih troškova i manje efikasnosti kao rezultat ovog projekta; model koji se predložio stanovnicima grada Wellingtona i njegovog okruženja, odbijen je na referendumu). (NZ Local government magazine; vlastiti prijevod) Danskom administrativnom reformom iz 2007. godine se amalgamacijom razina od 270 municipija snizila na broj od 98 novih municipija. (Allers, Geertsema, 2014: 2; vlastiti prijevod) Finska je s razine od 558 lokalnih jedinica vlasti 1945. godine došla na razinu od 317 jedinica lokalne vlasti 2014. godine (Kettunen, 2014: 60; vlastiti prijevod)

2.4.2 Modeli lokalne samouprave

Među zemljama članicama EU možemo razlikovati četiri organizacijska oblika/modela lokalne samouprave karakteristična za prvotnih petnaest zemalja članica EU.

1. **Nordijski model** (Švedska, Danska i Finska) – u ovom modelu, lokalna samouprava ima visok stupanj samostalnosti koji je povezan s prikupljanjem lokalnih poreza. Nordijski model proizlazi iz povijesnih tradicija – ruralni zemljoposjednici igrali su važnu ulogu u ovim zemljama,
2. **Britanski model** (Ujedinjeno Kraljevstvo i Irska) – osnovne administrativne jedinice u ovom modelu su prosječno veće, međutim, nedostaje im samostalna financijska baza zbog čega ovise o centralnoj administraciji. Transfer moći na lokalnu razinu manji je nego što je to slučaj s nordijskim modelom,
3. **Srednjoeuropski model** (Njemačka i Austrija) – federalna organizacija dijeli moć na tri razine. Lokalne administracije su većinom malene, njihova veličina i moć razlikuju se ovisno o pojedinačnoj saveznoj državi (npr. gradonačelnikov ured u južnoj Njemačkoj ima veće ovlasti nego što ih ima ured u sjevernim saveznom zemljama). Temelji se na povijesnoj tradiciji, lokalne administracije uživaju veliku samostalnost, ali uvijek u točno određenom rasponu,
4. **“Napoleonov model”** (Francuska, Španjolska, Italija i Nizozemska) – ovaj model je okarakteriziran relativno velikom razinom kontrole centralnih vlasti. Lokalne administracije su više ili manje kontrolirane gradonačelnikom koji je postavljen od strane središnje vlasti. Osnovne administrativne jedinice znaju biti izrazito malene, ali s druge strane, mogu se pronaći relativno velike lokalne administrativne jedinice (osobito u Italiji i Francuskoj). Često može postojati do četiri administrativne razine, gdje srednja razina (departmani, provincije ili regije) imaju važnu ulogu kordinatora (Francuska) i u nekim slučajevima stalno rastuću razinu moći (Španjolska). (Halaskova, Halaskova, 2009: 63; vlastiti prijevod)

Ostale zemlje članice EU pripadaju modelima na sljedeći način: “napoleonov model” ili francuski model – Grčka, Češka, Slovačka, manjim dijelom Poljska i Rumunjska; srednjoeuropski ili njemački model – Mađarska, Latvija, u manjoj mjeri Estonija i Slovenija, te, uz stanovite modifikacije modela, u Austriji; nordijski ili švedski model – Litva, Bugarska, znatno se približila Belgija; britanski ili engleski model – Portugal. (Ivanišević, 2014: 319)

Primjeri ostalih modela teritorijalne strukture iz svijeta:

- **Švicarski model:** zbog povijesnih razloga švicarski teritorij je i danas podijeljen na samostalne lokalne samouprave – kantone, koji uživaju veliku autonomiju ne samo u fiskalnom pogledu, nego i u drugim pitanjima kao što su imigracija, državljanstvo, jezik, ekonomski odnosi s inozemstvom. Ustavom se produbljuje dana autonomnost kroz građansku inicijativu, referendum i peticije. Švicarska se sastoji od 26 kantona i 2.842 komune. Svaki kanton ima vlastiti ustav, parlament, vladu i sudove. Komune su u službi kantona i one provode određene delegirane zadatke kao što je javna zaštita, ali imaju autonomiju u području obrazovanja, socijalne politike, energetike, lokalnom oporezivanju.
- **Kineski model:** model postavlja veliki značaj na činjenju provincijalnih i lokalnih vlasti sustavno integriranih i ovisnima o nacionalnoj/centralnoj vlasti. Ovo je provedeno na dva načina: kroz demokratski centralizam (Komunistička stranka Kine) i dualnu podređenost lokalne samouprave gdje su provincije i lokalne samouprave podređene centralnoj vlasti, kao i podređenost funkcijskih odjela provincijskih i lokalnih vlasti nacionalnim agencijama i uredima. Poneke ovlasti od nacionalne važnosti dodijeljene su provincijama i lokalnim samoupravama kao npr. osiguranje od nezaposlenosti, socijalna sigurnost.
- **Australski model:** australski Ustav ne prepoznaje koncept lokalne samouprave. Prepušteno je saveznom državama odluka o sistemu lokalne samouprave na njihovom teritoriju. Većina saveznih država dodijelila je minimalan komplet funkcija lokalnim samoupravama. Lokalna samouprava prikuplja samo 3% nacionalnih prihoda i odgovorna je za 6% konsolidiranih nacionalnih rashoda. Porez na nekretnine i korisničke usluge čine 70% prihoda, dok dotacije s nacionalne i federalne razine financiraju oko 20% lokalnih rashoda koji se najviše odnose na transport, lokalne, rekreativne i kulturne sadržaje. Novi Zeland ima sustav slično uređen australskom modelu. (Shah, 2006: 22, 27; vlastiti prijevod).

“Hrvatska je nakon izlaska iz bivše Jugoslavije naslijedila jednostupanjsku teritorijalnu podijelu na sto velikih monotipskih općina i grad Zagreb. U teritorijalnoj

reformi koja je provedena 1992. broj osnovnih jedinica gotovo je upeterostručen, s time da je prihvaćena blaža varijanta politipskog ustroja po kojoj se gradovi razlikuju od općina djelokrugom, ali ne i statusom. Uspostavljen je dvostupanjski sustav lokalne samouprave, s 20 županija koje su zamišljene ponajprije kao dekoncentrirane jedinice državne uprave, a tek podredno kao jedinice lokalne samouprave drugog stupnja. Grad Zagreb dobio je poseban status te obavlja poslove iz djelokruga grada i županije. Nijedna europska tranzicijska država nije tako radikalno promijenila zatečeno stanje teritorijalne podjele kao Hrvatska” (Ivanišević, 2014: 319). Danas u Republici Hrvatskoj (u nastavku RH) imamo sveukupno 576 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, od čega je 428 općina, 127 gradova, 20 županija i Grad Zagreb koji ima poseban status. (Ministarstvo uprave RH – Lokalna i područna (regionalna) samouprava)

2.5 NUTS regije

“NUTS klasifikacija (engl. *Nomenclature of territorial units for statistics* – Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku) je hijerarhijski sustav za podjelu ekonomskog teritorija unutar EU čija je svrha:

- prikupljanje, razvoj i harmonizacija europskih regionalnih statistika
- socio-ekonomska analiza regija:
 - NUTS 1: glavne socio-ekonomske regije
 - NUTS 2: osnovne regije za apliciranje na regionalne kohezijske programe
 - NUTS 3: male regije za specifične dijagnoze
- stvaranje EU smjernica: regije podobne za pomoć iz EU fondova i kohezijske politike.” (Statistički pojmovnik Eurostat – NUTS; vlastiti prijevod)

NUTS je statistička nomenklatura prostornih jedinica koju je definirao Europski statistički ured (Eurostat) kako bi stvorio jedinstvenu i koherentnu strukturu za teritorijalnu raspodjelu. Sustav je razvijen 1980. godine od strane Eurostat-a s ciljem uspoređivanja regija unutar Europe. Koristi se od 1988. godine u zakonodavstvu Zajednice vezanom na strukturne fondove. Teritorijalne jedinice (NUTS) su definirane isključivo za statističke svrhe, te ne tvore nužno službene

upravne jedinice. Često se grupiranjem određenih upravnih jedinica dobivaju NUTS regije. Svaka europska zemlja dobiva abecedni kod, slično službenom ISO 3166-1 kodu (jedina iznimka je kod Ujedinjenog Kraljevstva), te je podijeljena na statističke jedinice koje su strukturirane na tri razine po zemlji. (Razvojna agencija Zagreb)

“Ciljevi i primjena NUTS-a:

- NUTS se koristi kao referenca za prikupljanje podataka potrebnih za razvoj, usklađivanje i promicanje regionalne statistike Europske unije. Tijekom sedamdesetih godina prošlog stoljeća NUTS je postupno zamijenio specifične podjele koje su se koristile u različitim područjima statistike (poljoprivredne regije, prometne regije itd.) te je stvorio temelje za regionalne ekonomske račune, ali i regionalnu socijalnu politiku, regionalnu poljoprivrednu statistiku i druge oblike regionalne statistike.
- NUTS se također koristi u svrhe regionalne socio-ekonomske analize, odnosno za analizu regionalno-nacionalnih problema (NUTS II. razina), kao i analizu regionalnih problema Europske unije (NUTS I. razina). NUTS III. razina, s obzirom da je premala za kompleksnu ekonomsku analizu, može biti korištena za ustanovljavanje specifičnih dijagnoza.
- važnost NUTS-a je izrada okvira regionalnih politika Europske unije u svrhu procjene prihvatljivosti dobivanja pomoći iz strukturnih fondova Europske unije za razvitak pojedinih regija (NUTS II. razina)” (Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku, 2002: 4)

“Osnovni principi NUTS klasifikacije koja dijeli ekonomski teritorij EU članica u teritorijalne jedinice (regije):

- a) NUTS klasifikacija uključuje tri hijerarhijske razine
- b) NUTS favorizira postojeće administrativne jedinice zemalja članica
- c) NUTS regulacija predviđa minimalni i maksimalni broj populacije unutar regije
- d) NUTS su komplementarni na nižoj razini putem lokalnih administrativnih jedinica (eng. *Local administrative units* - LAU): okruzi i municipiji tvore detaljniji stupanj nego NUTS 3, tvore tzv. LAU, koji postoji u 2 razine (LAU 1 i LAU 2). Ne koriste sve zemlje članice kategoriju LAU 1, međutim LAU 2 su definirane kroz cijelu EU (istovjetno najnižoj razini lokalnih jedinica svake)” (Eurostat: Regions in the European Union, 2015: 6; vlastiti prijevod)

Tablica 2. Razine NUTS regija s propisanim limitom broja populacije

RAZINA	MINIMUM	MAKSIMUM
NUTS 1	3 milijuna	7 milijuna
NUTS 2	800 000	3 milijuna
NUTS 3	150 000	800 000

Izvor: Eurostat: Regions in the European Union, 2015:6; vlastiti prijevod

“Kriteriji za izradu NUTS-a:

- a) postojeće “administrativne jedinice” (geografsko područje s upravnim vlastima) unutar zemalja članica čine prvi kriterij koji se koristi u određivanju NUTS regija
- b) kako bi se ustanovila relevantna razina NUTS-a u koju se treba svrstati pojedina vrsta “administrativnih jedinica”, u obzir se uzima prosječna veličina te vrste administrativnih jedinica (prosječan broj stanovnika). Ukoliko prosječna veličina (prosječan broj stanovnika) administrativne razine odgovara razinama NUTS-a, administrativni ustroj prihvaća se kao podjela NUTS-a na toj razini
- c) ako za pojedinu razinu NUTS-a u zemlji članici ne postoje “administrativne jedinice” prikladne razine, takva razina NUTS-a ustanovit će se okupljanjem prikladnog broja postojećih manjih i cijelih “administrativnih jedinica”, pri čemu će se uzeti u obzir geografski, socioekonomski, povijesni, kulturni i/ili drugi kriteriji. Uzimajući u obzir navedene kriterije, iz “administrativnih jedinica” sastavljaju se tzv. “neadministrativne jedinice” (Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku, 2002: 5)

“Kohezijska politika (engl. *Cohesion Policy*) EU ima za cilj smanjiti regionalnu nejednakost i učiniti gospodarski razvoj održivim u kontekstu globalizacije i dinamičnijeg rasta svih regija EU, a posebno prema NUTS II regijama. Kohezijska politika obuhvaća znatan dio proračuna EU s ciljem sektorskog i teritorijalnog usmjeravanja sredstava prema onim regijama koje su manje razvijene. Usmjeravanje sredstava radi se putem europskog kohezijskog programa i nacionalnih operativnih programa sukladno instrumentima razvoja Kohezijska politike odnosno Strukturnim fondovima EU.” (Bošnjak, Tolušić, 2012: 82)

Postojeće stanje broja NUTS regija na razini EU je sljedeće: 98 regija na razini NUTS 1, 276 regija NUTS 2 razini i 1.342 regija NUTS 3 razine. Ispod razina NUTS regija, podaci za dvije razine LAU su sljedeći: LAU 1 formiran je samo u sljedećim zemljama: Bugarska, Češka, Danska, Njemačka, Estonija, Irska, Grčka, Francuska, Cipar, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Poljska, Portugal, Slovenija, Slovačka, Finska, Ujedinjeno Kraljevstvo. Niži stupanj LAU 2 sastoji se od otprilike 121.000 municipija ili ekvivalentnih jedinica 28 zemalja članica EU. (Eurostat: Regions in the European Union, 2015: 7; vlastiti prijevod)

2.5.1 NUTS regije u Hrvatskoj

RH je prema nacionalnoj klasifikaciji prostornih jedinica iz 2007. godine usuglašenom s Eurostat-om, odnosno Europskom komisijom, podijeljena na tri statističke regije: Sjeverozapadnu Hrvatsku, Središnju i Istočnu (Panonsku) Hrvatsku i Jadransku Hrvatsku. Međutim, mogući nepovoljni financijski učinci za županije Sjeverozapadne Hrvatske zbog uključivanja Grada Zagreba statističkoj NUTS regiji, doprinijeli su tome da se od 1. siječnja 2013. godine primjenjuje nova klasifikacija na dvije statističke regije:

- Kontinentalna Hrvatska, koja obuhvaća: Grad Zagreb, Zagrebačku županiju, Krapinsko-zagorsku županiju, Varaždinsku županiju, Koprivničko-križevačku županiju, Međimursku županiju, Bjelovarsko-bilogorsku županiju, Virovitičko-podravsku županiju, Požeško-slavonsku županiju, Brodsko-posavsku županiju, Osječko-baranjsku županiju, Vukovarsko-srijemsku županiju, Karlovačku županiju, Sisačko-moslavačku županiju
- Jadranska Hrvatska, koja obuhvaća: Istarsku županiju, Primorsko-goransku županiju, Lično-senjsku županiju, Zadarsku županiju, Šibensko-kninsku županiju, Splitsko-dalmatinsku županiju, Dubrovačko-neretvansku županiju

Prednosti nove klasifikacije NUTS regija RH jesu te da sve hrvatske regije ovime mogu biti podobne za financiranje u okviru cilja 1. Kohezijske politike najmanje do 2027. godine, a kojim se omogućava veća ukupna apsorpcija sredstava iz EU fondova. (Nova statistička klasifikacija prostornih jedinica RH – NUTS 2, 2012)

Hrvatska se trenutačno sastoji od 2 regije na razini NUTS 2, 21 regije na razini NUTS 3 (županije) i 556 regija na razini LAU 2 (gradovi i općine). (Statistički pojmovnik Eurostat - NUTS National structures)

Nezadovoljni netransparentnim načinom donošenja ove odluke, ne poštujući temeljna načela kohezijske politike, a posebno načelo partnerstva, krenule su lavine nezadovoljstva čelnih osoba Središnje i Istočne (Panonske) Hrvatske. Župani Središnje i Istočne Hrvatske podnijeli su zahtjev za promjenu odluke o klasifikaciji NUTS regija, koja je prema njima donešena netransparentnim načinom i nepoštivanjem temeljnih načela kohezijske politike. Župani smatraju da je odluka o formiranju dvije NUTS regije postavila u neravno pravan položaj slavonske županije jer su im oslabljene startne pozicije u utrci za sredstvima kohezijske politike radi smanjenih financijskih i administrativnih kapaciteta ovih županija, nedostatka sredstava za financiranje potrebne projektne dokumentacije kao i smanjenih kapaciteta za provedbu (pred-financiranje projekta). (Bošnjak, Tolušić, 2012: 82). Do danas nije došlo do promjene klasifikacije NUTS regija koju su podnijeli čelnici županija Istočne i Središnje Hrvatske.

2.5.2 Korištenje kohezijskih fondova EU u Hrvatskoj

Pomoći EU mogu biti direktne kada ih lokalne jedinice (županije, gradovi i općine) primaju direktno od Europske komisije ili drugih zemalja članica (prekogrančni programi), ili indirektne kada ih primaju preko proračunskih korisnika (državnog, županijskih, gradskih ili općinskih proračuna) koji im prenose sredstva iz europskih fondova. Za financiranje rashoda poslovanja (redovnih aktivnosti u obračunskom razdoblju) dobivaju se tekuće, a za financiranje dugotrajne nefinancijske imovine kapitalne pomoći EU-a.

Prema rezultatima analize Instituta za javne financije, u razdoblju od 2011. do 2014. godine pomoći EU primilo je 90% županija, 47% gradova i 15% općina – ukupno 309 mil. kn. Iznos pomoći EU se tijekom promatranog razdoblja na godišnjoj razini gotovo osam puta povećao (sa 17 na 134 mil. kn). Najviše su EU pomoći primili gradovi (155,8 mil. kn), zatim županije (94,7 mil. kn) i općine (58,4 mil. kn). Pomoći su distribuirane na sljedeći način:

- 60 od 128 gradova; najviše Senj (18,4 mil. kn), zatim Križevci i Osijek (po 11,1 mil. kn)
- 18 od 20 županija; najviše Splitsko-dalmatinska (29,1 mil. kn), Virovitičko-podravska (19,3 mil. kn), te Istarska (17,2 mil. Kn)
- 66 od 428 općina; najviše Darda (6 mil. kn), zatim Erdut i Magadenovac (po 3,1 mil. kn)

Podaci su zabrinjavajući. Više od polovice gradova RH nije koristilo mogućnosti financiranja putem fondova EU. Grupa od samo deset gradova iskoristila je čak više od 60% ukupno iskorištenog iznosa. Slično je i s općinama – samo ih je 15% koristilo pomoći, a prvih deset općina je iskoristilo gotovo polovicu ukupnog iznosa. (Ott, Bronić i Stanić, 2016:2,4) Razlozi dosadašnjeg slabijeg korištenja sredstava iz fondova EU uglavnom su posljedica neuravnoteženosti velikog broja projektnih prijedloga, ali i nedostatka osoblja u nadležnim tijelima te učestale izmjene natječajne dokumentacije. Intenziviranje iskorištenosti EU sredstava za godinu 2016. ponajprije je posljedica rasta broja objavljenih natječaja, jačanje administrativnih kapaciteta u sustavu upravljanja i kontrole fondovima EU te informiranje potencijalnih korisnika. Prema podacima Europske komisije, u protekle tri godine, točnije do studenog 2016. godine, Hrvatska je iskoristila tek 0,4% sredstva dostupnih putem fondova EU, što Hrvatsku svrstava na 22. mjesto među članicama EU28 prema uspješnosti povlačenja sredstava. U usporedbi s članicama EU10, samo su Slovenija i Rumunjska bile neuspješnije od Hrvatske. Europska komisija procjenjuje da u slučaju korištenja punog potencijala fondova EU, u državama srednje i istočne Europe rast BDP-a mogao bi se uvećati i do tri postotna boda godišnje. Polazeći od toga, a u kontekstu stanja i razvoja pozicije hrvatskog gospodarstva u EU, intenzivnije korištenje sredstava fondova EU Hrvatskoj se nameće kao razvojni prioritet. (Razvojni prioritet-maksimalno iskoristiti sredstva fondova EU, 2017: 2, 3, 4, 5)

2.6 Javne usluge u nadležnosti lokalne samouprave

Prepuštanje određenih javnih usluga prema načelu supsidijarnosti u nadležnost lokalne samouprave opravdava se time što su lokalne jedinice

samouprave najbliže građanima, tj. najbolje znaju njihove potrebe i način na koje se trebaju zadovoljiti. Ako bi država propisala za cijeli svoj teritorij jednu određenu razinu odnosno količinu ponuđenih javnih usluga i dobara, to ne bi automatski značilo da se takvim pristupom svima nudi dovoljno, već da se nudi jednako, ali ne i dovoljno. Iz tog razloga, danas je većina zemalja prepustila određeni dio javnih usluga lokalnoj samoupravi, kao što su npr. osnovnoškolsko obrazovanje, zdravstvene usluge, komunalne djelatnosti itd.

U nastavku rada Tablica 3. prikazuje opća obilježja, NUTS regije i ostale razine vlasti i pripadajuće nazive jedinica regionalne i lokalne samouprave zemalja članica EU za 2016. godinu. Različitosti u nazivima jedinica regionalne i lokalne samouprave među članicama EU ne označavaju istovremeno i razliku u stupnju razine vlasti. Nazivlje jedinica subnacionalnih razina vlasti proizlazi najčešće iz povijesnog konteksta svojstvenog za određeno područje. Kako bi rad bio što razumljiviji, bilo je nužno prikazati i time ujednačiti shvaćanje što označava određeni naziv za jedinice subnacionalnih razina vlasti. Primjerice, pojmovi municipij i općina označavaju istu razinu stupnja vlasti lokalne samouprave, dok ovlasti date od strane više razine vlasti ipak diferenciraju pojmove. Pojmovi regija, kotar i provincija su sinonimi jer označavaju srednju razinu vlasti iako, kao što je slučaj s lokalnim jedinicama vlasti, njihove ovlasti mogu varirati između zemalja.

Tablica 4. prikazuje tri osnovne javne usluge (zdravstvo, obrazovanje i socijalnu skrb) koje su najčešće prepuštene u nadležnost lokalne samouprave u odabranim zemljama članicama EU za 2012. godinu.

Tablica 5. prikazuje samoupravní djelokrug općina, gradova i županija za 2017. godinu. U RH pružanje javnih usluga lokalne i područne (regionalne) samouprave propisan je Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Tablica prikazuje sve javne usluge koje su financirane od strane lokalne i područne samouprave. Veliki gradovi (gradovi veći od 35.000 stanovnika) i gradovi sjedišta županija prema važećem Zakonu pored svojih poslova mogu obavljati i poslove iz djelokruga županija.

Tablica 3. Prikaz obilježja i NUTS regija zemljama članica Europske unije za 2016. godinu

DRŽ	STA (000)	P (km2)	G (po km2)	NUTS 1	br.	Srednja razina	NUTS 2	br.	NUTS 3	br.	LAU 1	br.	LAU 2	br.
BE	10.827	30.528	354	Gewesten/Régions	3	3 regije i 3 jezične zajednice s pravom na samoupravu	Provincies/ Provinces	11	Arrondissementen/ Arrondissements	44	-		Gemeenten/ Communes	589
BG	7.932	110.900	689	Райони (Rajoni)	2	28 provincija bez samouprave	Райони за планиране (Rajoni za planiranje)	6	Области (Oblasti)	28	Общини (Obshtini)	264	Населени места (Naseleni mesta)	5268
CZ	10.230	78.866	132	Uzemi	1	13 regija s pravom na samoupravu	Oblasti	8	Kraje	14	Okresy	77	Obce	6253
DK	5.534	43.098	127	-	1	5 regija sa samoupravom; Greenland i Farsko otočje imaju autonomni status	Regioner	5	Landsdele	11	Kommuner	99	Kommuner	2298
DE	81.757	357.021	229	Länder	16	16 federalnih država s vrlo velikim samoupravnim ovlastima, 439 okruga	Regierungsbezirke	38	Kreise, kreisfreie, Städte	402	Verwaltungsgemeinschaften	1374	Gemeinden	11238
EE	1.370	45.228	127	-	1	15 administrativnih okruga bez prava na samoupravu	-	1	Maakondade rühmad	5	Maakond	15	Vald, Linn	215
IE	6.197	84.421	73	-	1	8 upravnih regija, 29 županija i 5 gradova sa statusom županije	Regions	2	Regional Authority Regions	8	Counties, Cities, boroughs	6	Electoral Districts	3441
EL	11.306	131.990	85	Groups of development regions	4	13 upravnih regija, 54 prefektura	Periferies	13	Nomoi	52	Demoi, Koinotites	326	Demotiko diamerisma, Koinotiko diamerisma	6132
ES	46.661	504.030	90	Argupacion de comunidades Autonomas	7	17 autonomnih zajednica s vrlo velikim autonomijama	Comunidades Autonomas, Ciudades Autonomas	19	Provincias, Consejos insulares y Cabildos	59	-		Municipios	8117
FR	65.447	674.843	115	Z.E.A.T. + DOM	9	24 regije sa samoupravom, 100 departmana, Pariz poseban status, nekolicina prekomorskih teritorija	Regions	27	Departments	101	Cantons de rattachement	3804	Communes	36683
HR	4.437	56.592	81	-	1	20 županija, Grad Zagreb uživa poseban status	Regija	2	Županije	21	-		Gradovi i općine	556
IT	60.231	301.338	199	Gruppi di regioni	5	20 regija, 110 provincija, 5 regija uživa poseban status	Regioni	21	Provincie	110	-		Comuni	8071
CY	1.170	9.251	123	-	1	-	-	1	-	1	Eparchies	6	Dimoi, koinotites	614
LV	2.375	64.598	36	-	1	26 upravnih okruga bez prava na samoupravu	-	1	Setagtiostiskie regioni	6	-		Republikas pilsētas, novadi	119
LT	3.555	65.200	52	-	1	10 administrativnih okruga bez prava na samoupravu	-	1	Apskritis	10	Savivaldybės	60	Seniūnijos	540

nastavak Tablica 3.

LU	0.576	2.586	223	-	1	-	-	1	-	1	Cantons	12	Communes	106
HU	10.198	93.030	103	Statisztikai nagyrégiók	3	19 županija s pravom na samoupravu, Budimpešta poseban status	Tervezési-statisztikai régiók	7	Megyék	20	Statisztikai kistérségek	198	Települések	3117
MT	0.445	0.316	1410	-	1	-	-	1	Gzejjer	2	Distretti	6	Kunsilli	68
NL	16.594	41.526	399	Landsdelen	4	12 provincija s pravom na samoupravu	Provincies	12	COROP regio's 2010	40	-		Gemeenten	403
AT	8.356	83.872	99	Gruppen von Bundesländern	3	9 federalnih država s velikom autonomijom	Länder	9	Gruppen von politischen Bezirken	35	-		Gemeinden	2354
PL	38.116	313.000	122	Regiony	6	16 samoupravnih regija, 314 županija s pravom na samoupravu, 65 gradova s položajem županija	Województwa	16	Podregiony	72	Powiaty, miasta na prawach powiatu	380	Gminy	2479
PT	10.707	92.090	114	Região Autónoma dos Açores' and 'Região Autónoma da Madeira'	3	18 upravnih distrikta, 2 regije s posebnim statusom (Azorsko i Madeirsko otočje)	Comissaoes de Coordenação regional + Regioes autonomas	7	Entidades Intermunicipais, Região Autónoma dos Açores y Região Autónoma da Madeira	25	Concelhos – Municipios	308	Freguesias	3092
RO	21.680	238.391	90	Macroregiuni	4	41 županija s pravom na samoupravu, Bukurešt poseban status	Regiuni	8	Judete	42	-		Comuni, Municipii, Orase	3181
SI	2.053	20.273	99	-	1	58 upravnih jedinica bez prava na samoupravu	Kohezijske regije	2	Statistične regije	12	Upravne enote	58	Občine	211
SK	5.379	49.035	111	-	1	8 regija s pravom na samoupravu, 79 upravnih okruga	Oblasti	4	Kraje	8	Okresy	58	Obce	2927
FI	5.352	338.424	16	Manner-Suomi, Ahvenanmaa / Fasta Finland, Åland	2	6 upravnih regija, 19 razvojnih regija	Suurlueet / Storområden	5	Maakunnat / Landskap	19	Seutukunnat / Ekonomiska regioner	70	Kunnat / Kommuner	320
SE	9.340	449.964	20	Grupper av riksområden	3	18 županija i 2 regije	Riksområden	8	Län	21	-		Kommuner	290
UK	61.500	219.000	277	Scotland, Wales, Northern Ireland' and the 'Government Office Regions of England Office Regions; Country	12	Engleska – 9 upravnih regija, 3 nacije s visokom stupnjem autonomije	Counties (some grouped); Inner and Outer London; Groups of unitary authorities	40	Upper tier authorities or groups of lower tier authorities (unitary authorities or districts)	173	Lower tier authorities (districts) or individual unitary authorities; Individual unitary authorities or LECs (or parts thereof); Districts	389	Wards (or parts thereof)	9762

Izvor: samostalna izrada autora prema Escolano, Eyraud, Badia, Sarnes, Tuladhar 2008: 18; vlastiti prijevod i Đulabić, 2014: 415, 416, 417

Tablica 4. Javne usluge u nadležnosti lokalne samouprave u odabranim zemljama članicama EU za 2012. godinu

RAZ INA	JEDNOSTUPANJSKA			DRŽAVA/ USLUGA	DVOSTUPANJSKA			DRŽAVA/ USLUGA	TROSTUPANJSKA		
	SOCIJALNA SKRB	ZDRAVSTVO	OBRAZOVANJE		SOCIJALNA SKRB	ZDRAVSTVO	OBRAZOVANJE		SOCIJALNA SKRB	ZDRAVSTVO	OBRAZOVANJE
				AUSTRIJA				BELGIJA			
				ČEŠKA				NJEMAČKA			
				DANSKA				ŠPANJOLSKA			
				MAĐARSKA				FRANCUSKA			
				IRSKA				UK			
				NIZOZEMSK A				ITALIJA			
				PORTUGAL				POLJSKA			
				ŠVEDSKA							
BUGARSKA		bolnice javno zdravstvo tercijarne zdrav. usluge i psihijatrijske bolnice poliklinike dio primarne skrbi i lekova	predškolsko osnovno i srednjoškolsko strukovno osposobljavanje		obiteljska socijalna skrb socijalni stanovi	bolnice opća medicinska praksa	predškolsko osnovno i srednjoškolsko stručno osposobljavanje odraslih		obiteljska socijalna skrb socijalni stanovi	bolnice opća medicinska praksa	predškolsko osnovno i srednjoškolsko obrazovanje odraslih visokoškolsko
ESTONIJA		javno zdravstvo poliklinike općinske bolnice primarna skrb	predškolsko osnovno i srednjoškolsko		usluge socijalne pomoći	bolnice javno zdravstvo	predškolsko osnovno i srednjoškolsko (izvršna funkcija samo za srednjoškolsko)		obiteljska socijalna skrb socijalni stanovi	osnovna zdravstvena usluga	predškolsko osnovno i srednjoškolsko obrazovanje odraslih visokoškolsko
LITVA		bolnice primarna zdr. usluga ambulance	osnovno i srednjoškolsko (bez plaća za učitelje)		obiteljska socijalna skrb socijalni stanovi	osnovna zdravstvena skrb	predškolsko osnovno i srednjoškolsko		obiteljska socijalna skrb socijalni stanovi	bolnice opća medicinska praksa	predškolsko osnovno i srednjoškolsko obrazovanje odraslih visokoškolsko
LUKSEMBURG		bolnice usluga liječnika opće prakse	osnovno i srednjoškolsko visokoškolsko		obiteljska socijalna skrb socijalni stanovi	bolnice opća medicinska praksa	predškolsko osnovno i srednjoškolsko stručno obrz. visokoškolsko obrazovanje odraslih		obiteljska socijalna skrb socijalni stanovi	bolnice opća medicinska praksa	predškolsko osnovno i srednjoškolsko obrazovanje odraslih visokoškolsko
LATVIJA		opća medicinska praksa poliklinike dio primarne skrbi	osnovno i srednjoškolsko (bez plaća za učitelje)		obiteljska socijalna skrb socijalni stanovi	bolnice opća medicinska praksa	predškolsko osnovno i srednjoškolsko stručno obrz. visokoškolsko obrazovanje odraslih		obiteljska socijalna skrb socijalni stanovi	bolnice opća medicinska praksa	predškolsko osnovno i srednjoškolsko obrazovanje odraslih visokoškolsko

Izvor: prema Escolano, Eyraud, Badia, Sarnes, Tuladhar, 2008., str. 22; vlastiti prijevod

Tablica 5. Samoupravni djelokrug općina, gradova i županija u RH 2017. godini

SAMOUPRAVNI DJELOKRUG OPĆINE, GRADA I ŽUPANIJE		
OPĆINE I GRADOVI	VELIKI GRADOVI I GRADOVI SJEDIŠTA ŽUPANIJA	ŽUPANIJE
uređenje naselja i stanovanje	uređenje naselja i stanovanje	obrazovanje
prostorno i urbanističko planiranje	prostorno i urbanističko planiranje	zdravstvo
komunalno gospodarstvo	komunalno gospodarstvo	prostorno i urbanističko planiranje
briga o djeci	briga o djeci	gospodarski razvoj
socijalna skrb	socijalna skrb	promet i prometna infrastruktura
primarna zdravstvena zaštita	primarna zdravstvena zaštita	održavanje javnih cesta
odgoj i osnovno obrazovanje	odgoj i obrazovanje	planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova
kultura, tjelesna kultura i šport	kultura, tjelesna kultura i šport	izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja velikog grada
zaštita potrošača	zaštita potrošača	
zaštita i unapređenje prirodnog okoliša	zaštita i unapređenje prirodnog okoliša	
protupožarna i civilna zaštita	protupožarna i civilna zaštita	
promet na svom području	promet na svom području	
	održavanje javnih cesta	
	izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju, te provedbu dokumenata prostornog uređenja	

Izvor: samostalna izrada autora prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi

3 FISKALNI FEDERALIZAM

“Javne financije u središte pozornosti stavljaju državu i financijske oblike djelovanja države, što se najčešće ogleda u pribavljanju javnih prihoda i izvršenju javnih rashoda. Budući da su javne financije grana ekonomije, one se ne bave samo analizom javnih prihoda i javnih rashoda, nego proučavaju i njihov utjecaj na razinu i alokaciju raspoloživih resursa, raspodjelu dohotka i bogatstva te razinu ekonomske aktivnosti.” (Šimurina, Šimović, 2012: 11)

“Fiskalni federalizam dio je teorije javnih financija koji se bavi donošenjem odluka u javnom sektoru s dvije ili više razina vlasti, mogućnostima razrezivanja poreza te upotrebe tako prikupljenih sredstava. Ishodište je u teoriji javnih dobara, oporezivanja, javnog duga i javnog izbora te i u različitim aspektima teorije lokacije. Teorija fiskalnog federalizma bavi se odnosom i fiskalnim funkcijama fiskalnih vlasti unutar fiskalnog sustava, koji, osim u federalnim, postoji i u unitarnim državama ako postoji više od jedne razine fiskalne vlasti.” (Bajo, Alibegović, 2008: 32)

U modelu fiskalnog federalizma funkcije su dodijeljene različitim razinama vlasti prema shemi u kojoj središnja država treba imati osnovnu odgovornost za makroekonomsku stabilizaciju i za preraspodjelu dohotka. Pored ovih funkcija, središnja država bi trebala pružiti robu i usluge koje konzumira cijela populacija, a lokalne vlasti trebaju osigurati robu i usluge čija je potrošnja ograničena na vlastitu populaciju. (Majocchi, 2008: 2; vlastiti prijevod)

“Fiskalni federalizam označava fiskalne odnose središnje vlasti i nižih razina vlasti, odnosno financijske aspekte prijenosa vlasti s nacionalne razine na regionalne i lokalne razine. Fiskalni federalizam obuhvaća dva povezana područja. Prvo je raspodjela nadležnosti u odlučivanju o javnim rashodima i javnim prihodima među različitim razinama vlasti (nacionalnim, regionalnim i lokalnim). Drugo je područje stupanj slobode odlučivanja regionalnih i lokalnih vlasti u razrezivanju lokalnih poreza te u određivanju pojedinih rashoda (u agregatnomu i detaljnom smislu). Razina tih nadležnosti ovisi o stvarnom stupnju decentralizacije neke države kako u političkomu, tako i u administrativnom smislu.” (Kesner-Škreb, 2009: 237)

Izraz “federalizam” u fiskalnom federalizmu stvara zbunjenost mnogim znanstvenicima jer se koristi za “federalni” i “unitaristički” politički sustav. Teorija

fiskalnog federalizma pretpostavlja da se preraspodjela poreza i rashodnih ovlasti između različitih vertikalnih razina vlasti odvija neformalno u zemlji čak i kad se radi o unitarističkim uređenim zemljama. Teorija sugerira da “neformalna” distribucija moći nadopunjuje “formalnu” odredbu federacije i može uzrokovati da unitarne države funkcioniraju kao federalne. U teoretskom smislu, fiskalni federalizam, pomaže razumijeti: čimbenike određivanja optimalnog stupnja fiskalne decentralizacije; načela koje podcrtavaju dodijeljivanje funkcija i izvora financiranja vlada različitih vertikalnih razina i izradu odgovarajuće međuvladine sheme transfera kako bi se ispunili ciljevi “jednakosti” i “učinkovitosti”. (Chandra, 2012: 1; vlastiti prijevod)

“Tri su velika ciljna područja koja država nastoji zadovoljiti sustavom i politikom javnih financija, a koje nazivamo funkcijama javnih financija. To su alokacijska, distribucijska i stabilizacijska funkcija javnih financija. Putem alokacijske funkcije država utječe na ulaganje i upotrebu gospodarskih resursa, s ciljem da osigura učinkovitu ponudu javnih i privatnih dobara. Distribucijskom funkcijom država mijenja raspodjelu dohodaka i bogatstva kako bi zadovoljila socijalne i političke kriterije, a stabilizacijskom funkcijom utječe na makroekonomska kretanja, odnosno na izgladivanje oscilacija ekonomskih aktivnosti do kojih dolazi djelovanjem tržišnih čimbenika.” (Šimurina, Šimović, 2012: 21)

“U alokacijskoj funkciji odluke o ponudi i financiranju javnih dobara i usluga trebaju se donositi na razini zajednice na čijem se području koriste dobra i usluge, pa bi se potrebe za lokalnim javnim dobrima i uslugama trebale zadovoljiti na razini lokalne fiskalne vlasti. Javna dobra i usluge šireg značenja treba osigurati na razini središnje države. Osnovna je ideja tog pristupa da ponuda javnih dobara bude bliža korisniku i da osigura potpunije ostvarenje njegove sklonosti. Alokacijska je funkcija maksimalno usmjerena na decentralizaciju.” (Bajo, Alibegović, 2008: 35)

3.1 Pojavni oblici decentralizacije

“Decentralizacija je sredstvo vertikalne diobe vlasti i ograničenja političke moći i organizacijski model povećanja učinkovitosti javne uprave. O prvom govorimo ističući pojam lokalne samouprave, pozivajući se na tradicije zajednice i lokalnoga političkog identiteta, a o drugom onda kada priznajemo činjenicu da za svaku

instituciju postoje fizičke i teritorijalne granice djelovanja, da se poslovima javne uprave zapravo ne može upravljati iz jednoga središta, već na mjestu izvršenja. Razlog decentralizacije je, dakle, i politički i tehnički, pa se mnoga pitanja pojavljuju povezana, no u prvi plan gotovo bez iznimke izbijaju pitanja teritorijalne podjele, broja jedinica i stupnjevanje. Ustroj vlasti prirodno dijeli vlast na središnju (centralnu) i lokalnu, ili pak ima više razina vlasti. To onda pojačava dojam o složenosti. Raspon vertikalne veze i raspon kontakta (Graicunas) rješiv je samo organizacijskim stupnjevanjem i fizičkom dislokacijom.” (Kregar, 2011: 1)

Četiri su pojavna oblika decentralizacije: politička, administrativna (upravna), ekonomska i fiskalna.

1. Politička decentralizacija

Politička decentralizacija ima više oblika. Jedan od oblika je izborna decentralizacija ili raspon do kojega su subnacionalni političari izabrani ili postavljeni na određenu poziciju. Druga je decentralizacija donošenja odluka koja implicira alokaciju političke odlučivačke moći ekskluzivno subnacionalnoj razini za jedno određeno područje odlučivanja. Decentralizacija u donošenju odluka je većinom standard u federalnim sistemima. Još jedan oblik političke decentralizacije je postojanje dvodomskog sustava s regionalno odabranom gornjom kućom koja može blokirati zakon donesen s niže lokalne razine. (Kyriacov, Roca-Sagales, 2010: 4; vlastiti prijevod) Pobornici političke decentralizacije smatraju da će odluke donesene s većom participacijom biti bolje prenešene i relevantnije za različite interese unutar društva nego one koje su donešene putem nacionalnih političkih vlasti. Politička decentralizacija često zahtjeva ustavnu ili statutarnu reformu, razvoj pluralističkog političkog sustava s političkim strankama, jačanje legislative, kreiranje lokalnih političkih jedinica i poticanje efektivnosti javnih interesnih grupacija. (The World Bank Group – Political decentralization; vlastiti prijevod)

2. Administrativna (upravna) decentralizacija

“Upravna (administrativna) decentralizacija je usmjerena na hijerarhijsku i funkcionalnu raspodjelu moći te na podjelu funkcija između središnje države i nižih razina vlasti. Upravna se decentralizacija odnosi na promjenu u organizaciji vlasti

koja obuhvaća prijenos pravnih i političkih ovlasti u planiranju i upravljanju i, u nekim slučajevima, financiranju zadataka javnog sektora i to od središnje države prema bilo kojoj nižoj jedinici vlasti, pojedinim razvojnim agencijama, nevladinim organizacijama ili privatnim poduzećima, kao i prijenos takvih ovlasti i funkcija od tih institucionalnih ili organizacijskih jedinica prema drugima na nižoj razini. To znači da upravna decentralizacija postoji kada središnja fiskalna vlast određuje većinu poreznih prihoda, a dio se tih prihoda alocira prema decentraliziranim javnim tijelima koji, pružajući javne usluge, troše prikupljena sredstva, ne potpuno samostalno, nego uz smjernice ili kontrolu središnje fiskalne vlasti. Navedena decentralizirana javna tijela djeluju kao posrednici središnje fiskalne vlasti.” (Alibegović, 2010: 80)

“Tri osnovna oblika upravne decentralizacije su dekoncentracija, delegacija i devolucija. *Dekoncentracija* je prijenos zadataka sa središnje države na lokalne jedinice bez prenošenja ovlasti za donošenje odluka. To je najslabiji oblik decentralizacije i najčešće se javlja u unitarnim državama. *Delegacija* je prijenos ovlasti donošenja odluka sa nacionalne na lokalne razine vlasti. Delegirana ovlast mora se izvršavati unutar političkog okvira utemeljenog na nacionalnoj razini. Središnja vlast prenosi odgovornost za donošenje odluka i upravljanje javnim funkcijama na polusamostalne organizacije koje odgovaraju središnjoj vlasti, koja ih u cijelosti ne nadzire. *Devolucija* je prijenos ovlasti na autonomne jedinice koje mogu djelovati neovisno u donošenju odluka, financijama i upravljanju. Ta tijela mogu imati članove koje su izabrali stanovnici lokalne jedinice, imaju ovlasti prikupljanja prihoda i neovisno odlučuju o investicijama.” (Bajo, Klemenčić, Primorac, 2016: 34)

3. Ekonomska decentralizacija

Ekonomska decentralizacija je iz perspektive vlasti najkompletniji oblik decentralizacije zato što procesi privatizacije i deregulacije, koji je objašnjavaju, prebacuju odgovornost za funkcije javnih usluga s javnog na privatni sektor. Privatizacija i deregulacija najčešće, ali ne uvijek, dolaze zajedno s procesom ekonomske liberalizacije i otvorenosti tržišta. Omogućuju da se funkcije koje su primarno i/ili ekskluzivno bile u nadležnosti javnog sektora prebace u nadležnost privatnim poduzećima, udrugama, dobrovoljnim i nevladinim organizacijama. (Decentralization Thematic Team – World Bank; vlastiti prijevod)

3.2 Fiskalna decentralizacija

Pojmovi fiskalni federalizam i fiskalna decentralizacija često se smatraju konceptualno povezanim pojmovima i/ili sinonimima, iako se u literaturi mogu naći različita mišljenja njihove pojmovne sličnosti. Zapravo, bitna razlika između ova dva pojma je u pravnom aspektu, dok je s ekonomskog aspekta, na kojemu je naglasak u ovom radu, razlika gotovo zanemariva.

“Fiskalna decentralizacija definira se kao proces koji vodi sustavu gdje će se odgovornosti u ubiranju javnih prihoda i trošenju javnih rashoda pomaknuti na niže razine vlasti.” (Krtalić, Gasparini, 2007: 109)

Fiskalna decentralizacija je “proces prerazdiobe financijskih ovlasti, rashodnih i prihodnih, u korist nižih razina vlasti; proces koji podrazumijeva prijenos financijske odgovornosti sa središnje na lokalne razine “prisiljavajući” lokalne jedinice da pružaju i financiraju sve veći broj javnih usluga.” (Rogić Lugarić, Maksimovska Veljanovski, 2010: 392)

“Fiskalna decentralizacija odnosi se na dimenziju javnih financija međuvladinih odnosa. Posebno se bavi reformom sustava funkcija rashoda i transfera izvora prihoda centralne vlasti prema subnacionalnim vlastima. Ona je ključni element svakog programa decentralizacije. Bez prikladnog fiskalnog osnaživanja, autonomija subnacionalnih vlasti se ne može potkrijepiti i na taj način puni potencijal decentralizacije ne može biti realiziran.” (Feruglio, 2007: 1; vlastiti prijevod)

Fiskalna decentralizacija obuhvaća financijske aspekte decentralizacije na regionalnoj i lokalnoj razini vlasti. To je trenutačno moderan pojam; alternativni nazivi “središnje-lokalni (međuvladini) financijski odnosi” i “fiskalni federalizam”, koji se često koristi od strane europskih i američkih autora. Fiskalna decentralizacija obuhvaća dva međusobno povezana pitanja. Prvo je pitanje odgovornosti financiranja i izvora sredstava između razina vlasti (središnja, regionalna, lokalna itd.). Drugo je razina odlučivanja koja je dana regionalnim i lokalnim vlastima u pogledu utvrđivanja njihovih rashoda i prihoda (u ukupnoj sumi i pojedinačno). (Davey, 2003: 1; vlastiti prijevod)

U pogledu pravnog koncepta primijećuju se razlike u definiranju jer bi, s jedne strane, fiskalni federalizam implicirao već postojeće dijeljenje kompetencija kod

prikupljanja javnih prihoda, što bi u tom slučaju značilo da fiskalna decentralizacija nije nužna, barem na prvi pogled. Kod federalističkog uređenje države, strukture moći i odlučivanja su time automatski decentraliziraniji nego što je to kod unitarističkog uređenja države. Međutim, u praksi to baš i nije tako budući da imamo mnogo unitaristički decentraliziranih država, kao i federalistički centraliziranih država. Fiskalni federalizam je definiran kao skup principa, pravila koja stvaraju temelj određivanju prihodovnih izvora i rashoda proračuna između centralne vlasti i nižih razina vlasti, ponekad isključujući tip ustavnog uređenja države, čime dolazimo do zaključka da iako postoje razlike između ta dva pojma, njihovo korištenje s ekonomskog aspekta je povezano i/ili istoznačno. (Florin, 2010: 624, 628; vlastiti prijevod)

3.3 Prednosti i nedostaci fiskalne decentralizacije

Postoje ekonomski i politički razlozi za fiskalnu decentralizaciju. "Ekonomski se razlozi odnose na alokacijske funkcije decentralizirane javne vlasti i stupanj učinkovitosti javnih usluga. Politički razlozi prisutni su u državama s heterogenim stanovništvom, s velikim etničkim, rasnim, kulturnim, jezičnim, gospodarskim ili drugim obilježjima regija unutar države. U tim je slučajevima decentralizacija poželjna radi poticanja ujednačenog razvoja i smanjenja regionalnih razlika." (Bajo, Alibegović, 2008:36)

Pretpostavka u korist decentraliziranih financija utvrđuje se jednostavnom pretpostavkom da centralizirana opskrba podrazumijeva jednoliku razinu izlaznih proizvoda (eng. *outputa*) u svim područjima. U okruženju savršene informacije, očito bi bilo moguće da dobroćudni središnji planer propiše skup diferenciranih lokalnih izlaznih proizvoda koji maksimiziraju ukupnu socijalnu dobrobit; ne bi bilo potrebe za fiskalnom decentralizacijom. Decentralizirane razine vlasti imaju svoje razloge postojanja u pružanju dobara i usluga čija je potrošnja ograničena na područje njihove jurisdikcije. Kroz prilagodbu izlazne proizvodnje takvih dobara i usluga prema posebnim preferencijama i okolnostima njihovih izbornih jedinica, decentralizirana opskrba povećava ekonomsko blagostanje iznad onoga što proizlazi iz ujednačenijih razina takvih usluga koje su vjerojatno pod nacionalnim opskrbom. Osnovna točka ovdje je jednostavno da će učinkovita razina izlazne proizvodnje lokalnog javnog dobra (tj. za koju je suma marginalne društvene koristi jednaka marginalnom

društvenom trošku) vjerojatno varirati u jurisdikcijama kao rezultat razlika u preferencijama i troškovima. Kako bi se maksimiziralo ukupno socijalno blagostanje nužno je da se lokalni izlazni proizvodi razlikuju. (Oates, 1999: 1121, 1122, 1123; vlastiti prijevod)

Prednosti fiskalne decentralizacije

- “približavanje odlučivanja stanovništva na određenom području koje najbolje poznaje svoje želje, potrebe i mogućnosti financiranja ponude javnih dobara”, (Jurković, 2002: 145)
- veći stupanj decentralizacije može smanjiti koncentraciju moći, vlasti i financijskih sredstava u rukama središnje države. Veći stupanj decentralizacije može rasteretiti središnju vlast zbog prenošenja dijela rutinskih poslova državne uprave lokalnoj upravi,
- podrazumijeva veću odgovornost u planiranju i upravljanju razvojem na lokalnoj razini. Donositelji odluka na lokalnim razinama trebali bi kvalitetnije uskladiti svoje strateške razvojne planove s nacionalnim strategijama, ali i s potrebama heterogenih lokalnih područja unutar pojedine države, (Budak, 2011: 11)
- fleksibilnija, inovativnija i kreativnija administracija (regionalne i lokalne administrativne jedinice potencijalno mogu imati veće mogućnosti za iskušavanje inovacija i eksperimentiranje s novim politikama i programima, bez obveze da se provode u cijeloj državi),
- djelotvorniju distribuciju javnih dobara i usluga unutar lokalnog područja, bolje povezivanje izoliranih lokalnih područja u cjelini, učinkovitiji nadzor i procjene provođenja razvojnih projekata, (Bajo, Alibegović, 2008: 37)
- poticanje međuvladine konkurencije – “ako građani mogu birati između zajednica, tada ih ozbiljne pogreške u upravljanju mogu potaknuti da jednostavno odluče živjeti negdje drugdje. Ta prijetnja može utjecati na predstavnike vlasti da postanu učinkovitiji i odgovorniji prema svojim građanima”. (Rosen, Guyer, 2008: 585)

Nedostaci fiskalne decentralizacije

- “utjecaj na makroekonomsku stabilnost (neki zagovaraju da porezni sustav treba biti pod kontrolom središnje razine, osobito u zemljama u razvoju, dok drugi zastupaju tezu da fiskalna decentralizacija potiče makroekonomsku stabilnost jer donosi visoki stupanj participacije građana uz visoki stupanj ograničenja lokalnog proračuna, što dovodi do nižih deficita na lokalnoj razini),
- potencijal izjednačavanja puno je veći u centraliziranom sustavu jer raspolaže cjelokupnim iznosom javnih prihoda,
- nedovoljni fiskalni prihodi centralne razine,
- međusobno nepovjerenje između privatnog i javnog sektora što narušava kooperaciju na lokalnoj razini”, (Krtalić, Gasparini, 2007: 110)
- “vanjski učinci – zajednice nameću jedna drugoj (pozitivne i negativne) vanjske učinke. Ako se svaka zajednica brine samo o svojim članovima, ti se vanjski učinci zanemaruju, dakle resursi se neučinkovito alociraju,
- ekonomija razmjera u pružanju javnih usluga – za određene javne usluge troškovi po stanovniku mogu se smanjiti s povećanjem broja korisnika,
- ekonomija razmjera u prikupljanju poreza – pojedine se zajednice možda ne mogu koristiti prednostima ekonomije razmjera u prikupljanju poreza. Svaka zajednica mora trošiti određena sredstva na administraciju poreza, a ušteda je moguća ako postoji zajednička porezna uprava”, (Rosen, Guyer, 2008: 581, 582, 583)
- “tri su osnovna argumenta protiv fiskalne decentralizacije: korupcija, kvaliteta lokalne administracije i postojeće regionalne i lokalne vlasti koje su određene na temelju političkih, a ne ekonomskih kriterija”. (Bajo, Alibegović, 2008: 39)

3.4 Primjeri modela fiskalne decentralizacije u svijetu

3.4.1 Model fiskalne decentralizacije u Japanu

Japan je homogena unitarna država s dvostupanjskim sustavom lokalne samouprave. (Mochida, 2006: 149; vlastiti prijevod) Dvostupanjski sustav lokalne

samouprave sastoji se od 47 prefektura i otprilike 1.800 municipija (gradova, gradića i naselja). (Ikawa, 2008: 1; vlastiti prijevod) Prefektura i municipiji definirani su unutar Zakona o lokalnoj autonomiji (engl. *Local Autonomy Law*) kao dva osnovna oblika lokalne samouprave, gdje se prefektura smatraju regionalnom upravom, a municipiji osnovnom lokalnom jedinicom. (CLAIR, 2010: 2; vlastiti prijevod) Broj municipija u Japanu je mnogo manji nego što je to u Francuskoj, Njemačkoj, SAD-a i Kanadi, ali veći od broja municipija u Ujedinjenom Kraljevstvu i Švedskoj. Prosječna veličina populacije lokalne jedinice u Japanu je 39.000 ljudi, što je značajno veće od prosjeka OECD zemalja, osim Ujedinjenog Kraljevstva. Ovakav broj je dostignut zbog nekoliko valova spajanja lokalnih jedinica. (Mochida, 2012: 2; vlastiti prijevod) Prisutne su značajne razlike u veličini i broju stanovniku različitih prefektura i municipija. Primjerice, populacija prefektura Tokyo Metropolitanska Uprava broji 12.900.000 ljudi dok Tottori Prefektura broji otprilike 590.000 ljudi. Prema geografskoj veličini rasponi se kreću od Hokkaido Prefektura s veličinom većom od 80.000 km² do Kagawa Prefektura s nešto manje od 2.000 km². Prema podacima populacija municipija Yokohama broji više od 3.600.000 ljudi, dok Aogashima okrug u sklopu metropolitanskog područja grada Tokya broji otprilike 200 ljudi. Prema geografskoj veličini rasponi se kreću od npr. Takayama City u Gifu Prefekturi s otprilike 2.178 km² (približno jednako veličini metropolitanskog Tokya) do Funahashi Village u Toyama Prefekturi sa otprilike 3.47 km². (CLAIR, 2010: 3; vlastiti prijevod)

Počeci modernog sustava lokalne samouprave u Japanu datiraju od 1890. godine. Krajem 19. stoljeća kreiran je visokocentralizirani sustav (Meiji, Japan) koji se bazirao na tadašnjem njemačkom modelu. Političke stranke postepeno su mobilizirale stanovništvo i poticale lokalnu demokraciju i izražavanje lokalnih interesa centralnoj vlasti. Tijekom 20-tih godina 20. stoljeća, usprkos progresu i naporima prema decentralizaciji, ratno mobiliziranje potpuno je recentraliziralo državu. (Mochida, 2012: 2; vlastiti prijevod). Nakon Drugog svjetskog rata američka okupacija potaknula je reformu japanskog sustava lokalne samouprave. Reforma se doticala izbora predstavnika lokalnih jedinica i financijske reforme. Uveden je direktan izbor na razini prefektura i municipija, čineći te razine vlasti kompletno samoupravljačkim, a prihvaćene su i mnogobrojne direktne demokratske metode kao što su opoziv i inicijativa. (Mochida, 2006; 150; vlastiti prijevod). SAD su predlagale tzv. "model torte" unutar prijedloga profesora Carla Shoupa kao povjerenika SAD-a

za reformu, u kojemu su funkcije centralne i lokalne vlasti jasno odvojene. (Mochida, 2012: 2; vlastiti prijevod), međutim, taj model ipak nije dugo zaživio.

U 80-tim godinama 20. stoljeća japanska vlast susrela se s novim izazovom: fiskalno preopterećenje. Izdašna fiskalna politika nakon naftnih šokova ostavila je poveći fiskalni deficit. Drugi razlog porastu fiskalnog deficita je intenzivna izgradnja infrastrukture. Tijekom 70-tih godina Japan je sustigao razinu Zapada u pogledu socijalnih programa, mirovina, zdravstvene skrbi itd. Zbog situacije fiskalnog opterećenja, japanska vlada osnovala je "Drugu Komisiju za provedbu administrativne reforme" (SAPARC). Komisija je trebala riješiti problem fiskalnog opterećenja, te je značajno uspjela u svojim nastojanjima kroz privatizaciju velikih korporacija u državnom vlasništvu. Suprotno tendencijama i prijašnjim dekadama, Komisija je naglašavala smanjivanje i prioritizaciju javnih rashoda. Također, preporučila je decentralizaciju kao način racionalizacije rashoda i smanjenja fiskalnog pritiska (stresa). (ibid.) Zakon o promicanju decentralizacije (engl. *Decentralization Promotion Law*) postavio je temelje decentralizacije, a stupio je na snagu u srpnju 1995. godine. Ovim zakonom postavljene su osnovne ideje i smjernice decentralizacije, njezino poticanje i formiranje tzv. Komisije za promociju decentralizacije. Razvoj decentralizacije u Japanu nastavio se, te je u namjeri deregulacije administrativne kontrole unutarnjih financijskih odnosa razina vlasti kako bi se ojačali lokalni prihodi i smanjila velika ovisnost o transferima centralne vlasti, premijer Koizumi 2002. godine pokrenuo ambicioznu reformu tri glavne komponente resursa lokalnog financiranja – specifične dotacije, lokalni porezi i zakona o porezu: "*Local Allocation Tax*", koja se naziva – "*Trinity Reform*". (Mochida, 2008: 9; vlastiti prijevod)

Nekoliko je razloga zašto se postavlja pitanje nužnosti decentralizacije u Japanu:

1. kako bi se moglo odgovoriti na dinamičnost globaliziranog društva, nužno je promovirati decentralizaciju i pojasniti ulogu centralne vlasti,
2. decentralizacija je nužna kako bi korigirala ekscesivnu koncentraciju kapitala u Tokyo-u i stvorila policentrični sustav razvoja u državi,
3. promocija decentralizacije i osnaživanje odlučivačke moći lokalne zajednice kako bi se potaknula individualizacija društva, poticanje kreativnosti municipija i kooperacija privatnog i javnog sektora kako bi se odgovorilo potrebama

društva u pogledu starenja populacije i slabog prirodnog priraštaja, (Ikawa, 2008: 12; vlastiti prijevod)

4. rastuća zabrinutost zbog neefikasnosti javnog trošenja, rigidnih regulatornih politika i uniformiranih standarda centralne vlasti nametnutih lokalnoj samoupravi. Pristup “*one-site-fits-all*” (mjera koja svima odgovara) je propao
5. suočenost s velikim javnim dugom od 150% BDP-a, reforma fiskalnih odnosa kroz razine vlasti od neizmjerne je važnosti. Zahtijeva rezanje fiskalnih transfera (dotacija) i racionalizaciju trošenja lokalne samouprave. (Mohcida, 2012: 36; vlastiti prijevod)

Tablica 6. Najvažniji prihodi lokalne samouprave u Japanu

PRIHODI LOKALNE SAMOUPRAVE			
ZAJEDNIČKI POREZI	SAMOSTALNI POREZI	RAZINA	OBJAŠNJENJE
porez na dohodak	lokalni porez na dobit	prefektura	najvažniji prefekturni porez; oporezuje dobit kompanija s kapitalom većim od 100 mil JPY (japanskih jena)
porez na dobit	lokalni porez na potrošnju	prefektura	relativno novi prefekturni porez; u osnovi lokalni prirez poreza na potrošnju; nakon prikupljanja poreznih prihoda prefekture međusobno podijele prihode, a potom polovicu vlastitog prihoda distribuiraju municipijima na temelju br. stanovništva i br. zaposlenih
porez na potrošnju	porez na stanovanje	prefektura + municipij	osnovni lokalni porez na osnovni dohodak; ima 3 komponente = osnovni dohodak, iznos paušalnog iznosa, porez na rente, dividende i kapitalne dobiti; minimalni iznos oporezivog iznosa postavljen je ispod nacionalnog limita za porez na dohodak
	porez na nekretnine	municipij	najvažniji porezni prihod municipija; osnovica je kapitalna vrijednost; moguća distinkcija između plaćanja poreza na pokretnine i nekretnine

Izvor: samostalna izrada autora prema Mochida, 2012., str. 9,10,11,12

Kao što je slučaj s većinom razvijenih zemalja svijeta, javne usluge dodijeljene su lokalnoj samoupravi i ona je odgovorna za njihovo pružanje, dok je financiranje ostvareno putem lokalnih izvora prihoda (poreza i drugih nameta) ili putem pomoći koju odobrava centralna vlast putem transfera (dotacija). Lokalna samouprava u Japanu odgovorna je za socijalnu skrb (24,1% ukupnih izdataka lokalne samouprave), javno zdravstvo i sanitaciju, agrikulturu, šumarstvo i ribarstvo, trgovinu i industriju, građevinske radove (12,4% ukupnih izdataka), obrazovanje (16,5% ukupnih izdataka). (Financial Structure of Local Government in Japan; vlastiti prijevod) Osim toga, zbog negativnih demografskih trendova (starenje japanskog

društva) lokalna samouprava sudjeluje u osiguranju u starosti s 6,3% ukupnih troškova na državnoj razini. (Bessho, 2016: 10; vlastiti prijevod) Suprotno zemljama sa višestupanjskim sustavom vlasti, u Japanu funkcije centralne vlasti i lokalne vlasti nisu jasno razdijeljene, razine vlasti se preklapaju i dijele odgovornosti. Posljedično tome, standardi i smjernice glavnih funkcija kao što su obrazovanje, zdravstvene usluge i javni radovi, planirani su na razini centralne vlasti, bez obzira na implementacijsku funkciju koju provode prefektura i usluge koje potom omogućuju municipiji. Japanski se sustav time može okarakterizirati kao kombinacija centraliziranih poreznih raspodjela i delegiranih troškovnih odgovornosti. (Mochida, 2006: 154, 155; vlastiti prijevod)

Na razini prefektura za 2011. godinu *ukupni prihodi* sastoje se od: lokalnih poreza 30,2%, LAT (engl. *Local allocation tax*) 18,6%, specifične dotacije 0,3%, lokalnog poreza na transfere 3,3%, isplata iz državne riznice 15,0%, lokalnih obveznica 13,5%, ostalo 19,1%. Na razini municipija za 2011. godine *ukupni prihodi* sastoje se od: lokalnih poreza 33,7%, LAT 16,5%, specifičnih dotacija 0,4%, lokalnog poreza na transfere 3,9%, isplata iz državne riznice 15,0%, lokalnih obveznica 8,7%, isplate s prefekturne razine 6,1%, ostalo 15,7%.

Prema podacima za 2013. godinu prefekturni *prihodi od poreza* sastoje se od: prefekturnih poreza stanovništvu 30,9%, dva lokalna korporativna poreza čine 30,6%, lokalnog poreza na potrošnju 17%, poreza na automobile 9,9%, poreza na isporuku nafte 5,9% i ostalo 5,7%. Podaci za municipalne *prihode od poreza* su sljedeći: municipalni porez stanovništvu 34,9%, korporativni municipalni porez stanovništvu 8,9%, fiksni porez na imovinu 42,3%, porez na urbanističko planiranje 6% i ostalo 7,9%. (Sasaki, 2014: 17, 18; vlastiti prijevod)

Japanski fiskalni sustav obilježava izražen vertikalni fiskalni jaz. Fiskalni jaz se pokušava ublažiti putem tzv. LAT, koji je “skup formula i postotaka za pet najvažnijih nacionalnih poreza – poreza na dohodak, na dobit, na alkoholna pića, na potrošnju i na duhan. Sredstva su distribuirana kako bi se korigirale nejednakosti između tijela lokalne samouprave japanskih regija te kako bi se osiguralo da stanovništvo dobiva konstantnu standardiziranu količinu javnih usluga neovisno o mjestu stanovanja.” (Japan Local Government Bond Association, ; vlastiti prijevod) LAT dotacije su dotacije opće svrhe dane u određenom iznosu od strane centralne vlasti. Postoje dvije vrste LAT dotacija: uobičajene LAT dotacije (94%) i specifične LAT dotacije (6%). Specifične LAT dotacije su distribuirane prilikom iznenadnih

fiskalnih šokova, kao što su prirodne katastrofe.” (Bessho, 2016: 12; vlastiti prijevod) “LAT služi kao ključni čimbenik uravnoteženja u japanskom sustavu dotacija. LAT se plaća anualno lokalnim jedinicama čije financijske potrebe premašuju njihove financijske prihode te potreba za fiskalnim uravnoteženjem proizlazi iz različitih stupnjeva razvoja lokalnih jedinica.” (Mochida, 2012: 14; vlastiti prijevod). Dug lokalne samouprave rapidno se povećavao ranih 90-tih godina, dostižući 40% BDP-a u 2000. godini, s 15% kojeg je imao u 1990. godini. Trend se zadržao na razini iz 2000-te godine. Razlog tome je poticanje lokalnih vlasti, od strane centralne, na izdavanje obveznica kako bi zajedno djelovale na paketu fiskalne stimulacije gospodarstva. Kao rezultat toga, dug lokalne samouprave dostigao je poslijeratni rekord i ova razina zaduženja je rijetka u svijetu i u ovom trenutku. (ibid.: 22; vlastiti prijevod).

Lokalne obveznice su dug kojim su lokalne vlasti prikupile kapital kod privatnog sektora s rokom dospelja dužim od jedne fiskalne godine. Funkcije lokalnih obveznica su: a) uravnoteženje javnih rashoda i prihoda između fiskalnih godina, b) usklađivanje tereta stanovništva kako bi se ostvarila ravnopravnost između generacija, c) dodatak općim izvorima prihoda, d) koordinacija s nacionalnom politikom. Lokalne obveznice mogu se koristiti za financiranje samo sljedećih izdataka: 1) izdaci za lokalna javna poduzeća (struja, voda, kanalizacija itd.), 2) investicije i zajmovi, 3) troškovi potrebni za refundiranje lokalnih obveznica, 4) izdaci za radove obnove, izvanredne radove i mjere olakšavanja u slučaju katastrofe, 5) izdaci za izgradnju javnih objekata i objekata za javnu uporabu. (Tanaka, 2011: 5, 6, 7, 8; vlastiti prijevod)

Ukoliko municipiji želi izdati lokalnu obveznicu, trebaju se konzultirati s njihovom prefekturom te prefektura potom sa središnjom vlasti. Ako lokalna vlast uspije dobiti odobrenje više razine vlasti, središnja vlast će prebaciti sredstva putem Local Bond Program-a. (Bessho, 2016: 13; vlastiti prijevod)

Zaključci modela decentralizacije u Japanu:

- kontrolirana decentralizacija – usprkos značajnoj autonomiji u pogledu autoriteta i akcija koje mogu provesti lokalne samouprave, decentralizacija se uvela kroz postepen proces u kojem je centralna vlast ponajprije vodila kontrolirajuću ulogu. Proces je proveden kroz lokalnu orijentiranost

Ministarstva Unutarnjih poslova (engl. Ministry of Home Affairs - MoHA) čija se uloga kroz vrijeme promijenila iz regulatora u promicatelja lokalne samouprave na nacionalnoj razini. (Akizuki, 2001: 1; vlastiti prijevod) Kontrolirana decentralizacija funkcionirala je iz razloga zato što su lokalne i centralne vlasti imale koristi od nje. Primjerice, lokalne vlasti imale su koristi na tri načina. Prvo, dobile su kontrolu nad mnogobrojnim poslovnim funkcijama i zadacima povjerenih od strane centralne vlasti uz osnovne zadatke lokalne samouprave. Drugo, mogle su proširiti svoju radnu snagu: za više zadataka potrebno je više radne snage. Usprkos MoHA-inoj kampanji limitiranja radne snage lokalne vlasti, broj zaposlenika imao je stalan rast sve do nedavno. Lokalne vlasti zapošljavaju otprilike 3,3 milijuna službenika u usporedbi s centralnom vlasti koja zapošljava otprilike 1,1 milijuna službenika. Treće, zapošljavanje najboljeg kadra. Zbog sve većeg obujma i težine zadataka koje su bile povjerene lokalnim vlastima, visokoobrazovani stručnjaci traže zaposlenja u tijelima lokalne vlasti. Centralna vlast je također imala koristi: decentralizacija je omogućila centralnoj vlasti veći manevarski fiskalni prostor. S vremenom se stvorilo snažno partnerstvo između lokalne i centralne vlasti, posebice na prefekturnoj razini.

- Intenzivna komunikacija, povezanost i razmjena osoblja između razina vlasti – uz medijatornu ulogu centralnog ministarstva (MoHA-e)
- Vertikalni fiskalni jaz – fiskalni transferi uz snažnu centralnu kontrolu
- “*One-size-fits-all*” (hrv. jedna mjera koja odgovara svima)
- Stabilnost i fleksibilnost sustava zbog kontrolirane decentralizacije – pozitivna konzekvenca kontrolirane decentralizacije (ibid.: 14, 15; vlastiti prijevod)
- Amalgamacija jedinica lokalne vlasti – spajanje municipija bilo je snažno poticano putem starog zakona o spajanju, ponajviše zbog efikasnosti i ekonomičnosti lokalne samouprave – “*Special Mergers Law*”. Istekao je 2005. godine i ostvario je rezultate zbog kojih je donesen, čineći da s razine od 3.232 municipija 1997. godine smanji broj na 1.821 municipij u 2006. godini, što je smanjenje od 40% u ukupnom broju lokalnih jedinica druge razine, iako i dalje postoji oko 500 municipija s brojem stanovništva manjim od 10.000. Novim zakonom o spajanju – “*New Merger Law*”, trend amalgamacije

municipija se pokušava nastaviti te je broj municipija 2009. godine došao na 1.776 s tendencijom daljnjeg smanjenja.” (CLAIR, 2010: 55; vlastiti prijevod).

3.4.2 Model fiskalne decentralizacije u Kanadi

Kanada je druga najveća zemlja svijeta prema površini koju zauzima. Ustavno je federalno uređena s parlamentarnom demokracijom kao sustavom vlasti. Produkt je unije 4 kolonije Britanske Sjeverne Amerike – Nova Škotska, Novi Brunswick, Quebec i Ontario, koja je osnovana 1867. godine. Šest ostalih provincija postepeno su se uključivale u uniju, Manitoba 1870. godine, Britanska Kolumbija 1871. godine, Otok Princa Edwarda 1873. godine, Saskatchewan i Alberta 1905. godine, Newfoundland i Labrador 1949. godine. Dodatak su tri ostala sjeverozapadna teritorija Yukon, Sjeverozapadni teritorij i Nunavut (proizašao is Sjevernozapadnog teritorija 1999. godine). Kanadska federacija često se referira kao pakt između provincija s naglaskom na *“British North American Act”* (BNA), na temelju kojega su dogovoreni uvjeti pod kojima su originalne provincije odlučile federirati. Drugim riječima, autoritet i moć provincijalne vlasti ne proizlazi iz centralne vlasti, već suprotno, centralna vlast je ona koja duguje svoje postojanje i opstanak dobrovoljnom pristanku provincija jer su provincije postojale prije federalne vlasti, države. (Ekanade, 2011: 24; vlastiti prijevod) “Kanada ima nacionalnu, provincijalnu i municipalnu razinu vlasti (tri razine vlasti). Prema Ustavu samo prve dvije razine vlasti imaju ovlasti i moći u njihovim rukama, ostalim razinama vlasti one nisu dodijeljene. Municipiji (ili lokalna samouprava) imaju samo one ovlasti koje su im zagarantirane od strane provincijalnih vlasti. Ključna razlika između municipija i viših razina vlasti je ta da municipiji ne mogu podizati poreze na dohodak.” (Historica Canada; vlastiti prijevod) Autoritet lokalne samouprave u Kanadi u potpunosti je deriviran kroz provincije. Ustav spominje municipije samo kako bi definirao da su u ekskluzivnoj jurisdikciji provincija (“bića provincija” kako ih definira Ustav iz 1867. godine), provincije imaju moć da stvore, mjenjaju i ukinu municipije po volji. (L. McMillan, 2006: 41; vlastiti prijevod).

Kanada se sastoji od 3.805 municipija, čija je prosječna veličina 8.205 stanovnika. Provincije i teritoriji imaju vlastite i zajedničke odgovornosti s federalnom vlašću. Vlastite odgovornosti uključuju obrazovanje, zdravstvo (uključujući bolnice),

autoceste, zatvore, nacionalne resurse, municipalne poslove. Municipalni zadatci su određeni od strane provincije i mogu se značajno razlikovati među provincijama i teritorijima. (Profile Canada, OECD, 2016: 1; vlastiti prijevod) Najuobičajeni oblik lokalne samouprave u Kanadi su municipiji, koji uključuju oblike kao što su gradovi, gradići, sela i zaseoci. U nekim slučajevima određene ovlasti i odgovornosti lokalne samouprave delegirane su specijalnim agencijama, odborima ili komisijama. Takva tijela vlasti uživaju određenu razinu autonomije te im je povjeren limitiran broj značajnih ovlasti. Primjeri takvih tijela uključuju policijsku komisiju, školski odbor, zdravstveni odbor, odbore za rekreaciju i parkove, odbore za tranzit (upravljaju lokalnim autobusnim i željezničkim linijama). Još jedan uobičajeni oblik lokalne samouprave su regionalne vlasti. To su tijela kreirana od strane provincija u kojima je nekolicina municipija grupirana ispod jedne regionalne administrativno-političke strukture. Svrha tijela regionalne vlasti je efikasnije pružanje širokog spektra municipalnih funkcija i, kako sadrže nekolicinu municipija, omogućuje dostizanje dovoljne porezne baze za podmirenje troškova za kapitalne projekte. (Local Government in Canada: Organization & Basic Institutions; vlastiti prijevod)

Nadalje, provincije mogu delegirati neke od svojih odgovornosti municipijima. Funkcije u nadležnosti municipija tipično uključuju transport (ceste i tranzit); obranu (policija i vatrogasna služba); vodu i kanalizaciju, otpad; rekreaciju i kulturu; urbanističko planiranje; socijalno udomljavanje. Obrazovanje, socijalna i zdravstvena usluga nisu uključeni u municipalne odgovornosti, osim kada su zajednički s provincijama (npr. socijalna pomoć u Ontariju). Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje je u nadležnosti samostalno izabranih lokalnih autoriteta (školskih odbora) koji su direktno odgovorni provincijama i teritorijima. (Profile Canada, OECD, 2016: 1; vlastiti prijevod)

Kanada je najdecentraliziranija federacija unutar organizacije OECD u pogledu potrošnje sredstava i porezne moći, s otprilike 65% potrošnje i 50% poreza prikupljenih na subnacionalnoj provincijalnoj razini i municipalnoj razini lokalne samouprave. Provincije imaju široki raspon porezne autonomije, mogu definirati porezne postotke i (većinom) samu poreznu bazu. Značajne razlike u provincijalnom fiskalnom kapacitetu reducirane su putem fiskalnog izravnavanja – transferi federalne vlasti povezani su s fiskalnim kapacitetom provincije i iznose 20% federalnih davanja provincijama.

Kanadska fiskalna pozicija značajno se poboljšala nakon provedene konsolidacije od strane federalne vlasti sredinom 1990-tih godina. Od 1997. do 2007. godine federalna vlast ostvarila je neprekinuti proračunski suficit. Provincije s druge strane, nisu uspjele u potpunosti tijekom navedenog razdoblja ostvarivati suficit; pojedine provincije su se mučile i s ostvarivanjem pozitivne fiskalne bilance. Provincije su tu situaciju povezivale s provedenom konsolidacijom koja je išla njima na štetu i čime se produbio fiskalni jaz, posebice kroz povećana davanja za zdravstvo, čije je financiranje federalna vlast prepustila provincijama. (Blochliger, Vammalle, 2012: 65, 66; vlastiti prijevod)

Federalno-provincijalni program izravnavanja kreiran je 1957. godine kao odgovor na težnje dvije najveće provincije u Kanadi, Ontario i Quebec. Težnje su bile povratak kontrole nad njihovim prihodima i ponovno prikupljanje poreza na dohodak. Originalni program izravnavanja temeljio se na tri izvora prihoda – porez na dohodak, porez na dobit korporacija i sukcesijske dužnosti. Standard izravnavanja se temeljio na prosječnim fiskalnim kapacitetima dviju tada najbogatijih provincija – Ontario i Britanska Kolumbija. U ožujku 2007. godine prihvaćen je prijedlog promjena Ekspertne skupine. Među najznačajnim promjenama programa izravnavanja su sljedeće:

- Standard izravnavanja se sada temelji na prosječnom fiskalnom kapacitetu svih 10 provincija
- Izračun prava na izravnanje se pojednostavio smanjenjem poreznih osnovica s 33 na 5, koje se koriste za izračun fiskalnog kapaciteta – porez na dohodak, porez na dobit, porez na imovinu, porez na promet i 50% prihoda od prirodnih resursa²
- Izmijenjen je tretman prirodnih resursa (s 100% na 50% prihoda od resursa)
- Izmijenjena je formula za izravnavanje – korištenjem prihoda od resursa umjesto porezne osnovice za resure (masa, volumen itd.)
- Korištenje tržišne vrijednosti za stambene poreze u izračunu fiskalnog kapaciteta (Dahlby, 2008: 3, 4, 7; vlastiti prijevod)

² Prirodni resursi su značajan izvor prihoda kanadskih provincija i teritorija. Velike rezerve nafte, plina, različitih materijala i sirovina, polja bituminoznog škriljca, putem koncesija i naknada za njihovo eksploatiranje ulaze kao značajna prihodovna stavka proračuna. Iz tog razloga, prihodi od prirodnih resursa se uzimaju u obzir za izračunavanje fiskalnog kapaciteta i dobivanje sredstava kroz sustav fiskalnog izravnavanja. (Dahlby, 2008: 2, 3; vlastiti prijevod)

Tablica 7. Odabrani ekonomski pokazatelji razina vlasti u Kanadi za 2014. godinu

FUNKCIJA/RAZINE VLASTI	FEDERALNA	PROVINCIJALNA	LOKALNA
UKUPNI PRIHODI (%BDP-a)	37.7	28	7.8
UKUPNI RASHODI (%BDP-a)	39.4	30.6	8.2
Ukupni porezni prihodi (%BDP-a)	26	14.1	2.8
<i>Udio u ukupnih prihodima (%)</i>			
porezi		50.5	36
dotacija i subvencije		30.3	48.2
tarife i naknade		10.4	13.3
dohodak od imovine		6.6	2.6
društveni doprinosi		2.3	0

Izvor: samostalni rad autora na temelju Subnational governments OECD-Key Data; vlastiti prijevod

Prema podacima kanadskog Ureda za statistiku ukupni prihodi lokalne samouprave (municipalna razina) za 2008. godinu iznose 121.793 mil. CAD - kanadskih dolara (u nastavku CAD). Od toga samostalni prihodi iznose 70.082,2 mil. CAD, najveći udio unutar samostalnih prihoda sadrži porez na nekretnine i s njim povezani porezi s 46.173,3 mil. CAD te prihodi od prodaje usluga i proizvoda u iznosu od 18.342,1 mil. CAD. Podaci za provincijalnu razinu su sljedeći, u 2008. godine ukupni prihodi su iznosili 307.710 mil. CAD, samostalni prihodi u iznosu od 249.645 mil. CAD, od čega najveći iznos se odnosi na porez na dohodak 101.669 mil. CAD, potom porez na potrošnju s 62.429 mil. CAD i prihodi od investiranja 34.893 mil. CAD. Najmanji iznosi se ostvaruju na zdravstvenim i premijama na lijekove 3.457 mil. CAD i od prodaje usluga i proizvoda 7.893 mil. CAD.

Prema podacima kanadskog Ureda za statistiku za 2008. godine ukupni rashodi lokalne samouprave (municipalna razina) iznose 122.869,6 mil. CAD. Najviše se izdvaja za obrazovanje 48.014,9 mil. CAD, potom za transport i komunikaciju 15.843,3 mil. CAD, za okoliš 12.826,6 mil. CAD, a najmanje se izdvaja za zdravstvo 1.927 mil. CAD, čime se pokazuje kako provincije imaju većinsku obvezu izdvajanja sredstava za zdravstvo.

Podaci za provincije su sljedeći, za 2008. godine ukupni rashodi iznose 299.629 mil. CAD. Najviše se izdvaja za zdravstvo 99.303 mil. CAD, za obrazovanje 59.668 mil. CAD i za socijalne usluge 50.204 mil. CAD. Najmanje se izdvaja za regionalno planiranje i razvoj 1.280 mil. CAD, zato što je planiranje urbanog razvoja

prepušteno municipijima te izdvajanja za zapošljavanje i imigraciju 1.122 mil. CAD. Iznosi za dotacije nižim razinama vlasti iznose 3.115 mil. CAD i odnose se na opće dotacije. (Government of Canada – Statistics Canada; vlastiti prijevod)

Dotacije federalne vlasti variraju u iznosima prema provincijama, kao i njihov značaj za različite provincije. Municipiji u Britanskoj Kolumbiji i Novoj Škotskoj primaju dotacije u iznosu od 6% ukupnih prihoda, dok oni u Newfoundland-u primaju u iznosu od 25% ukupnih prihoda. Sve federalne dotacije su specifične, za određenu svrhu. Provincijalne dotacije mogu biti za opću svrhu ili specifične, koje ipak dominiraju. Dotacije federalne vlasti ne označavaju velike iznose novca, a njihov vrhunac je dostignut sredinom 1990-tih. (L.McMillan, 2006: 53, 54; vlastiti prijevod). Prema podacima kanadskog Ureda za statistiku za 2016. godine (u mil. kanadskih dolara) iznosi za dotacije iznose ukupno 70,943, od čega na zdravstvo otpada 36,068, socijalni transferi iznose 13,348, za fiskalno izravnavanje otpada 17,880. (Government of Canada – Statistics Canada; vlastiti prijevod)

Dug municipija je limitiran samo na kreditiranja na dugi rok za kapitalne investicije, unutar budžeta nije dopušteno imati operativni dug. Ako se dug ostvari, municipiji se mogu kratkoročno zadužiti, ali moraju otplatiti kredit za operativni dug u toku naredne fiskalne godine. Kreditiranje može biti na privatnom tržištu ili putem posebnih provincijalnih agencija koje se bave kreditiranjem projekata municipija. Kamate na takva posuđivanja manje su od onih koje se mogu naći na tržištu. Obveznice lokalnih samouprava nisu nepoznanica, ali se većinom ne koriste. Provincija Ontario je u 2003. godine izdala obveznice, ali drugih većih izdavanja obveznica nije bilo. Kreditiranje duga ima mali udio u proračunu municipija, 12,2% u 2000. godini. (L.McMillan, 2006: 60, 62; vlastiti prijevod)

4 ANALIZA REZULTATA PROCJENE STUPNJA FISKALNE DECENTRALIZACIJE

Unutar ovog poglavlja prikazani su metodologija izrade rezultata procjene stupnja fiskalne decentralizacije i dobiveni rezultati analize odabranih pokazatelja fiskalne decentralizacije. Prilikom analize rezultata za odabrane pokazatelje, malene zemlje EU (Malta, Cipar, Luksemburg) neće se uspoređivati s ostalim zemljama članicama EU jer to nije svrsishodno. Međutim, rezultati pokazatelja i dalje su prikazani za navedene zemlje.

4.1 Metodologija izrade rezultata procjene stupnja fiskalne decentralizacije zemalja članica Europske unije

Rezultati procjene stupnja fiskalne decentralizacije prikazani su u tri skupine: fiskalni pokazatelji, politički pokazatelji i administrativni (upravni) pokazatelji, odnosno podjela na fiskalne i nefiskalne pokazatelje. Razlog podjele je dobivanje potpunijeg prikaza stupnja fiskalne decentralizacije. Literatura nudi mnogo načina određivanja stupnja decentralizacije, bilo fiskalne, političke ili administrativne stoga je odabir pokazatelja time bio otežan.

Određivanje stupnja fiskalne decentralizacije je vrlo složen postupak i zahtjeva utvrđivanje stupnja autonomije nižih razina vlasti i stupanj samostalnosti nižih razina vlasti u određivanju o raspoloživim prihodima i rashodima. (Ebel, Yilmaz, 2002: 29) Prema de Mello i Barenstein pokazatelji fiskalne decentralizacije najčešće se kreiraju korištenjem podataka dostupnih putem GFS (engl. *Governance Finance Statistics*) MMF-a. Jedan od pokazatelja koji se često koristi u literaturi kao pokazatelj vertikalne neravnoteže između razina vlasti je udio transfera (dotacija) viših razina vlasti u ukupnim prihodima subnacionalnih razina vlasti. (de Mello, Barenstein, 2001: 7; vlastiti prijevod) Prema Svjetskoj banci glavni indikatori fiskalne decentralizacije su: rashodi subnacionalnih razina vlasti u ukupnim rashodima (%); prihodi subnacionalnih razina vlasti u ukupnim prihodima (%); porezni prihodi u ukupnim prihodima subnacionalnih razina vlasti uključujući dotacije (%) itd. (Fiscal

Decentralization Indicators; vlastiti prijevod) Odabirom sljedećih pokazatelja najstojalo se obuhvatiti one pokazatelje koji se ponajviše koriste u literaturi i time dobiti što koncizniji prikaz za potrebe rada.

Tablica 8. Podjela pokazatelja uključenih u izradu procjene stupnja fiskalne decentralizacije

FISKALNI POKAZATELJI	NEFISKALNI POKAZATELJI	
	POLITIČKI	ADMINISTRATIVNI (UPRAVNI)
Omjer ukupnih prihoda i rashoda federalnih/lokalnih razine vlasti	Posredno ili neposredno biranje gradonačelnika jedinice lokalne samouprave	Izdvajanje za plaće zaposlenima na lokalnoj razini u odnosu na razinu opće države izraženo kroz postotak u BDP-a
Udio vlastitih prihoda federalne/lokalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države		Udio zaposlenih na federalnoj/lokalnoj razini vlasti u ukupanom br. zaposlenih na razini opće države
Udio ukupnih rashoda federalne/lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države		
Udio transfera u ukupnim prihodima federalne/lokalne razine vlasti		
Udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima federalne/lokalne razine vlasti		
Udio rashoda federalne/lokalne razine vlasti u rashodima opće države prema javnim funkcijama		
Neto pozajmljivanje i zaduživanje federalne/lokalne razine vlasti izraženo kroz postotak BDP –a		

Izvor: samostalna izrada autora

Podatci potrebni za izračunavanje fiskalnih pokazatelja prvenstveno su dobiveni iz Eurostat-a ³ – Europskog ureda za statistiku, potom OECD-a ⁴ i

³ Na stranici Eurostat-a <http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database>, moguće je dobiti uvid u baze podataka podijeljene na nekoliko područja koja se dotiču prikupljenih državnih statističkih podataka zemalja članica EU. Za potrebe ovog rada ponajviše su korišteni podaci iz područja *Government statistics*.

⁴ Podatci s OECD-a korišteni su za prikaz poreznih prihoda zemalja članica EU (samo onih članica koje su i dio međunarodne organizacije OECD)

Ministarstva financija RH⁵. Politički⁶ i administrativni⁷ pokazatelji dobiveni su putem dostupnih Internet izvora navedenih u poglavlju "Literatura".

Za potrebe razumijevanja rezultata udjela rashoda za javne usluge na federalnoj i lokalnoj razini vlasti u ukupim rashodima opće države u nastavku je prikazano što se podrazumijeva pod određenom javnom uslugom prema klasifikaciji Eurostat-a:

- Opće javne usluge: troškovi za izvršna i zakonodavna tijela, financijske i fiskalne poslove, međunarodnu politiku; inozemna pomoć; poslovi istraživanja i razvoja (u nastavku I&R) za opće javne usluge; transakcije javnog duga; transferi općeg karaktera između različitih razina vlasti
- Obrana: vojska; civilna obrana; strana vojna pomoć; poslovi I&R za obranu
- Javni red i sigurnost: policija; vatrogasna služba; sudovi; zatvori; poslovi I&R za područje javnog reda i mira
- Ekonomski poslovi: troškovi za opće ekonomske poslove, komercijalne i radničke poslovi; agrikultura, šumarstvo, ribarstvo i lov; energetika; rudarenje, manufaktura, konstrukcija; transport; komunikacija; ostale industrije; poslovi I&R za ekonomske poslove
- Zaštita okoliša: upravljanje otpadom, kanalizacije i otpadnih voda; obrana od zagađenja; zaštita bioraznolikosti i okoliša; poslovi I&R za zaštitu okoliša
- Stambeni i društveni sadržaji: razvoj stambenog prostora; razvoj zajednice; vodne zalihe; javna rasvjeta; poslovi I&R za stambene i društvene sadržaje
- Zdravstvo: troškovi za medicinske proizvode, alate i opremu; ambulantske usluge; bolničke usluge; usluge javnog zdravstva; poslovi I&R za zdravstvo
- Rekreatija, kultura i religija: sportske i rekreativne usluge; kulturne usluge; usluge emitiranja i objavljivanja; religiozne usluge; poslovi I&R za rekreaciju, kulturu i religiju
- Obrazovanje: predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje; srednjoškolsko obrazovanje; ne-tercijarno obrazovanje nakon srednjoškolskog; tercijarno

⁵ Prema podacima Ministarstva financija za lokalne proračune korišteni za izračun poreznih prihoda i broja službenika lokalne razine vlasti RH

⁶ Prema podacima s web stranice: http://www.citymayors.com/government/europe_mayors.html

⁷ Prema podacima s ILOSTAT, Međunarodne radne organizacije (engl. *International Labour Organization*) dobiven je administrativni pokazatelj za udio zaposlenih na federalnoj/lokalnoj razini vlasti u ukupnom broju zaposlenih na razini opće države

obrazovanje; edukacija nedefinirana stupnjem obrazovanja; supsidijarne usluge u obrazovanju; poslovi I&R za obrazovanje

- Socijalna zaštita: bolest i hendikepiranost; pomoć starim osobama; pomoć preživjelima; pomoć obitelji i djeci; pomoć nezaposlenima

4.2 Razina opće države EU28

U ovom poglavlju prikazani su ukupni prihodi i rashodi zemalja članica EU28 i njihova usporedba na razini prosjeka EU28 tijekom promatranog vremenskog razdoblja između od 2007. do 2016. godine.

U nastavku Tablica 9. prikazuje ukupne prihode na razini opće države zemalja članicama EU kroz vremenski period od 2007. do 2016. godine. Država s najvećim prihodima na razini opće države je Njemačka (prosječno 1.212.858 mil. eur) te je redom prate najveća gospodarstva EU – Francuska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Italija. Najmanje prihode ostvaruju Malta (prosječno 2.885 mil. eur), Estonija i Cipar. Prihodi opće države imali su tendenciju pada nakon globalne financijske krize 2008. godine; međutim, u većini zemalja vraćaju se na razinu prije krize ili s nešto boljim rezultatima. Grčka, s druge strane, ima trend pada prihoda nakon početka svjetske gospodarske krize 2008. godine. Najnižu razinu ostvarila je 2014. godine te nakon toga slijedi blagi oporavak s povećanjem prihoda, iako i dalje ni približno razini prije krize. Hrvatska se, s druge strane, tek 2016. godine vraća na razinu prije krize. Uočava se blagi porast razine prihoda nakon 2013. godine, koji možemo povezati s uvođenjem fiskalizacije. Fiskalizacijom je državni aparat stekao bolju kontrolu nad prikupljanjem poreznih prihoda, unatoč tome što se to samo na temelju ovakvih šturih podataka ne može tvrditi sa sigurnošću budući da je period recesije u Hrvatskoj trajao i nakon uočenog blagog povećanja prihoda opće države koji se poklapa s uvođenjem fiskalizacije.

Tablica 9. Ukupni prihodi opće države zemalja članica EU u razdoblju od 2007. do 2016. godine u mil. eur

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG
EU28	5.684.410	5.713.221	5.345.136	5.574.282	5.807.605	6.012.353	6.152.762	6.323.683	6.607.219	6.654.791	5.987.546
Belgija	166.558	174.132	170.102	180.156	190.792	200.101	206.556	208.571	210.734	214.063	192.177
Bugarska	12.595	14.400	13.182	12.638	13.155	14.318	15.626	15.654	17.681	16.810	14.606
Češka	54.177	61.249	56.532	60.286	66.125	65.461	65.234	63.151	69.190	70.597	63.200
Danska	127.455	129.468	124.285	131.219	134.781	138.655	141.843	150.516	145.357	145.948	136.953
Njemačka	1.080.805	1.111.692	1.090.918	1.110.315	1.182.702	1.220.853	1.258.366	1.306.759	1.354.784	1.411.381	1.212.858
Estonija	5.980	6.125	6.206	5.990	6.431	7.003	7.247	7.731	8.195	8.507	6.941
Irska	71.266	65.400	56.510	55.407	57.716	59.476	61.523	65.932	70.547	73.029	63.681
Grčka	93.921	98.416	92.488	93.307	91.096	88.923	88.724	83.532	84.820	87.473	90.270
Španjolska	442.300	409.909	375.628	391.661	387.353	391.168	395.597	403.431	415.539	421.672	403.426
Francuska	966.675	994.078	961.731	992.227	1.046.576	1.085.572	1.119.891	1.141.981	1.165.302	1.181.278	1.065.531
Hrvatska	18.677	20.192	18.745	18.575	18.322	18.359	18.547	18.523	19.818	21.672	19.143
Italija	728.556	736.728	721.780	732.373	747.781	771.658	772.090	776.480	785.938	788.502	756.189
Cipar	7.137	7.420	6.798	7.149	7.177	7.028	6.608	6.953	6.917	7.019	7.021
Latvija	7.561	8.081	6.494	6.460	7.206	8.000	8.204	8.486	8.720	9.097	7.831
Litva	10.002	11.446	9.638	9.921	10.488	10.991	11.534	12.475	13.036	13.315	11.285
Luksemburg	15.599	16.401	16.443	17.464	18.509	19.592	20.599	21.566	22.335	23.147	19.166
Mađarska	45.765	48.533	43.175	44.218	44.594	45.822	47.474	49.266	53.170	51.280	47.330
Malta	2.245	2.357	2.372	2.503	2.648	2.804	3.009	3.333	3.703	3.871	2.884
Nizozemska	261.648	279.849	263.942	272.585	274.438	278.801	286.539	291.176	292.596	307.004	280.858
Austrija	135.910	142.033	140.523	143.161	149.838	156.128	160.848	165.233	171.943	173.077	153.869
Poljska	129.506	148.632	119.485	139.169	148.493	152.430	151.873	159.334	167.691	164.828	148.144
Portugal	72.780	74.357	70.913	73.137	75.106	72.190	76.787	77.196	78.913	79.613	75.099
Rumunjska	44.334	47.320	37.913	41.435	44.948	44.817	48.035	50.373	56.043	53.718	46.893
Slovenija	14.799	16.112	15.311	15.813	15.992	16.026	16.243	16.682	17.433	17.352	16.176
Slovačka	19.342	22.778	23.228	23.422	25.807	26.381	28.719	29.855	33.691	32.345	26.557
Finska	96.890	101.581	94.551	97.563	105.010	107.929	111.607	112.796	113.648	116.047	105.762
Švedska	188.931	184.381	162.338	188.751	204.332	214.879	222.338	216.147	225.603	235.507	204.321
UK	862.998	780.151	643.908	707.377	730.189	786.987	801.102	860.553	993.873	926.638	809.378

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

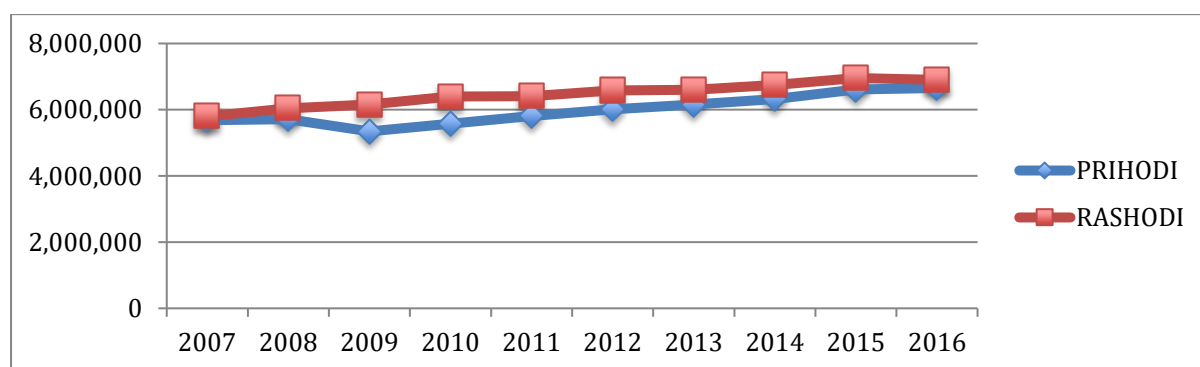
Tablica 10. Ukupni rashodi opće države zemalja članica EU u razdoblju od 2007. do 2016. godine u mil. eur

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
EU28	5.797.710	6.037.807	6.158.692	6.394.419	6.408.182	6.584.137	6.600.229	6.742.114	6.956.492	6.905.931	6.458.571
Belgija	166.301	178.019	188.857	194.730	206.423	216.479	218.773	220.820	221.042	225.116	203.656
Bugarska	12.237	13.808	14.695	13.828	13.968	14.453	15.778	17.986	18.426	16.795	15.197
Češka	55.135	64.641	64.712	67.189	70.594	71.806	67.202	66.167	70.252	69.578	66.727
Danska	115.738	121.799	130.756	137.810	139.877	147.541	144.431	146.732	149.008	148.446	138.214
Njemačka	1.076.099	1.116.223	1.170.508	1.219.219	1.208.565	1.221.782	1.263.718	1.298.207	1.333.861	1.387.676	1.229.586
Estonija	5.538	6.566	6.515	5.962	6.238	7.049	7.279	7.597	8.175	8.450	6.937
Irska	70.728	78.499	79.952	109.084	79.603	73.621	71.820	73.108	75.580	74.555	78.655
Grčka	109.528	123.041	128.454	118.616	112.376	105.923	112.473	90.048	95.247	86.185	108.189
Španjolska	421.544	459.280	493.850	493.090	490.234	500.054	467.433	465.592	470.667	472.248	473.399
Francuska	1.016.167	1.057.611	1.100.609	1.128.022	1.151.537	1.186.020	1.205.267	1.226.353	1.243.990	1.257.171	1.157.275
Hrvatska	19.751	21.522	21.449	21.362	21.830	20.693	20.866	20.845	21.309	22.038	21.166
Italija	753.127	780.664	804.661	800.494	808.562	818.874	819.006	825.479	830.135	829.311	807.031
Cipar	6.571	7.256	7.813	8.061	8.299	8.113	7.540	8.494	7.126	6.955	7.623
Latvija	7.702	9.124	8.200	8.009	7.875	8.225	8.434	8.859	9.025	9.094	8.455
Litva	10.239	12.454	12.091	11.855	13.284	12.040	12.448	12.726	13.111	13.214	12.346
Luksemburg	14.056	15.135	16.693	17.729	18.287	19.440	20.150	20.876	21.595	22.302	18.626
Mađarska	50.910	52.445	47.473	48.660	50.099	48.112	50.069	51.444	54.871	53.356	50.744
Malta	2.372	2.614	2.571	2.712	2.820	3.066	3.208	3.498	3.822	3.770	3.045
Nizozemska	260.350	278.419	297.480	304.107	302.010	303.865	302.036	306.204	306.730	304.081	296.528
Austrija	139.836	146.502	155.950	156.338	157.831	163.174	165.257	174.282	175.606	178.507	161.328
Poljska	135.322	161.815	142.482	165.733	166.823	166.801	168.107	173.671	178.732	175.080	163.457
Portugal	78.060	81.093	88.116	93.237	88.112	81.719	85.032	89.598	86.739	83.336	85.504
Rumunjska	47.866	55.217	49.306	50.155	52.161	49.716	51.046	52.421	57.257	58.868	52.401
Slovenija	14.830	16.649	17.438	17.858	18.448	17.503	21.669	18.688	18.559	18.085	17.973
Slovačka	20.438	24.380	28.224	28.480	28.828	29.540	30.737	31.911	35.850	33.706	29.209
Finska	87.313	93.483	99.128	102.446	107.066	112.291	116.922	119.291	119.378	120.147	107.747
Švedska	177.127	177.518	164.586	189.027	205.101	219.012	228.246	222.850	224.358	231.365	203.919
UK	922.826	882.031	816.123	880.606	871.330	957.229	915.282	988.368	1.106.041	996.494	933.633

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 10. prikazuje ukupne rashode na razini opće države zemalja članicama EU u vremenskom periodu između 2007. i 2016. Godine. Država s najvećim rashodima je Njemačka (prosječno 1.229.586 mil. eur), slijede je druga najveća gospodarstva EU – Francuska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Italija. Najmanje rashode imaju Malta (3.045 mil. eur), Estonija i Cipar. Usporedbom prosječnih podataka za ukupne prihode (Tablica 3.) i rashode uočava se situacija deficita, gdje su rashodi opće države veći od njezinih prihoda. Deficit se smanjuje rezanjem troškova (rashoda), povećanjem prihoda (porezi, nameti) ili zaduživanjem, koje je najčešći način financiranja deficita. Podaci za Hrvatsku prikazuju smanjivanje rashoda tijekom razdoblja između 2012. i 2015. godine, vjerojatno potaknuto mjerama štednje, koje su tadašnje Vlade htjele provesti kako bi smanjile deficit na nacionalnoj razini. Omjer prihoda i rashoda opće države je 2016. godine imao najmanju razliku u promatranom razdoblju, što može označavati da su pokrenute mjere štednje, zajedno sa kvalitetnijim prikupljanjem poreznih prihoda, imale određenog učinka. Međutim, da bi došli do takvog zaključka ipak je nužno uspoređivati podatke tijekom dužeg razdoblja kako bi se ta tvrdnja pokazala opravdanom.

Grafikon 1. Usporedba prosjeka ukupnih prihoda i rashoda na razini EU28 u razdoblju od 2007. do 2016. godine u mil. eur

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Grafikon 1. prikazuje usporedbu ukupnih prihoda i rashoda razine EU28, gdje se uočava kako su tijekom cijelog promatranog razdoblja rashodi bili veći od prihoda. Početak i kraj mjerenja prikazuju približno istu razinu ukupnih rashoda i prihoda (i dalje u korist rashoda), dok je najlošiji odnos prihoda i rashoda 2009. godina, odnosno godinu dana nakon početka globalne recesije koja je zahvatila sve zemlje

članice EU, a u nekima ostavila posljedice koje se i danas osjećaju (npr. mediteranske zemlje, Hrvatska).

4.3 Rezultati fiskalnih pokazateljima za federalnu i lokalnu razinu vlasti

Rezultati su prikazani prvo za federalnu tj. regionalnu, a potom za lokalnu razinu samouprave. Nakon kratkog objašnjenja odabranog pokazatelja slijedi prikaz rezultata prema razinama vlasti.

4.3.1 Omjer ukupnih prihoda i rashoda federalne i lokalne razine vlasti

Omjer ukupnih prihoda i rashoda subnacionalnih razina vlasti (federalne i lokalne) prikazuje odnos prihoda i rashoda. 100% označava pokrivenost rashoda s prihodima, rezultat manji od 100% označava rashode veće od prihoda, dok rezultat veći od 100% označava prihode veće od rashoda.

Tablica 11. Omjer ukupnih prihoda i rashoda na federalnoj razini vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
EU28	100,07%	96,29%	92,36%	89,21%	89,17%	95,96%	96,84%	96,84%	97,09%	99,19%	95,30%
Belgija	102,77%	99,27%	94,98%	95,23%	97,97%	99,45%	98,62%	97,81%	92,75%	99,84%	97,87%
Njemačka	100,92%	99,53%	94,08%	93,92%	96,74%	98,46%	99,26%	99,87%	101,16%	101,13%	98,51%
Španjolska	97,87%	89,32%	88,49%	78,63%	71,67%	89,84%	90,16%	88,77%	89,07%	94,53%	87,84%
Austrija	98,63%	98,56%	92,98%	91,09%	96,33%	98,38%	99,72%	100,33%	100,77%	96,78%	97,36%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 11. prikazuje rezultate za federalnu razinu vlasti. Prosječno gledano kroz promatrano vremensko razdoblje zemlje imaju nepovoljni odnos rashoda i prihoda. Njemačka na federalnoj razini ima najbolju pokrivenost rashoda s prihodima. Belgija i Austrija su podjednake u razini pokrivenosti, dok Španjolska ima najlošiju situaciju.

Tablica 12. Omjer ukupnih prihoda i rashoda na lokalnoj razini vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
EU28	99,17%	97,99%	96,61%	97,06%	98,11%	99,11%	99,35%	99,79%	100,64%	100,78%	98,86%
Belgija	101,99%	103,15%	99,58%	98,83%	97,50%	93,41%	96,78%	97,75%	100,91%	102,30%	99,22%
Bugarska	98,39%	94,79%	89,76%	99,84%	99,65%	103,77%	104,85%	99,57%	90,94%	100,82%	98,24%
Češka	103,23%	98,80%	95,17%	96,45%	97,72%	99,54%	102,60%	101,55%	105,02%	109,27%	100,94%
Danska	99,96%	99,41%	98,49%	99,69%	100,31%	100,11%	100,61%	100,51%	100,63%	101,07%	100,08%
Njemačka	104,73%	103,56%	97,36%	95,99%	99,85%	101,07%	100,10%	98,89%	101,79%	101,25%	100,46%
Estonija	95,37%	94,17%	95,87%	102,36%	101,52%	98,01%	95,29%	99,88%	102,91%	101,82%	98,72%
Irska	97,19%	94,86%	99,06%	99,80%	98,09%	98,76%	99,87%	101,83%	109,82%	104,44%	100,37%
Grčka	99,66%	98,67%	99,59%	92,29%	107,56%	109,78%	112,44%	109,06%	107,96%	109,42%	104,64%
Španjolska	95,21%	92,54%	92,25%	90,80%	88,36%	105,37%	109,37%	108,71%	107,87%	111,11%	100,16%
Francuska	96,38%	95,75%	97,38%	99,25%	99,71%	98,56%	96,69%	98,20%	99,96%	101,21%	98,31%
Hrvatska	99,72%	99,52%	94,33%	101,21%	99,43%	100,54%	100,06%	99,26%	100,47%	99,71%	99,43%
Italija	99,47%	98,40%	97,75%	97,15%	98,77%	101,07%	99,56%	100,76%	102,32%	101,76%	99,70%
Cipar	97,06%	97,35%	97,33%	98,07%	96,77%	99,86%	108,85%	102,04%	101,22%	100,84%	99,94%
Latvija	93,74%	90,11%	86,60%	97,22%	95,27%	97,61%	95,67%	97,84%	103,53%	101,28%	95,89%
Litva	96,05%	97,40%	95,98%	100,61%	96,28%	97,37%	96,71%	101,51%	104,17%	106,33%	99,24%
Luksemburg	107,97%	109,01%	97,63%	103,05%	106,07%	110,43%	107,26%	106,29%	109,14%	106,42%	106,33%
Mađarska	99,03%	100,60%	96,72%	93,21%	105,28%	105,27%	133,31%	117,47%	102,23%	105,78%	105,89%
Malta	99,39%	100,63%	101,29%	108,89%	98,08%	96,37%	95,93%	104,53%	111,42%	104,28%	102,08%
Nizozemska	97,49%	95,40%	94,81%	93,46%	95,78%	97,04%	97,53%	98,29%	98,31%	100,28%	96,84%
Austrija	99,53%	98,92%	94,88%	94,62%	98,31%	99,12%	99,40%	99,62%	99,93%	99,28%	98,36%
Poljska	99,95%	98,59%	92,52%	91,66%	94,65%	97,89%	98,61%	98,58%	100,10%	101,89%	97,44%
Portugal	95,82%	91,24%	89,23%	88,30%	97,98%	107,79%	102,57%	106,30%	107,66%	107,44%	99,43%
Rumunjska	97,57%	89,34%	92,44%	98,96%	94,05%	95,14%	101,23%	105,66%	107,52%	101,82%	98,37%
Slovenija	98,47%	92,61%	95,31%	97,45%	100,98%	100,56%	98,53%	98,80%	103,47%	102,02%	98,82%
Slovačka	98,92%	98,86%	90,62%	87,99%	98,00%	101,83%	103,43%	99,15%	102,06%	108,66%	98,95%
Finska	99,06%	98,07%	97,20%	99,03%	97,62%	95,44%	96,97%	96,79%	97,33%	97,84%	97,53%
Švedska	100,52%	99,58%	99,15%	100,66%	98,58%	99,30%	99,69%	98,46%	99,06%	98,75%	99,37%
UK	98,12%	97,15%	96,08%	98,58%	97,77%	95,88%	97,60%	99,46%	97,91%	95,92%	97,45%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 12. predstavlja omjer rashoda i prihoda na lokalnoj razini. Na razini prosjeka EU28 uočava se deficit lokalnih proračuna. Većina zemalja zadržava se u razini prosjeka EU28, dok se kod nekolicine na lokalnoj razini ostvaruje pozitivan odnos prihoda i rashoda - suficit. Prema prosječnoj vrijednosti za promatrano razdoblje, Mađarska ima najbolji omjer prihoda i rashoda lokalne razine, iako je Luksemburg ostvario relativno bolji omjer. Nakon Mađarske slijede Grčka, Češka, Njemačka, Irska i Španjolska. Ovdje uočavamo nekoliko zanimljivosti. Promatrajući pokazatelje na federalnoj razini, Španjolska ostvaruje deficit, dok na lokalnoj razini ostvaruje suficit. Grčka, s obzirom na njezinu lošu gospodarsku situaciju, ponajprije prezaduženost (koja se pokušava stabilizirati restriktivnim mjerama štednje), pokazuje prosječno pozitivan odnos prihoda i rashoda lokalne razine vlasti. Trend pozitivnog odnosa prihoda i rashoda započinje 2011. godine. Razina deficita od 92,29% 2010. godine, u toku samo jednog obračunskog razdoblja (godine), promijenjena je u suficit 2011. godine na razinu od 107,56%. Međutim, ovo su pokazatelji za lokalnu razinu, dok situacija na nacionalnoj razini može biti znatno drugačija (povoljna/nepovoljna). Upravo iz tog razloga potrebni su ostali pokazatelji da bi mogli detaljnije objasniti zašto imamo ovakve rezultate koji se možda ne uklapaju u opću sliku o nekoj državi. Trendovi za većinu zemalja u 2015. godini pokazuju pozitivan omjer, većina pokazuje blagi rast prihoda nad rashodima tijekom promatranog razdoblja. Prosječno najlošiju situaciju tijekom promatranog razdoblja ostvaruju Latvija, Francuska i Nizozemska, što može zvučati iznenađujuće obzirom da se u potonja dva primjera rad o razvijenim gospodarstvima Zapada.

4.3.2 Udio vlastitih prihoda federalne i lokalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države

Udio se kreće u rasponu između 0% i 100%, gdje 0% označava prisutnost prihoda federalne/lokalne razine u ukupnim prihodima opće države, a 100% označava da su vlastiti prihodi federalne/lokalne razine jednaki, odnosno da čine ukupne prihode opće države.

Tablica 13. Udio vlastitih prihoda federalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
EU28	9,52%	9,71%	10,37%	9,78%	9,71%	10,15%	9,89%	9,84%	9,94%	10,44%	9,94%
Belgija	29,74%	30,08%	30,69%	29,85%	30,60%	30,30%	30,30%	30,29%	35,11%	38,48%	31,55%
Njemačka	28,61%	28,51%	28,41%	28,62%	28,71%	28,58%	29,21%	29,23%	29,44%	29,87%	28,92%
Španjolska	35,72%	38,98%	44,34%	37,76%	35,80%	43,92%	37,46%	36,25%	36,64%	37,55%	38,44%
Austrija	17,83%	18,22%	18,22%	18,12%	18,36%	18,52%	18,64%	18,64%	18,50%	18,83%	18,39%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 13. prikazuje kako najveći udio vlastitih prihoda federalne razine u ukupnim prihodima opće države ostvaruje Španjolska, potom Belgija, Njemačka i Austrija s najmanjim udjelom. Prosjek udjela tijekom promatranog razdoblja ostaje u razini ukupnog promatranog prosjeka za promatrano razdoblje. Španjolska ovakav rezultat može zahvaliti njezinom teritorijalno – političkom uređenju, u kojem pokrajine uživaju visoku razinu autonomije u prikupljanju vlastitih prihoda. S druge strane, savezna razini u Austriji ostvaruje nizak udio vlastitih prihoda u ukupnim prihodima opće države.

Tablica 14. prikazuje kako najveći udio vlastitih prihoda lokalne razine u ukupnim prihodima opće države ostvaruju skandinavske zemlje – Danska, Švedska i Finska. Razina udjela vlastitih prihoda u Danskoj iznosi 64,1% što je više od polovice udjela u ukupnim prihodima opće države. Ovakav raspon udjela označava visoki stupanj fiskalne decentralizacije koju ima ova zemlja, jedna od uspješnih primjera decentralizacije u svijetu. Ostale skandinavske zemlje imaju relativno niži udio vlastitih prihoda lokalne razine vlasti (Švedska 48%; Finska 40%) što i dalje premašuje prosjek na razini EU28 od 25% za promatrano razdoblje. Većina promatranih zemalja zadržava se na razini prosjeka EU28, premda neke države (npr. Irska) smanjuju udio tijekom promatranog razdoblja. Irska je s 17,8% iz 2007. godine, 2016. godine smanjila udio na 8,6%, što je posljedica promjena u procesu decentralizacije započetih prije nekoliko godina, u kojem se provodi obrnuta fiskalna decentralizacija.

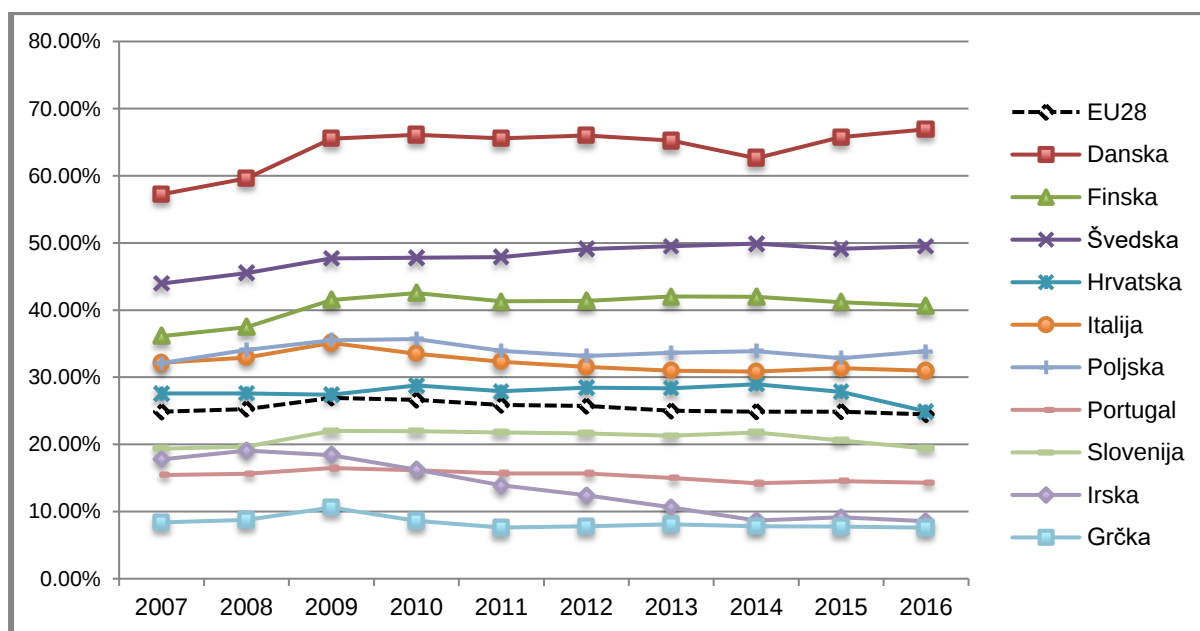
Tablica 14. Udio vlastitih prihoda lokalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
EU28	24,86%	25,26%	26,93%	26,63%	25,87%	25,72%	25,00%	24,90%	24,88%	24,47%	25,45%
Belgija	14,15%	14,34%	15,05%	14,42%	14,24%	13,78%	13,84%	13,90%	14,08%	14,19%	14,20%
Bugarska	16,22%	17,33%	20,86%	21,73%	20,79%	19,98%	22,27%	24,36%	24,22%	19,65%	20,74%
Češka	27,28%	27,21%	28,94%	28,24%	29,72%	27,67%	28,20%	29,08%	28,83%	27,66%	28,28%
Danska	57,24%	59,60%	65,53%	66,10%	65,59%	66,00%	65,24%	62,64%	65,74%	66,92%	64,06%
Njemačka	17,38%	17,42%	17,39%	17,54%	17,52%	17,25%	17,42%	17,32%	17,70%	18,03%	17,50%
Estonija	24,40%	27,35%	24,55%	24,66%	24,48%	24,25%	24,68%	23,64%	24,08%	23,54%	24,56%
Irska	17,79%	19,08%	18,39%	16,26%	13,89%	12,41%	10,64%	8,69%	9,16%	8,56%	13,49%
Grčka	8,38%	8,77%	10,60%	8,60%	7,61%	7,80%	8,10%	7,80%	7,76%	7,60%	8,30%
Španjolska	14,99%	16,27%	18,74%	17,76%	16,68%	16,58%	16,79%	16,93%	16,80%	16,80%	16,83%
Francuska	21,32%	21,50%	23,36%	22,99%	22,42%	22,15%	21,78%	21,72%	21,47%	21,27%	22,00%
Hrvatska	27,57%	27,61%	27,40%	28,78%	27,90%	28,45%	28,38%	28,95%	27,82%	24,92%	27,78%
Italija	32,15%	32,95%	35,12%	33,52%	32,32%	31,56%	30,99%	30,84%	31,34%	30,97%	32,18%
Cipar	4,21%	4,27%	5,20%	5,34%	5,64%	5,03%	4,58%	4,03%	4,20%	3,77%	4,63%
Latvija	28,87%	31,96%	31,62%	32,11%	28,77%	26,76%	27,06%	27,22%	26,84%	26,69%	28,79%
Litva	22,74%	25,59%	28,67%	31,62%	28,66%	27,58%	24,32%	23,54%	23,47%	24,19%	26,04%
Luksemburg	12,03%	12,52%	12,31%	12,38%	12,47%	12,35%	12,09%	11,87%	11,52%	12,19%	12,17%
Mađarska	25,58%	25,29%	25,16%	26,02%	27,18%	21,07%	21,34%	19,54%	16,66%	14,06%	22,19%
Malta	1,45%	1,36%	1,65%	1,76%	1,73%	1,89%	1,72%	1,59%	1,50%	1,45%	1,61%
Nizozemska	33,09%	32,20%	36,27%	34,97%	34,87%	33,90%	31,47%	31,02%	32,67%	31,64%	33,21%
Austrija	16,19%	16,49%	16,92%	16,85%	16,73%	16,72%	16,92%	17,09%	17,21%	17,25%	16,84%
Poljska	32,12%	34,07%	35,52%	35,69%	33,94%	33,18%	33,67%	33,90%	32,85%	33,86%	33,88%
Portugal	15,44%	15,62%	16,48%	16,15%	15,66%	15,69%	14,99%	14,22%	14,55%	14,28%	15,31%
Rumunjska	26,81%	26,08%	29,00%	28,71%	28,67%	27,23%	27,88%	28,33%	29,84%	28,99%	28,16%
Slovenija	19,36%	19,67%	22,01%	21,98%	21,79%	21,61%	21,28%	21,79%	20,59%	19,40%	20,95%
Slovačka	17,48%	17,56%	18,20%	18,48%	18,14%	17,98%	17,09%	16,83%	17,80%	17,88%	17,74%
Finska	36,12%	37,47%	41,53%	42,53%	41,30%	41,37%	42,03%	42,00%	41,19%	40,63%	40,62%
Švedska	43,95%	45,51%	47,71%	47,78%	47,92%	49,09%	49,50%	49,89%	49,13%	49,49%	48,00%
UK	30,38%	30,68%	34,33%	33,73%	31,45%	32,39%	28,60%	28,80%	27,68%	25,69%	30,37%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

(nastavak objašnjenja Tablice 14.) Zemlje koje ostvaruju prosječan udio veći od prosjeka EU28 su razvijena gospodarstva EU – Ujedinjeno Kraljevstvo, Nizozemska, Italija, ali i Poljska, koja ovime iskače od prosjeka i razine udjela kakvog imaju ostale tranzicijske zemlje. Podatak ukazuje na kvalitetno provedenu administrativno – teritorijalnu reformu iz 1999. godine⁸. Najmanji udio imaju Grčka, Irska i Belgija. Belgija koja ima i federalnu razinu vlasti, na federalnoj razini ostvaruje prosječni udio od 31,5%, a na lokalnoj tek 14,2%. Međutim, uzmemo li u promatranje zbroj vlastitih prihoda svih subnacionalnih razina, tada njezini pokazatelj iznosi 45,7%, što Belgiju dovodi na razinu skandinavskih zemalja i prikazuje ju kao visoko fiskalno decentraliziranu državu. Slično možemo zaključiti i za Njemačku, koja ima slične udjele na subnacionalnim razinama. Međutim, ovakvo promatranje nije praksa, jer se radi o različitim tijelima vlasti s različitim ovlastima i nadležnostima u pružanju javnih usluga pa ih se treba promatrati odvojeno. Hrvatska je u razini prosjeka EU28 s prosječnim udjelom od 27,8%, bez većih oscilacija u razini udjela tijekom promatranog razdoblja, čime prema ovom pokazatelju ne odudara od susjednih tranzicijskih država.

Grafikon 2. Prikaz odabranih zemalja članica EU prema pokazatelju udjela ukupnih prihoda lokalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

⁸ Prema Otola – Decentralization processes of Local Government sector in Poland, 2005., str. 10

Grafikon 2. prikazuje odabrane članice EU prema udjelu vlastitih prihoda lokalne razine u ukupnim prihodima opće države. Prosjek EU28 označen je isprekidanom crnom linijom, dok su odabrane države označene pripadajućim obojanim linijama.

4.3.3 Udio ukupnih rashoda federalne i lokalne razine u ukupnim rashodima opće države

Raspon se kreće između 0% i 100%, gdje 0% označava neprisutnost rashoda federalne/lokalne razine u ukupnim rashodima opće države, a 100% označava da su ukupni rashodi federalne/lokalne razine jednaki, odnosno da čine ukupne rashode opće države.

Tablica 15. Udio ukupnih rashoda federalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
EU28	9,32%	9,55%	9,74%	9,56%	9,87%	9,66%	9,52%	9,53%	9,73%	10,14%	9,66%
Belgija	28,99%	29,64%	29,11%	29,00%	28,87%	28,17%	29,01%	29,25%	36,09%	36,65%	30,48%
Njemačka	28,48%	28,53%	28,14%	27,75%	29,04%	29,01%	29,30%	29,46%	29,56%	30,04%	28,93%
Španjolska	38,29%	38,95%	38,12%	38,15%	39,47%	38,24%	35,16%	35,38%	36,32%	35,47%	37,35%
Austrija	17,57%	17,92%	17,66%	18,21%	18,09%	18,01%	18,20%	17,61%	17,97%	18,86%	18,01%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 15. prikazuje udio ukupnih rashoda federalne razine. Odnos udjela vlastitih prihoda i udjela ukupnih rashoda federalne razine je korelirajući. Španjolska prosječno ostvaruje najviši udio ukupnih rashoda 37,4%, slijede Njemačka 28,9%, Belgija 30,5%, te Austrija s najnižim udijelom od 18%. Udio ukupnih rashoda federalne razine ne oscilira tijekom promatranog razdoblja osim za Belgiju koja je s razine 29% za 2007. godinu povećala udio na 36,7% u 2016. godini.

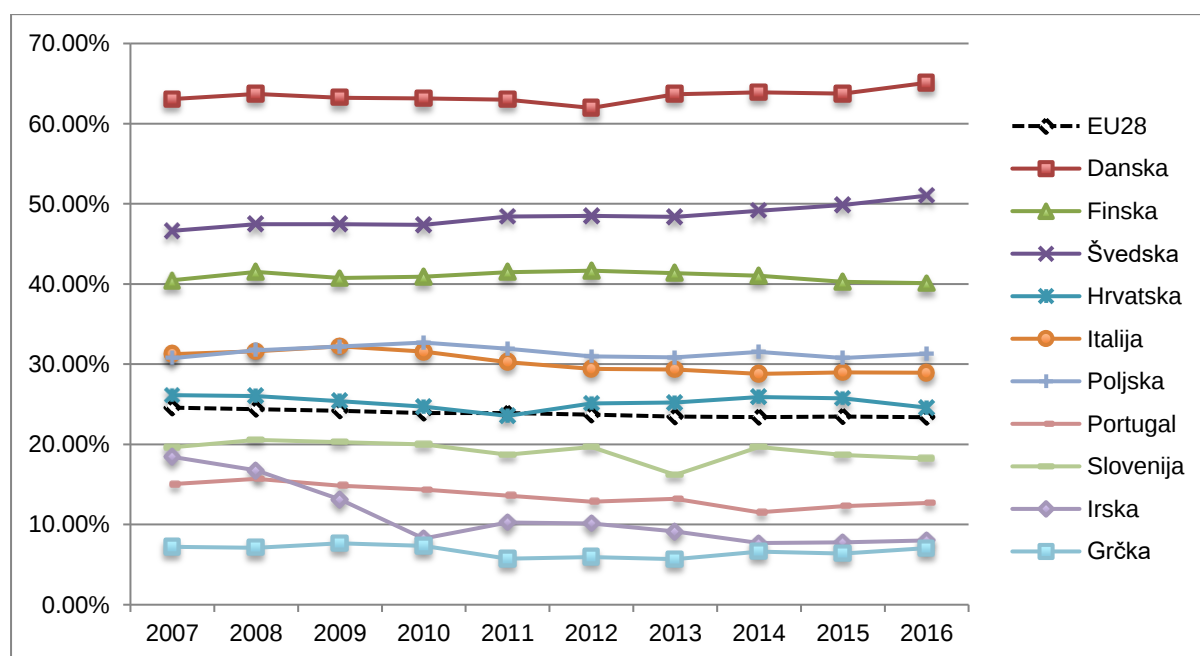
Tablica 16. Udio ukupnih rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
EU28	24,58%	24,39%	24,19%	23,92%	23,90%	23,70%	23,46%	23,40%	23,48%	23,40%	23,84%
Belgija	13,89%	13,60%	13,62%	13,50%	13,50%	13,64%	13,50%	13,43%	13,30%	13,19%	13,52%
Bugarska	16,97%	19,07%	20,85%	19,89%	19,65%	19,08%	21,04%	21,29%	25,56%	19,51%	20,29%
Češka	25,96%	26,09%	26,57%	26,28%	28,49%	25,34%	26,68%	27,33%	27,04%	25,68%	26,55%
Danska	63,07%	63,72%	63,24%	63,13%	63,01%	61,96%	63,68%	63,93%	63,73%	65,09%	63,46%
Njemačka	16,67%	16,75%	16,64%	16,64%	17,17%	17,06%	17,33%	17,63%	17,66%	18,12%	17,17%
Estonija	27,62%	27,09%	24,40%	24,21%	24,86%	24,58%	25,79%	24,09%	23,46%	23,28%	24,94%
Irska	18,44%	16,76%	13,12%	8,27%	10,27%	10,15%	9,12%	7,70%	7,79%	8,03%	10,97%
Grčka	7,21%	7,11%	7,66%	7,33%	5,73%	5,96%	5,68%	6,63%	6,40%	7,05%	6,68%
Španjolska	16,52%	15,69%	15,45%	15,54%	14,91%	12,31%	12,99%	13,50%	13,75%	13,50%	14,42%
Francuska	21,05%	21,11%	20,96%	20,37%	20,44%	20,57%	20,93%	20,60%	20,12%	19,74%	20,59%
Hrvatska	26,14%	26,03%	25,39%	24,72%	23,56%	25,11%	25,21%	25,92%	25,75%	24,57%	25,24%
Italija	31,26%	31,60%	32,22%	31,57%	30,27%	29,42%	29,34%	28,79%	29,00%	28,93%	30,24%
Cipar	4,71%	4,48%	4,65%	4,83%	5,04%	4,36%	3,69%	3,24%	4,03%	3,78%	4,28%
Latvija	30,24%	31,42%	28,92%	26,64%	27,64%	26,67%	27,52%	26,65%	25,05%	26,36%	27,71%
Litva	23,12%	24,15%	23,81%	26,30%	23,51%	25,85%	23,31%	22,73%	22,40%	22,92%	23,81%
Luksemburg	12,37%	12,45%	12,42%	11,83%	11,90%	11,27%	11,52%	11,54%	10,92%	11,89%	11,81%
Mađarska	23,22%	23,26%	23,66%	25,37%	22,98%	19,06%	15,18%	15,93%	15,79%	12,78%	19,72%
Malta	1,38%	1,22%	1,51%	1,49%	1,66%	1,80%	1,68%	1,45%	1,31%	1,42%	1,49%
Nizozemska	34,11%	33,93%	33,94%	33,54%	33,08%	32,05%	30,62%	30,01%	31,70%	31,86%	32,48%
Austrija	15,81%	16,16%	16,07%	16,31%	16,16%	16,14%	16,57%	16,26%	16,86%	16,84%	16,32%
Poljska	30,75%	31,74%	32,20%	32,70%	31,92%	30,98%	30,84%	31,55%	30,79%	31,28%	31,48%
Portugal	15,03%	15,70%	14,86%	14,35%	13,62%	12,86%	13,20%	11,52%	12,30%	12,70%	13,61%
Rumunjska	25,45%	25,02%	24,12%	23,97%	26,27%	25,81%	25,91%	25,77%	27,17%	25,98%	25,55%
Slovenija	19,62%	20,56%	20,27%	19,98%	18,70%	19,68%	16,19%	19,69%	18,70%	18,25%	19,16%
Slovačka	16,72%	16,60%	16,53%	17,28%	16,57%	15,76%	15,44%	15,88%	16,39%	15,79%	16,30%
Finska	40,46%	41,52%	40,75%	40,90%	41,49%	41,66%	41,37%	41,03%	40,29%	40,11%	40,96%
Švedska	46,64%	47,47%	47,46%	47,40%	48,43%	48,50%	48,37%	49,15%	49,87%	51,02%	48,43%
UK	28,95%	27,93%	28,19%	27,49%	26,96%	27,78%	25,65%	25,21%	25,41%	24,91%	26,85%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 16. prikazuje udio ukupnih rashoda lokalne razine u ukupnim rashodima opće države. Rezultati za udjele vlastitih prihoda i ukupnih rashoda lokalne razine koreliraju. Razlog ovome je jednostavan, rashodi se trebaju podudarati s prihodima i svaka država će pokušati dovesti taj odnos u ravnotežu putem omogućenih prihodnih izvora koji bi trebali biti dovoljni za rashode javnih usluga lokalne razine. Situacija u kojoj skandinavske zemlje ostvaruju najviši prosječni udio vlastitih prihoda lokalne razine u ukupnim prihodima opće države, nastavlja se i kod ukupnih rashoda (Danska 63,5%, Švedska 48,4% i Finska 41%). Najniži udio ostvaruju Grčka 6,7% i Irska 11%. Udjel rashoda u Irskoj viši je od onog kojeg ostvaruje za udio vlastitih prihoda, što možemo povezati s izdacima lokalne razine vlasti koji su veći nego što ona prihodovno prikupi. Prosjek EU28 za vlastite rashode od 23,8% je niži od prosjeka EU28 od 25,5% za vlastite prihode. To može označavati da većina promatranih država omogućuje veći udio prihoda lokalnoj razini u ukupnim prihodima nego što je to slučaj za sudjelovanje u rashodima opće države. Hrvatska je prema ovom pokazatelju relativno iznad prosjeka EU28 s 25,2% što je pozicionira u gornji dom skupine tranzicijskih zemalja.

Grafikon 3. Prikaz odabranih zemalja članica EU prema udjelu ukupnih rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Grafikon 3. prikazuje odabrane članice EU prema udjelu vlastitih rashoda lokalne razine u ukupnim rashodima opće države. Prosjek EU28 označen je isprekidanom crnom linijom, dok su odabrane države označene pripadajućim obojanim linijama.

4.3.4 Udio transfera (dotacija) u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti

Udio je izražen u rasponu između 0% i 100%, gdje 0% označava da nema prihoda u obliku transfera u ukupnim prihodima, a 100% označava da su svi prihodi federalne/lokalne razine transferi (dotacije) više razine vlasti.

Tablica 17. Udio transfera (dotacija) u ukupnim prihodima federalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
EU28	8,69%	8,06%	9,09%	9,46%	8,99%	6,70%	6,49%	6,71%	6,73%	5,53%	7,65%
Belgija	70,19%	70,76%	70,45%	69,14%	69,46%	69,72%	69,97%	69,93%	67,31%	62,46%	68,94%
Njemačka	8,28%	6,92%	8,58%	9,72%	9,78%	7,02%	6,33%	6,89%	6,81%	6,16%	7,65%
Španjolska	10,23%	10,76%	12,63%	11,82%	10,23%	7,50%	7,93%	7,87%	8,74%	5,39%	9,31%
Austrija	92,14%	93,13%	82,13%	82,08%	81,73%	80,71%	81,62%	82,23%	82,53%	82,75%	84,10%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 17. prikazuje udio transfera na federalnoj razini koji nam pruža još jedan detelj ukupne slike o razini decentralizacije država s federalnom razinom vlasti. Španjolska i Njemačka s jedne strane imaju vrlo nizak udio transfera u ukupnim prihodima federalne/regionalne razine, dok s druge strane, kod Belgije i Austrije imamo suprotnu situaciju. Austrija na federalnoj razini ima prosječan udio transfera od čak 84,1% u ukupnim prihodima, dok Belgija ima 68,7%, Španjolska 9,3%, Njemačka 7,6%. Trend udjela u promatranom razdoblju kod država ne oscilira, osim kod Španjolske koja postepeno smanjuje razinu transfera u ukupnim prihodima. Glede transfera u ukupnim prihodima, možemo uočiti da Austrija također ima najnižu razinu vlastitih prihoda u ukupnim prihodima opće države, što direktno kolerira s time da federalna razina vlasti Austrije nema omogućen veći pristup priljevu prihoda (putem poreza i nameta), već je priljev sredstava centraliziran i potom distribuiran

putem transfera prema subnacionalnim razinama vlasti. Suprotno tome, Španjolska ima nisku razinu udjela transfera i visok udio vlastitih prihoda u ukupnim prihodima opće države što označava da decentralizirano prikupljanje prihoda subnacionalne razine vlasti ne iziskuje potom veću količinu transfera (dotacija) s viših razina vlasti.

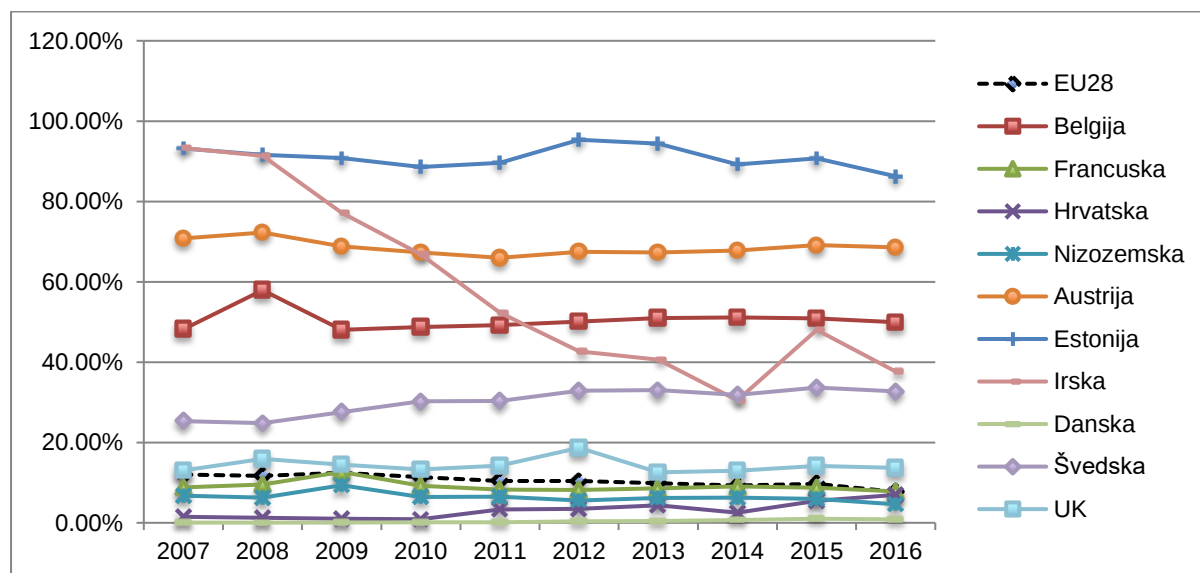
Tablica 18. prikazuje udio transfera gdje je prosjek za EU28 kroz promatrano razdoblje 10,5%, što označava da zemlje članice EU kao skupina, imaju nizak udio transfera u ukupnim prihodima lokalne razine. Međutim, mnoge zemlje imaju znatno više ili niže razine udjela transfera u ukupnim prihodima lokalne razine. Najviši prosječni udio transfera ima Estonija 91%, zatim Austrija 68,5%, Irska 58% i Belgija 50,5%. Pozicija Austrije i Belgije prema ovom pokazatelju pokazuje kako subnacionalne razine obje države imaju udio transfera veći od polovice ukupnih prihoda lokalne razine, što govori o njihovoj ovisnosti o pomoći s nacionalne razine. Danska je zemlja s najnižim prosječnim udjelom transfera od samo 4%, a to kolerira s visokim udjelom vlastitih prihoda lokalne razine u ukupnim prihodima opće države. Podatak za Hrvatsku gdje se ostvaruje prosječan udio od 31%, možda zvuči nevjerojatno s obzirom na to da je poznato kako većina hrvatskih lokalnih jedinica ovisi o transferima (dotacije) s nacionalne razine. Međutim, ovaj podatak trebamo promatrati sukladno statistici Eurostata, koji za lokalnu razinu vlasti prikazuje podatke zbroja svih subnacionalnih razina osim središnje vlasti (ukoliko ne postoji federalna razina vlasti u zemlji). Dakle, u obzir uzima podatke o prihodima svih županija, gradova i općina u Hrvatskoj kao lokalnu (subnacionalnu) razinu. Ukoliko uzmemo u obzir da je prihod Grada Zagreba (1. stupanj lokalne samouprave) prikazan zajedno s prihodom npr. općine Lanišće (2. stupanj) u Istarskoj županiji (1. stupanj) neminovno će udio transfera, tako gledan biti niži od očekivanog. Grad Zagreb ostvaruje ogromne prihode u odnosu na općinu Lanišće te mu nisu potrebni transferi koliko i općini za funkcioniranje (ne govorimo sada o održivosti i efikasnosti općina), a i prihodi te općine su zanemarivi u odnosu na prihode Zagreba u ukupnoj sumi svih prihoda lokalne razine, kako ih promatra sustav Eurostat. Na razini EU zemlje koje odudaraju od prosjeka EU28 su još Mađarska 34,9%, Litva 25,5%, Portugal 32,2% i dvije skandinavske zemlje (Švedska 30,2% i Finska 30,3%), neovisno o tome što imaju iznadprosječan udio vlastitih prihoda u ukupnim prihodima opće države.

Tablica 18. Udio transfera (dotacija) u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
EU28	12,02%	11,72%	12,46%	11,34%	10,44%	10,40%	9,89%	9,27%	9,73%	7,70%	10,50%
Belgija	48,19%	57,91%	48,04%	48,78%	49,20%	50,11%	50,98%	51,09%	50,90%	49,91%	50,51%
Bugarska	8,08%	7,54%	11,86%	12,18%	15,59%	22,87%	32,64%	40,11%	58,30%	8,68%	21,78%
Češka	17,77%	12,83%	19,82%	20,26%	14,90%	12,37%	11,63%	15,12%	19,18%	4,20%	14,81%
Danska	0,06%	0,05%	0,07%	0,13%	0,11%	0,37%	0,44%	0,72%	1,01%	0,81%	0,38%
Njemačka	13,68%	13,11%	13,84%	14,73%	14,51%	11,27%	11,70%	11,14%	10,99%	10,58%	12,56%
Estonija	93,22%	91,58%	90,79%	88,61%	89,62%	95,36%	94,40%	89,23%	90,76%	86,26%	90,98%
Irska	93,29%	91,36%	77,16%	66,86%	52,32%	42,66%	40,58%	30,49%	48,04%	37,67%	58,04%
Grčka	46,60%	47,53%	45,70%	33,21%	24,02%	36,13%	26,97%	26,82%	33,93%	21,45%	34,24%
Španjolska	17,49%	18,14%	30,91%	31,03%	15,12%	9,67%	8,16%	8,68%	8,89%	8,11%	15,62%
Francuska	8,84%	9,57%	12,66%	9,21%	8,27%	8,20%	8,57%	9,05%	8,71%	7,81%	9,09%
Hrvatska	1,48%	1,23%	1,00%	0,88%	3,29%	3,48%	4,37%	2,48%	5,45%	6,95%	3,06%
Italija	16,42%	12,51%	11,45%	9,88%	9,33%	9,32%	11,10%	7,33%	6,93%	5,55%	9,98%
Cipar	36,18%	36,52%	38,51%	35,65%	43,41%	43,95%	0,00%	0,71%	2,82%	13,22%	25,10%
Latvija	10,04%	4,34%	13,18%	14,75%	13,74%	13,15%	14,55%	10,47%	6,72%	2,66%	10,36%
Litva	28,16%	29,44%	22,87%	32,81%	30,66%	32,10%	23,91%	20,69%	18,02%	16,66%	25,53%
Luksemburg	10,81%	13,62%	14,18%	14,40%	12,78%	15,31%	15,76%	16,60%	15,06%	17,64%	14,62%
Mađarska	21,55%	16,33%	16,26%	23,71%	35,23%	27,73%	68,89%	67,36%	50,40%	21,68%	34,91%
Malta	86,15%	82,24%	82,91%	93,42%	91,94%	85,88%	87,84%	87,01%	86,69%	84,29%	86,84%
Nizozemska	6,77%	6,26%	9,34%	6,46%	6,49%	5,56%	6,17%	6,25%	5,95%	4,60%	6,38%
Austrija	70,79%	72,26%	68,82%	67,31%	65,97%	67,46%	67,32%	67,81%	69,11%	68,60%	68,55%
Poljska	7,10%	7,37%	7,71%	13,93%	16,02%	13,27%	12,86%	14,46%	13,74%	3,92%	11,04%
Portugal	34,96%	34,72%	33,93%	38,37%	39,64%	40,82%	32,09%	24,12%	24,70%	18,45%	32,18%
Rumunjska	11,84%	6,09%	9,99%	8,19%	17,50%	14,97%	25,41%	22,35%	32,75%	17,73%	16,68%
Slovenija	9,31%	13,24%	16,87%	13,08%	11,65%	13,14%	14,98%	23,86%	24,69%	6,05%	14,69%
Slovačka	17,37%	14,47%	16,45%	27,02%	28,57%	22,17%	16,40%	13,23%	25,68%	10,95%	19,23%
Finska	29,14%	29,52%	30,40%	30,32%	30,70%	31,10%	30,51%	30,17%	30,42%	30,64%	30,29%
Švedska	25,34%	24,81%	27,55%	30,23%	30,36%	32,90%	33,00%	31,81%	33,67%	32,69%	30,24%
UK	13,07%	15,87%	14,49%	13,24%	14,22%	18,67%	12,57%	12,98%	14,15%	13,68%	14,29%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Grafikon 4. Prikaz odabranih zemalja članica EU prema udjelu transfera (dotacija) u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Grafikon 4. prikazuje odabrane zemlje članice EU, gdje su linije zemalja prikazane obojanim linijama, a prosjek EU28 isprekidanim crnim linijama. Možemo uočiti kako je od odabranih zemalja Irska imala turbulentno razdoblje što se tiče državnih transfera (dotacija) datih lokalnim razinama vlasti. S iste razine kao Estonija (iznad 90%) u 2007. godini strmoglavo se spušta na razinu Švedske pri razini od 30%, što označava pad udjela transfera od čak 60% u prihodima lokalne razine vlasti na najnižoj razini u 2014. godini.

4.3.5 Udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima federalne i lokalne razine vlasti

Udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima federalne/lokalne razine vlasti predstavljen je rasponom između 0% i 100%, gdje 0% označava kako nema prisutnosti poreznih prihoda, dok 100% označava da su porezni prihodi jednaki ukupnim prihodima federalne/lokalne razine vlasti.

Tablica 19. prikazuje udio poreznih prihoda federalne razine u ukupnim prihodima. Najveći udio poreznih prihoda ostvaruje Njemačka s prosjekom od 63%, slijede je Španjolska s 33%, Belgija s 16% i Austrija s tek 7%, što ponovno ukazuje na centraliziranost u prikupljanju prihoda na federalnoj razini u Austriji.

Tablica 19. Udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima federalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
Austrija	7,38%	7,31%	7,49%	7,62%	7,35%	7,30%	7,39%	7,27%	7,20%	7,15%	7,35%
Belgija	15,81%	15,12%	14,19%	15,03%	14,90%	14,61%	15,42%	15,16%	19,18%	24,44%	16,39%
Njemačka	64,92%	65,81%	62,05%	59,98%	60,37%	62,31%	63,51%	63,79%	65,07%	66,27%	63,41%
Španjolska	34,62%	31,67%	30,37%	30,00%	34,83%	34,82%	32,63%	32,87%	33,59%	34,53%	32,99%

Izvor: samostalna izrada autora prema Statistika OECD-a

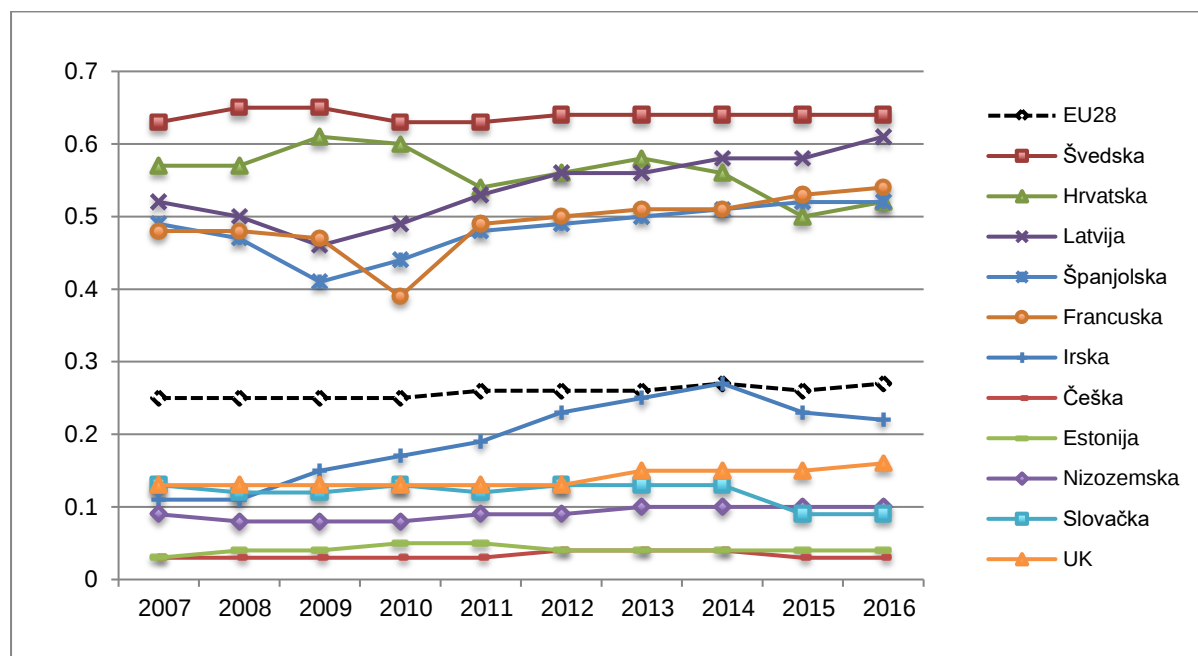
U nastavku Tablica 20. prikazuje udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti. Prosjek EU28 iznosi 26%. Zemlje koje prosječno ostvaruju najveći udjel poreznih prihoda u ukupnim prihodima su Švedska 64%, Hrvatska 56%, Latvija 54%, Francuska 49% i Španjolska 48%. Evidentno je kako su tijekom promatranog razdoblja pojedine zemlje uvelike povećale udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima, kao što su npr. Irska koja je u 2007. godini s 11% dostigla najvišu razinu u 2014. godini od 27% (koreliranje s podacima pokazatelja razine transfera, kada se 2014. godine ostvaruje najniža razina transfera), Grčka s također 11% u 2007. godini, u 2016. godini ostvaruje 25% i Mađarska koje je s 21% u 2007. godini dostigla 36% u 2016. godini. Republika Hrvatska se ovim pokazateljem nalazi iznad prosjeka EU28, na visokom drugom mjestu, međutim, evidentno je i smanjenje udjela poreznih prihoda nakon dostizanja njegovog vrhunca u 2009. godini s 61% (to je razina razvijene ekonomije kao što je Švedska), kako bi ostvarila minimum od 50% za promatrano razdoblje u 2015. godini, smanjenje od 11%. Također, iznosi u hrvatskim kunama su sljedeći: porezni prihodi su dostigli svoj vrhunac u 2008. godini od 14,3 mlrd. i potom se spuštaju na razinu od 12,7 mlrd. u 2016. godini. Ukupni prihodi svih lokalnih jedinica samouprave opadaju s početkom svjetske gospodarske krize u 2008. godini te dostižu svoju najnižu razinu u 2011. godini od 21 mlrd., a te godine imamo i najniži iznos prikupljenih poreznih prihoda od 11,3 mlrd. Zemlje s najnižim udjelima poreznih prihoda u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti su Češka s 3%, Estonija 4%, Nizozemska 9%, Slovačka 12%, Ujedinjeno Kraljevstvo 14% i Austrija s 16%.

Tablica 20. Udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
EU28	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%	26,00%	26,00%	26,00%	27,00%	26,00%	27,00%	26,00%
Belgija	31,00%	27,00%	31,00%	30,00%	30,00%	29,00%	29,00%	29,00%	30,00%	31,00%	30,00%
Bugarska	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Češka	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%	4,00%	4,00%	4,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Danska	35,00%	35,00%	33,00%	34,00%	34,00%	34,00%	34,00%	34,00%	35,00%	35,00%	34,00%
Njemačka	39,00%	40,00%	37,00%	37,00%	37,00%	39,00%	39,00%	39,00%	39,00%	39,00%	38,00%
Estonija	3,00%	4,00%	4,00%	5,00%	5,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%
Irska	11,00%	11,00%	15,00%	17,00%	19,00%	23,00%	25,00%	27,00%	23,00%	22,00%	19,00%
Grčka	11,00%	11,00%	17,00%	21,00%	23,00%	24,00%	23,00%	24,00%	23,00%	25,00%	20,00%
Španjolska	49,00%	47,00%	41,00%	44,00%	48,00%	49,00%	50,00%	51,00%	52,00%	52,00%	48,00%
Francuska	48,00%	48,00%	47,00%	39,00%	49,00%	50,00%	51,00%	51,00%	53,00%	54,00%	49,00%
Hrvatska	57,00%	57,00%	61,00%	60,00%	54,00%	56,00%	58,00%	56,00%	50,00%	52,00%	56,00%
Italija	47,00%	45,00%	39,00%	42,00%	44,00%	47,00%	48,00%	49,00%	47,00%	44,00%	45,00%
Cipar	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Latvija	52,00%	50,00%	46,00%	49,00%	53,00%	56,00%	56,00%	58,00%	58,00%	61,00%	54,00%
Litva	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Luksemburg	0,32	0,31	0,32	0,30	0,32	0,28	0,25	0,24	0,26	0,28	0,29
Mađarska	0,21	0,22	0,23	0,21	0,20	0,25	0,22	0,24	0,28	0,36	0,24
Malta	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Nizozemska	9,00%	8,00%	8,00%	8,00%	9,00%	9,00%	10,00%	10,00%	10,00%	10,00%	9,00%
Austrija	16,00%	16,00%	16,00%	16,00%	16,00%	16,00%	16,00%	15,00%	15,00%	15,00%	16,00%
Poljska	35,00%	33,00%	30,00%	29,00%	30,00%	31,00%	31,00%	31,00%	33,00%	33,00%	32,00%
Portugal	35,00%	34,00%	32,00%	31,00%	32,00%	32,00%	35,00%	39,00%	40,00%	41,00%	35,00%
Rumunjska	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Slovenija	41,00%	39,00%	39,00%	42,00%	42,00%	42,00%	42,00%	40,00%	38,00%	41,00%	41,00%
Slovačka	13,00%	12,00%	12,00%	13,00%	12,00%	13,00%	13,00%	13,00%	9,00%	9,00%	12,00%
Finska	47,00%	46,00%	45,00%	45,00%	44,00%	43,00%	44,00%	45,00%	47,00%	46,00%	45,00%
Švedska	63,00%	65,00%	65,00%	63,00%	63,00%	64,00%	64,00%	64,00%	64,00%	64,00%	64,00%
UK	13,00%	13,00%	13,00%	13,00%	13,00%	13,00%	15,00%	15,00%	15,00%	16,00%	14,00%

Izvor: samostalna izrada autora prema Statistika OECD-a i Statistika Ministarstva RH – Lokalni proračuni; (..) – nema podataka

Grafikon 5. Prikaz odabranih zemalja članica EU prema udjelu poreznih prihoda u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine

Izvor: samostalna izrada autora prema Statistika OECD-a i Statistika Ministarstva RH – Lokalni proračuni

Grafikon 5. prikazuje odabrane zemlje EU28 i prosjek EU28 prema udjelu poreznih prihoda u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti. Prikazane su zemlje s najvećim udjelom, među kojima prednjači Švedska te su prikazane i zemlje s najnižim udjelima, kao Češka. Irska je uzeta kao primjer zemlje koja je u promatranom vremenskom razdoblju uvelike povećala udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima, te 2014. godine dostigla razinu prosjeka EU28, iako je nakog tog vrhunca započeo trend opadanja udjela poreznih prihoda.

4.3.6 Udio rashoda federalne i lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države prema funkcijama javnih usluga

Udio rashoda federalne/lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države prema funkcijama javnih usluga izražen je rasponom između 0% i 100%, gdje 0% označava situaciju u kojoj se ne izdvaja za funkcije javnih usluga, 100% označava situaciju gdje su ukupni rashodi federalne/lokalne razine ujedno i ukupni rashodi opće države prema funkcijama javnih usluga. Za potrebe rada bit će

prikazano ukupno stanje tj. rashod lokalne razine u ukupnim rashodima opće države, a potom i pojedinačno za funkcije javnih usluga koje su u nadležnosti lokalne razine. Podaci za izračun pokazatelja su konsolidirani i za vremensko razdoblje od 2006. do 2015. godine.

Tablica 21. Udio ukupnih rashoda federalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za funkcije javnih usluga u razdoblju od 2006. do 2015. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Belgija	29,27%	28,99%	29,64%	29,11%	29,03%	28,89%	28,19%	29,09%	29,24%	36,10%	29,75%
Njemačka	27,96%	28,48%	28,53%	28,14%	27,75%	29,04%	29,01%	29,30%	29,46%	29,56%	28,72%
Španjolska	38,21%	38,17%	38,95%	38,12%	38,15%	39,47%	38,24%	35,16%	35,38%	36,32%	37,62%
Austrija	17,71%	17,57%	17,92%	17,66%	18,21%	18,09%	18,01%	18,20%	17,63%	17,96%	17,90%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 21. prikazuje udio ukupnih rashoda federalne razine u ukupnim rashodima opće države za funkcije javnih usluga. Najveći udio rashoda ostvaruje Španjolska 37,6%, potom Belgija 29,8%, Njemačka 28,7% i Austrija 17,9%. Pokazatelj udjela rashoda za javne usluge lokalne razine ukazuje koliko subnacionalna razina vlasti ima nadležnost u financiranju pojedinih javnih usluga te se također može prikazati za koje funkcije je prvenstveno odgovorna opća država ili federalna/lokalna razina.

Promatrano za federalnu razinu prema funkcijama se izdavaju sljedeće:

- opće javne usluge: Njemačka izdvaja u prosjeku udio od 57,6%
- obrana: ne financira se na federalnoj razini, osim Austrije s zanemarivih 0,017% udjela rashoda federalne razine u ukupnim rashodima opće države
- javni red i sigurnost: Njemačka izdvaja u prosjeku udio od 74%
- ekonomski poslovi: Belgija izdvaja u prosjeku udio od 56%, Njemačka 44%
- zaštita okoliša: Belgija izdvaja udio od 32%
- stambeni i društveni sadržaji: Austrija izdvaja udio od 40%
- zdravstvo: Španjolska na federalnoj razini izdvaja čak 92,3% ukupnih rashoda federalne razine za zdravstvo u ukupnim rashodima za zdravstvo opće države
- rekreacija, kultura i religija: Njemačka izdvaja udio od 51%

- obrazovanje: Belgija izdvaja u udjelu od 90%, Njemačka 70%, Španjolska 90% i Austrija 30%
- socijalna skrb: Belgija izdvaja udio od 24%, Austrija 9%.

U nastavku Tablica 22. prikazuje udio ukupnih rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za funkcije javnih usluga na razini EU28 koji iznosi 23,9%. Zemlje s prosječno najvišim udjelom rashoda su Danska 63,5%, Švedska 47,8%, Finska 40,9%. Skandinavske zemlje imaju najveći udio vlastitih prihoda lokalne razine u ukupnim prihodima opće države (Danska 64,1%) što ukazuje da su te zemlje provedenom fiskalnom decentralizacijom uspjele ostvariti ravnotežu u prikupljenim prihodima i rashodima za javne usluge. Iznad prosjeka EU28 nalaze se Italija 30,5%, Nizozemska 32,7%, Poljska 31,4%, što također korelira s podacima udjela vlastitih prihoda lokalne razine u ukupnim prihodima opće države. Većina zemalja EU zadržava se u razini prosjeka EU28, dok najniži udio rashoda za javne usluge, a time se podrazumijeva i manja nadležnost u pružanju javnih usluga na lokalnoj razini, ostvaruju Grčka 6,7%, Irska 12%, Belgija 16% (uzeti treba u obzir i federalnu razinu koja također ima u svojoj nadležnosti pružanje javnih usluga, čime se smanjuje potreba da lokalna razina također sudjeluje u njihovom financiranju kako ne bi došlo do preklapanja financiranja) i Portugal 13,8%.

U nastavku slijedi prikaz udjela rashoda lokalne razine vlasti prema pojedinačnim javnim uslugama u ukupnim rashodima opće države (klasifikacija javnih usluga prema Eurostat-u objašnjena unutar 4.1 poglavlja).

Tablica 23. prikazuje rashode za opće javne usluge lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2006. do 2015. godine. Prosjek EU28 iznosi 24,6% za rashode općih javnih usluga. Hrvatska na lokalnoj razini vlasti ostvaruje prosječan udio od 47,4% rashoda lokalne razine u ukupnim rashodima opće države, što je čini državom s najvišim udjelom prema ovoj javnoj funkciji. Slijede je Finska s 43,1% i Španjolska 37,1%. Najmanje za opće javne usluge izdvaja Irska 4%, slijede Grčka 10,5% i Litva 13,1%. Trendovi udjela tijekom promatranog razdoblja ne osciliraju i većina država se zadržava u razini prosjeka EU28.

Tablica 22. Udio ukupnih rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za funkcije javnih usluga u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	24,48%	24,58%	24,39%	24,19%	23,92%	23,90%	23,70%	23,48%	23,40%	23,44%	23,95%
Belgija	14,25%	13,89%	13,60%	13,62%	13,51%	13,48%	13,63%	13,52%	13,48%	13,33%	13,63%
Bugarska	18,84%	16,97%	19,07%	20,85%	19,89%	19,65%	19,08%	21,04%	21,29%	25,56%	20,22%
Češka	26,93%	25,96%	26,09%	26,57%	26,28%	28,49%	25,34%	26,68%	27,33%	27,11%	26,68%
Danska	65,29%	63,07%	63,72%	63,24%	63,13%	63,01%	61,96%	63,68%	63,93%	63,73%	63,48%
Njemačka	16,33%	16,67%	16,75%	16,64%	16,64%	17,17%	17,06%	17,33%	17,63%	17,66%	16,99%
Estonija	27,54%	27,62%	27,09%	24,40%	24,21%	24,86%	24,58%	25,79%	24,09%	23,48%	25,37%
Irska	18,98%	18,44%	16,76%	13,12%	8,27%	10,28%	10,17%	9,13%	7,77%	7,53%	12,05%
Grčka	7,58%	7,21%	7,11%	7,66%	7,33%	5,73%	5,96%	5,67%	6,62%	6,16%	6,70%
Španjolska	15,83%	16,55%	15,69%	15,45%	15,54%	14,91%	12,31%	12,99%	13,50%	13,75%	14,65%
Francuska	20,54%	21,05%	21,11%	20,96%	20,37%	20,44%	20,57%	20,93%	20,59%	20,05%	20,66%
Hrvatska	26,35%	26,14%	26,03%	25,39%	24,72%	23,56%	25,11%	25,15%	25,67%	25,46%	25,36%
Italija	31,84%	31,26%	31,60%	32,22%	31,57%	30,27%	29,42%	29,49%	28,90%	28,75%	30,53%
Cipar	4,76%	4,71%	4,47%	4,65%	4,82%	5,03%	4,35%	3,71%	3,25%	4,06%	4,38%
Latvija	27,26%	30,20%	31,55%	28,95%	26,78%	27,59%	26,83%	27,48%	26,67%	25,05%	27,84%
Litva	24,45%	23,12%	24,15%	23,81%	26,30%	23,51%	25,85%	23,34%	22,77%	22,44%	23,97%
Luksemburg	12,01%	12,37%	12,45%	12,42%	11,83%	11,90%	11,27%	11,53%	11,56%	10,96%	11,83%
Mađarska	24,63%	23,22%	23,26%	23,66%	25,37%	22,98%	19,06%	15,18%	15,93%	15,79%	20,91%
Malta	1,39%	1,38%	1,22%	1,51%	1,49%	1,66%	1,80%	1,68%	1,46%	1,31%	1,49%
Nizozemska	33,21%	34,11%	33,93%	33,94%	33,54%	33,08%	32,05%	30,62%	30,01%	32,06%	32,66%
Austrija	15,61%	15,81%	16,16%	16,07%	16,31%	16,16%	16,14%	16,57%	16,26%	16,76%	16,18%
Poljska	30,41%	30,75%	31,74%	32,20%	32,64%	31,87%	30,92%	30,82%	31,55%	30,77%	31,37%
Portugal	14,36%	15,03%	15,70%	14,86%	14,35%	13,62%	12,86%	13,20%	11,52%	12,28%	13,78%
Rumunjska	24,53%	25,45%	25,02%	24,12%	23,97%	26,27%	25,81%	25,93%	26,10%	27,20%	25,44%
Slovenija	19,35%	19,62%	20,56%	20,27%	19,98%	18,70%	19,68%	16,19%	19,69%	18,70%	19,27%
Slovačka	16,80%	16,72%	16,60%	16,53%	17,28%	16,57%	15,76%	15,44%	15,88%	16,39%	16,40%
Finska	39,75%	40,46%	41,52%	40,75%	40,90%	41,49%	41,66%	41,37%	41,03%	40,29%	40,92%
Švedska	45,30%	46,64%	47,47%	47,46%	47,40%	48,43%	48,50%	48,34%	49,11%	49,85%	47,85%
UK	29,13%	28,95%	27,93%	28,19%	27,49%	26,96%	27,78%	25,65%	25,15%	25,41%	27,26%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 23. Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za opće javne usluge u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	25,20%	24,67%	25,21%	26,44%	24,83%	23,66%	23,47%	23,56%	24,25%	24,89%	24,62%
Belgija	14,99%	14,78%	14,26%	14,50%	14,84%	15,40%	15,33%	15,63%	15,88%	15,81%	15,14%
Bugarska	17,42%	2,18%	11,41%	24,63%	28,99%	29,19%	19,01%	19,72%	27,85%	22,27%	20,27%
Češka	28,99%	31,82%	31,52%	30,18%	28,01%	26,42%	19,97%	29,25%	28,99%	29,22%	28,44%
Danska	34,12%	22,96%	22,03%	21,48%	19,56%	16,55%	15,39%	15,66%	16,25%	15,66%	19,97%
Njemačka	19,79%	19,93%	20,88%	21,96%	21,58%	20,77%	20,42%	21,47%	22,79%	22,73%	21,23%
Estonija	20,12%	17,43%	27,35%	23,90%	23,74%	20,06%	19,49%	16,84%	19,54%	14,24%	20,27%
Irska	6,49%	6,56%	7,22%	0,38%	2,46%	5,02%	3,45%	3,08%	2,82%	2,83%	4,03%
Grčka	10,31%	9,98%	10,94%	12,79%	11,97%	9,04%	10,15%	10,74%	9,44%	9,73%	10,51%
Španjolska	42,10%	44,32%	41,45%	37,10%	40,42%	39,80%	32,20%	29,77%	31,03%	33,31%	37,15%
Francuska	31,02%	31,00%	31,16%	32,46%	30,91%	29,73%	32,33%	33,18%	34,13%	34,41%	32,03%
Hrvatska	55,02%	54,15%	53,98%	51,48%	44,44%	40,39%	41,75%	43,81%	44,40%	45,05%	47,45%
Italija	26,92%	24,06%	24,02%	30,07%	26,56%	23,03%	21,72%	22,43%	23,19%	24,44%	24,64%
Cipar	8,06%	7,59%	7,51%	7,87%	9,06%	9,13%	6,86%	6,27%	6,35%	6,46%	7,52%
Latvija	23,76%	26,35%	30,86%	27,63%	22,59%	18,94%	18,14%	17,65%	16,78%	15,41%	21,81%
Litva	12,81%	11,48%	15,13%	15,88%	12,84%	11,83%	14,21%	11,14%	13,31%	12,25%	13,09%
Luksemburg	20,95%	20,34%	20,10%	22,16%	19,25%	19,56%	20,84%	24,14%	25,82%	22,04%	21,52%
Mađarska	20,49%	20,12%	18,11%	18,05%	23,40%	21,49%	19,94%	16,68%	19,31%	20,56%	19,82%
Malta	4,07%	4,05%	3,48%	5,08%	4,45%	5,13%	5,91%	5,19%	4,25%	4,21%	4,58%
Nizozemska	21,47%	21,57%	20,82%	22,98%	21,90%	22,11%	21,40%	21,27%	20,25%	20,01%	21,38%
Austrija	16,89%	17,88%	19,09%	19,13%	19,00%	17,95%	18,49%	18,78%	19,92%	19,91%	18,70%
Poljska	22,00%	22,83%	24,48%	23,82%	25,11%	25,18%	24,83%	24,40%	27,64%	27,72%	24,80%
Portugal	29,53%	29,91%	35,38%	32,01%	31,07%	24,03%	21,31%	20,41%	19,54%	20,90%	26,41%
Rumunjska	28,51%	23,51%	22,88%	28,24%	24,91%	19,39%	19,20%	17,73%	19,40%	19,23%	22,30%
Slovenija	14,32%	16,31%	19,99%	18,38%	18,10%	16,52%	16,26%	13,51%	11,74%	10,57%	15,57%
Slovačka	14,54%	16,09%	15,22%	16,00%	18,51%	18,32%	17,27%	15,61%	16,03%	14,69%	16,23%
Finska	39,08%	41,18%	42,79%	43,02%	43,51%	43,08%	43,77%	43,94%	43,97%	46,87%	43,12%
Švedska	34,35%	34,62%	35,17%	36,77%	35,47%	36,63%	38,42%	37,75%	36,92%	37,45%	36,35%
UK	20,01%	19,85%	22,43%	22,04%	15,85%	15,63%	18,03%	15,38%	16,21%	17,97%	18,34%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 24. Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu obrane u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	0,15%	0,14%	0%	0,11%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0,04%
Belgija	0%	0,06%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0,01%
Bugarska	9,56%	0,82%	0%	1,64%	1,09%	1,53%	1,78%	0%	10,03%	11,39%	3,79%
Češka	1,01%	0,53%	0,36%	0,99%	2,09%	1,71%	0,95%	3,73%	1,95%	0,94%	1,43%
Danska	0,89%	0,99%	1,01%	1,13%	1,15%	1,13%	1,08%	1,14%	1,29%	1,21%	1,10%
Njemačka	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Estonija	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Irska	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Grčka	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Španjolska	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Francuska	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Hrvatska	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Italija	0,10%	0,11%	0,11%	0,10%	0,10%	0,09%	0,10%	0,12%	0,10%	0,11%	0,10%
Cipar	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Latvija	0,08%	0,06%	0,08%	0,04%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0,03%
Litva	0,73%	0,49%	0,68%	0,65%	0,64%	0,52%	0,48%	0,47%	0,42%	0,38%	0,55%
Luksemburg	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Mađarska	0,28%	0,21%	0,27%	0,36%	0%	0%	0%	0%	0,10%	0,10%	0,13%
Malta	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nizozemska	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Austrija	0,07%	0,06%	0,05%	0,06%	0,06%	0,06%	0,06%	0,06%	0,07%	0,07%	0,06%
Poljska	0,08%	0,07%	0,05%	0,06%	0,16%	0,21%	0,21%	0,20%	0,22%	0,17%	0,14%
Portugal	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Rumunjska	0,20%	0,24%	0,24%	0,20%	0,16%	0,31%	0,37%	0,33%	0,25%	0,27%	0,26%
Slovenija	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Slovačka	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Finska	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Švedska	0,44%	0,53%	0,54%	0,61%	0,51%	0,61%	0,56%	0,58%	0,66%	0,79%	0,58%
UK	0,25%	0,30%	0,21%	0,19%	0,18%	0,16%	0,17%	0,18%	0,17%	0,16%	0,20%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 25. Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu javnog reda i sigurnosti u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	26,36%	26,36%	25,21%	24,73%	25,06%	25,33%	25,93%	23,40%	23,40%	23,57%	24,93%
Belgija	51,30%	50,51%	48,66%	49,19%	50,50%	50,88%	50,76%	50,24%	49,80%	50,27%	50,21%
Bugarska	1,27%	4,54%	6,98%	5,44%	3,12%	3,98%	3,71%	4,75%	3,14%	4,11%	4,10%
Češka	9,18%	9,49%	9,68%	10,48%	10,60%	10,81%	10,71%	11,17%	10,97%	11,17%	10,42%
Danska	10,44%	10,55%	10,04%	9,88%	10,15%	9,80%	10,12%	10,10%	9,89%	9,43%	10,04%
Njemačka	15,05%	15,10%	15,30%	15,50%	15,49%	15,58%	15,79%	16,39%	16,58%	16,53%	15,73%
Estonija	1,41%	1,30%	1,34%	2,06%	1,50%	1,43%	1,35%	1,45%	1,33%	1,42%	1,46%
Irska	10,43%	10,09%	10,24%	10,97%	9,64%	9,45%	9,62%	6,93%	7,64%	7,61%	9,26%
Grčka	1,19%	1,35%	1,33%	1,51%	1,26%	1,62%	1,36%	1,30%	0,29%	0,22%	1,14%
Španjolska	24,31%	23,78%	22,22%	20,35%	23,30%	23,97%	22,91%	23,80%	23,74%	23,25%	23,16%
Francuska	20,85%	21,44%	21,24%	21,02%	20,73%	20,80%	21,04%	20,88%	20,94%	20,95%	20,99%
Hrvatska	7,07%	6,55%	6,56%	6,62%	6,39%	5,92%	6,36%	6,56%	6,99%	6,91%	6,59%
Italija	13,87%	13,51%	14,20%	13,45%	13,51%	13,28%	13,65%	13,55%	13,06%	12,28%	13,44%
Cipar	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Latvija	5,72%	6,11%	7,95%	8,98%	8,38%	8,38%	8,63%	8,72%	8,68%	7,92%	7,95%
Litva	2,82%	3,58%	3,95%	5,20%	8,80%	16,16%	19,06%	17,93%	15,50%	10,72%	10,37%
Luksemburg	8,80%	8,62%	8,27%	8,43%	8,58%	9,91%	8,78%	11,21%	11,97%	12,76%	9,73%
Mađarska	7,19%	7,43%	7,83%	8,21%	10,31%	10,43%	1,97%	1,97%	2,23%	2,08%	5,96%
Malta	2,24%	2,12%	1,86%	1,45%	2,06%	2,43%	2,25%	2,06%	1,98%	1,86%	2,03%
Nizozemska	56,49%	55,36%	55,24%	54,82%	55,25%	59,10%	55,99%	20,99%	20,21%	19,37%	45,28%
Austrija	10,41%	10,69%	11,07%	11,16%	10,88%	10,28%	10,49%	11,15%	11,63%	11,72%	10,95%
Poljska	8,71%	9,62%	10,11%	11,18%	12,60%	12,55%	12,45%	12,26%	12,72%	11,31%	11,35%
Portugal	2,98%	3,12%	3,27%	3,40%	3,72%	12,39%	14,59%	13,00%	13,40%	13,85%	8,37%
Rumunjska	3,92%	4,62%	6,36%	6,90%	4,73%	4,31%	4,63%	4,68%	4,51%	5,20%	4,99%
Slovenija	7,13%	7,33%	7,79%	6,91%	6,55%	6,77%	7,67%	8,36%	8,23%	8,51%	7,53%
Slovačka	3,66%	3,83%	3,80%	3,70%	3,77%	3,49%	3,53%	3,49%	3,55%	3,61%	3,64%
Finska	19,94%	20,15%	20,04%	19,06%	18,64%	20,16%	19,86%	20,41%	21,22%	20,02%	19,95%
Švedska	16,55%	15,39%	15,30%	15,58%	15,22%	14,92%	15,29%	15,43%	15,09%	15,68%	15,45%
UK	50,90%	50,98%	49,64%	49,83%	50,14%	50,56%	51,98%	50,00%	49,69%	49,76%	50,35%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 26. Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu ekonomskih poslova u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	34,75%	35,77%	33,19%	33,62%	31,93%	34,51%	31,42%	34,04%	33,42%	32,90%	33,56%
Belgija	14,22%	12,49%	11,20%	10,87%	10,78%	9,80%	10,21%	10,04%	9,25%	9,50%	10,84%
Bugarska	15,87%	18,02%	18,45%	19,78%	18,60%	9,57%	13,14%	17,31%	11,72%	22,28%	16,47%
Češka	38,37%	35,07%	34,78%	37,01%	39,19%	36,04%	35,04%	34,65%	36,46%	32,58%	35,92%
Danska	41,55%	35,00%	39,38%	36,14%	39,08%	36,98%	35,38%	36,41%	35,80%	36,13%	37,18%
Njemačka	31,94%	33,07%	30,28%	29,23%	24,46%	32,60%	31,84%	32,47%	34,19%	33,84%	31,39%
Estonija	28,49%	28,30%	27,72%	32,70%	22,60%	22,95%	26,50%	33,43%	27,92%	30,88%	28,15%
Irska	47,98%	45,43%	34,08%	24,15%	5,44%	16,36%	31,88%	25,10%	19,04%	13,81%	26,33%
Grčka	23,72%	20,62%	16,22%	17,48%	17,52%	12,10%	7,83%	3,58%	13,37%	7,43%	13,99%
Španjolska	15,42%	16,56%	16,43%	19,53%	24,36%	21,17%	11,92%	20,75%	21,69%	22,93%	19,08%
Francuska	49,11%	52,67%	49,87%	46,71%	44,08%	45,89%	44,42%	46,14%	41,54%	38,76%	45,92%
Hrvatska	6,14%	5,20%	5,29%	5,00%	5,37%	5,27%	9,70%	9,01%	10,46%	4,90%	6,63%
Italija	44,80%	51,63%	55,18%	52,28%	54,14%	51,77%	50,70%	52,99%	47,44%	46,82%	50,77%
Cipar	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Latvija	24,01%	25,20%	25,42%	25,58%	20,49%	25,40%	23,66%	25,14%	21,52%	14,57%	23,10%
Litva	21,05%	21,20%	24,04%	13,36%	24,01%	10,31%	26,74%	23,15%	21,66%	22,01%	20,75%
Luksemburg	16,20%	15,94%	17,01%	16,60%	16,37%	15,66%	13,68%	15,06%	15,04%	13,94%	15,55%
Mađarska	16,64%	12,12%	14,04%	16,07%	21,32%	14,30%	17,28%	17,56%	18,73%	15,90%	16,40%
Malta	1,79%	1,81%	1,13%	1,31%	1,41%	2,20%	1,69%	2,28%	2,04%	1,40%	1,71%
Nizozemska	47,56%	48,46%	49,08%	46,80%	48,38%	48,72%	47,60%	54,61%	49,33%	51,21%	49,17%
Austrija	18,22%	18,33%	17,72%	15,31%	17,01%	16,80%	16,44%	18,76%	14,05%	16,60%	16,92%
Poljska	43,98%	41,94%	43,27%	44,27%	45,91%	42,55%	41,08%	48,39%	45,92%	43,69%	44,10%
Portugal	27,61%	30,12%	30,08%	29,95%	26,70%	27,53%	23,35%	26,98%	14,19%	21,29%	25,78%
Rumunjska	29,53%	30,47%	31,81%	26,67%	30,24%	33,41%	29,90%	32,38%	33,76%	38,87%	31,70%
Slovenija	23,18%	22,95%	23,03%	25,83%	23,23%	18,47%	23,07%	7,69%	18,48%	15,07%	20,10%
Slovačka	24,66%	25,58%	23,63%	23,49%	28,55%	26,60%	25,40%	23,43%	23,65%	23,49%	24,85%
Finska	25,67%	27,41%	29,57%	27,28%	27,56%	30,91%	32,14%	33,03%	34,60%	34,17%	30,23%
Švedska	32,85%	33,99%	33,00%	32,88%	32,86%	33,60%	34,78%	35,40%	35,46%	36,62%	34,14%
UK	32,93%	33,52%	23,97%	30,35%	34,64%	36,44%	28,13%	33,56%	32,29%	32,22%	31,81%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 27. Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu zaštite okoliša u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	71,87%	71,64%	72,23%	69,24%	70,94%	71,30%	70,35%	70,86%	70,64%	70,82%	70,99%
Belgija	57,56%	61,27%	60,93%	63,49%	52,92%	42,45%	44,35%	47,71%	51,52%	55,84%	53,80%
Bugarska	68,76%	65,66%	82,51%	53,63%	84,80%	84,40%	83,92%	74,77%	84,65%	82,61%	76,57%
Češka	81,01%	82,80%	83,72%	123,41%	92,66%	72,65%	70,15%	83,04%	87,22%	89,55%	86,62%
Danska	58,02%	38,17%	48,59%	55,13%	56,07%	54,54%	55,11%	49,40%	51,28%	52,15%	51,85%
Njemačka	66,64%	68,52%	66,71%	49,26%	56,59%	56,94%	54,63%	55,20%	54,83%	54,56%	58,39%
Estonija	53,12%	42,14%	34,62%	36,83%	-187,18%	-137,23%	38,34%	48,68%	42,24%	39,50%	1,11%
Irska	74,18%	75,02%	75,82%	69,76%	64,24%	59,13%	55,71%	57,69%	57,36%	61,16%	65,01%
Grčka	57,88%	55,33%	52,02%	59,51%	61,04%	56,95%	47,21%	34,10%	34,25%	33,65%	49,19%
Španjolska	63,74%	64,76%	61,57%	60,24%	64,18%	61,68%	68,05%	69,69%	70,34%	69,47%	65,37%
Francuska	85,63%	88,08%	87,96%	88,29%	88,02%	91,36%	89,14%	88,12%	88,39%	87,68%	88,27%
Hrvatska	2,20%	2,01%	1,94%	1,91%	2,09%	2,47%	2,83%	3,26%	3,94%	4,02%	2,67%
Italija	85,92%	85,14%	81,42%	82,87%	86,14%	87,00%	87,19%	90,53%	91,22%	91,77%	86,92%
Cipar	92,71%	90,66%	87,18%	89,38%	88,51%	91,58%	91,31%	50,86%	87,99%	66,40%	83,66%
Latvija	27,19%	20,48%	21,91%	97,70%	53,86%	22,48%	23,16%	23,53%	28,72%	22,51%	34,16%
Litva	25,03%	78,86%	78,76%	85,12%	85,21%	101,16%	88,50%	65,32%	51,92%	56,88%	71,68%
Luksemburg	56,95%	62,30%	62,64%	59,51%	57,89%	61,25%	60,86%	58,22%	59,46%	59,08%	59,82%
Mađarska	85,81%	79,66%	64,66%	59,83%	73,36%	61,09%	61,60%	73,32%	64,21%	72,99%	69,65%
Malta	9,39%	8,58%	9,23%	7,88%	9,35%	12,34%	12,59%	12,16%	10,21%	6,79%	9,85%
Nizozemska	89,51%	90,76%	91,69%	90,46%	92,18%	92,30%	92,95%	93,92%	95,30%	95,56%	92,46%
Austrija	46,53%	43,33%	42,63%	38,00%	35,45%	38,54%	41,17%	40,68%	39,20%	41,91%	40,74%
Poljska	88,96%	84,77%	82,07%	87,24%	82,32%	75,72%	76,92%	69,74%	73,49%	75,57%	79,68%
Portugal	75,52%	81,01%	79,93%	85,59%	87,18%	83,52%	88,61%	83,97%	82,49%	83,47%	83,13%
Rumunjska	67,34%	71,83%	73,12%	79,83%	57,27%	61,42%	65,56%	55,36%	58,35%	65,42%	65,55%
Slovenija	50,51%	53,59%	54,55%	60,07%	60,02%	50,97%	58,98%	66,40%	73,62%	78,40%	60,71%
Slovačka	56,34%	56,48%	53,31%	51,83%	57,80%	57,59%	49,99%	50,48%	49,16%	45,66%	52,86%
Finska	43,46%	42,38%	42,76%	39,58%	28,46%	28,96%	29,44%	28,16%	28,02%	32,34%	34,36%
Švedska	52,61%	57,72%	60,23%	59,19%	61,44%	59,95%	58,18%	60,77%	58,41%	52,66%	58,12%
UK	57,73%	53,87%	58,42%	53,69%	53,42%	56,73%	54,40%	55,58%	52,10%	53,67%	54,96%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 28. Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu stambenih i društvenih sadržaja u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	70,01%	72,52%	72,54%	69,49%	67,96%	69,91%	89,93%	75,20%	75,47%	76,09%	73,91%
Belgija	45,24%	44,12%	50,26%	63,93%	57,94%	57,21%	54,93%	59,36%	68,26%	66,09%	56,73%
Bugarska	70,34%	68,33%	58,87%	82,68%	82,69%	78,13%	90,86%	94,53%	93,12%	95,66%	81,52%
Češka	56,09%	52,76%	55,43%	53,75%	57,26%	59,72%	65,41%	74,69%	73,82%	70,90%	61,98%
Danska	-52,97%	12,05%	47,81%	34,34%	25,75%	37,45%	56,61%	49,95%	58,38%	20,07%	28,94%
Njemačka	41,73%	45,86%	47,66%	50,19%	54,27%	58,83%	63,18%	66,66%	69,99%	70,61%	56,90%
Estonija	91,49%	99,90%	99,90%	98,02%	99,59%	99,77%	100,00%	100,81%	99,77%	99,32%	98,86%
Irska	95,38%	96,70%	95,50%	93,44%	94,39%	85,97%	81,75%	87,21%	48,40%	47,49%	82,62%
Grčka	53,49%	53,54%	48,71%	36,43%	60,31%	57,29%	60,33%	76,60%	76,32%	73,72%	59,67%
Španjolska	68,80%	69,01%	67,18%	72,12%	52,41%	53,14%	60,63%	58,79%	63,12%	61,04%	62,62%
Francuska	84,49%	85,64%	83,10%	74,34%	71,02%	71,11%	71,71%	77,52%	77,93%	76,97%	77,38%
Hrvatska	0,80%	0,87%	0,88%	1,50%	1,16%	1,12%	3,87%	2,07%	4,54%	3,54%	2,04%
Italija	89,99%	91,05%	87,17%	81,87%	80,79%	83,13%	82,06%	87,25%	86,88%	86,40%	85,66%
Cipar	24,65%	21,28%	19,12%	18,47%	22,52%	24,32%	23,92%	22,04%	20,04%	25,67%	22,20%
Latvija	94,17%	94,98%	94,78%	91,05%	82,53%	97,27%	93,55%	94,12%	93,19%	91,78%	92,74%
Litva	98,55%	92,41%	90,15%	75,08%	94,54%	95,40%	97,14%	96,60%	82,45%	82,51%	90,48%
Luksemburg	49,08%	59,12%	57,71%	53,82%	51,92%	54,25%	53,43%	46,17%	39,91%	41,84%	50,72%
Mađarska	99,46%	99,57%	99,88%	99,61%	83,55%	60,29%	62,01%	74,12%	70,84%	76,54%	82,59%
Malta	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nizozemska	67,97%	75,36%	79,99%	84,98%	83,58%	83,34%	87,15%	79,58%	74,99%	82,75%	79,97%
Austrija	52,51%	49,57%	50,53%	49,19%	48,37%	45,89%	48,82%	51,60%	52,90%	51,51%	50,09%
Poljska	79,34%	81,82%	85,24%	88,67%	98,75%	78,27%	82,80%	78,25%	82,02%	81,66%	83,68%
Portugal	77,44%	80,23%	79,72%	80,09%	82,98%	79,20%	80,85%	85,59%	85,14%	85,34%	81,66%
Rumunjska	61,25%	66,14%	71,65%	75,14%	73,74%	73,00%	83,22%	79,20%	73,76%	61,00%	71,81%
Slovenija	67,89%	65,72%	67,82%	67,72%	65,81%	68,15%	60,77%	64,34%	79,86%	90,31%	69,84%
Slovačka	72,86%	71,83%	71,60%	67,53%	72,31%	69,56%	70,29%	70,98%	72,31%	70,16%	70,94%
Finska	45,98%	49,01%	55,56%	54,89%	41,59%	48,16%	54,84%	52,66%	55,97%	48,89%	50,75%
Švedska	81,31%	84,83%	86,87%	87,23%	88,62%	91,79%	92,41%	92,79%	92,98%	93,19%	89,20%
UK	76,96%	77,48%	76,73%	63,80%	64,87%	74,84%	191,68%	75,06%	77,34%	87,11%	86,59%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 29. Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu zdravstva u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	21,68%	21,35%	21,86%	21,52%	21,69%	22,02%	21,65%	21,78%	21,27%	20,82%	21,56%
Belgija	0,57%	0,62%	0,61%	0,48%	0,43%	0,86%	0,83%	0,79%	0,50%	0,67%	0,64%
Bugarska	18,66%	15,92%	16,70%	14,45%	13,44%	11,89%	12,84%	14,05%	18,40%	19,48%	15,58%
Češka	2,99%	3,54%	3,38%	3,62%	3,11%	19,63%	19,12%	19,17%	18,42%	19,88%	11,29%
Danska	98,61%	98,73%	98,56%	98,46%	98,43%	98,29%	98,51%	98,80%	98,69%	98,63%	98,57%
Njemačka	2,46%	2,37%	2,04%	1,97%	1,98%	2,21%	2,40%	2,52%	2,36%	2,45%	2,28%
Estonija	33,78%	32,50%	29,65%	30,54%	29,83%	32,49%	34,06%	32,01%	29,00%	27,16%	31,10%
Irska	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Grčka	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Španjolska	1,40%	1,44%	1,48%	1,52%	1,48%	1,43%	1,26%	1,21%	1,19%	1,23%	1,36%
Francuska	1,11%	1,14%	1,13%	1,07%	1,04%	1,06%	1,07%	1,07%	1,03%	1,00%	1,07%
Hrvatska	37,13%	36,60%	36,26%	36,20%	38,22%	37,04%	38,11%	36,87%	37,38%	39,06%	37,29%
Italija	98,21%	98,10%	98,06%	97,78%	97,92%	97,80%	97,73%	97,59%	97,52%	97,56%	97,83%
Cipar	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Latvija	16,74%	30,11%	29,25%	30,76%	24,81%	23,97%	23,68%	25,43%	24,60%	23,03%	25,24%
Litva	33,79%	33,29%	34,56%	32,06%	31,95%	28,07%	28,15%	26,26%	26,47%	26,68%	30,13%
Luksemburg	0,25%	0,53%	0,11%	0,06%	0,53%	0,26%	0,11%	0,96%	0,68%	0,63%	0,41%
Mađarska	35,39%	36,14%	37,70%	35,85%	37,09%	36,79%	14,65%	6,77%	5,61%	5,01%	25,10%
Malta	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nizozemska	3,16%	3,21%	3,25%	3,22%	3,29%	3,28%	3,22%	3,22%	3,20%	6,17%	3,52%
Austrija	22,51%	22,45%	22,38%	23,00%	23,43%	23,76%	23,73%	24,29%	24,26%	24,52%	23,43%
Poljska	44,40%	46,86%	46,03%	47,00%	45,69%	47,90%	44,14%	44,21%	44,04%	43,78%	45,40%
Portugal	5,64%	6,36%	6,70%	5,54%	6,02%	6,06%	5,85%	6,67%	6,51%	6,34%	6,17%
Rumunjska	1,68%	1,41%	1,34%	4,91%	19,35%	30,41%	32,88%	32,31%	33,33%	31,66%	18,93%
Slovenija	15,53%	15,65%	15,28%	15,09%	14,63%	14,23%	14,74%	15,21%	15,25%	14,96%	15,06%
Slovačka	2,41%	2,35%	2,18%	2,33%	2,23%	2,20%	2,18%	2,22%	2,19%	3,00%	2,33%
Finska	81,68%	81,46%	81,24%	82,30%	82,76%	82,93%	83,54%	84,26%	83,98%	81,46%	82,56%
Švedska	97,42%	97,15%	97,11%	96,68%	97,05%	97,10%	96,90%	96,88%	96,93%	97,06%	97,03%
UK	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1,72%	2,29%	2,52%	0,65%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 30. Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu rekreacije, kulture i religije u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	60,43%	60,18%	60,01%	60,37%	61,39%	61,09%	60,83%	58,55%	57,69%	56,25%	59,68%
Belgija	50,91%	50,40%	50,01%	50,63%	51,28%	53,26%	56,00%	53,34%	51,93%	52,54%	52,03%
Bugarska	37,80%	46,35%	39,31%	37,78%	41,56%	43,68%	42,49%	55,57%	43,56%	55,45%	44,35%
Češka	71,72%	70,27%	67,99%	67,30%	72,00%	59,91%	58,52%	59,51%	59,40%	58,93%	64,55%
Danska	57,13%	48,64%	48,06%	48,03%	46,39%	44,85%	44,47%	44,91%	46,06%	46,60%	47,51%
Njemačka	64,93%	63,22%	65,14%	63,38%	64,09%	61,13%	61,86%	45,29%	45,34%	45,20%	57,96%
Estonija	49,61%	47,07%	50,87%	45,89%	42,92%	43,69%	44,61%	47,87%	44,26%	40,50%	45,73%
Irska	44,73%	42,94%	44,01%	33,77%	29,82%	30,53%	31,16%	27,18%	26,17%	25,70%	33,60%
Grčka	18,93%	18,30%	17,42%	20,76%	21,54%	30,53%	38,40%	43,09%	52,25%	52,00%	31,32%
Španjolska	48,47%	50,26%	49,65%	51,97%	55,74%	54,08%	53,74%	55,93%	57,14%	58,58%	53,56%
Francuska	77,69%	78,39%	75,95%	75,66%	76,15%	78,84%	79,32%	81,14%	81,20%	80,50%	78,49%
Hrvatska	39,83%	38,50%	39,40%	38,66%	35,00%	37,60%	30,69%	25,31%	32,24%	27,54%	34,48%
Italija	54,47%	53,71%	52,98%	52,57%	54,75%	52,99%	51,55%	47,94%	44,95%	43,51%	50,94%
Cipar	26,73%	23,44%	22,45%	24,09%	25,75%	26,47%	28,29%	28,00%	29,83%	29,26%	26,43%
Latvija	39,88%	48,52%	54,41%	48,58%	50,09%	49,55%	48,77%	51,53%	52,45%	53,06%	49,68%
Litva	40,12%	38,91%	39,09%	45,24%	49,50%	51,36%	43,83%	43,62%	43,54%	43,00%	43,82%
Luksemburg	56,10%	52,53%	60,66%	59,57%	62,23%	62,45%	54,78%	56,77%	57,19%	56,33%	57,86%
Mađarska	36,47%	38,43%	40,13%	40,88%	43,33%	42,58%	31,24%	36,04%	35,00%	33,16%	37,73%
Malta	4,11%	4,11%	4,19%	4,01%	4,66%	3,09%	3,47%	3,52%	2,83%	2,30%	3,63%
Nizozemska	77,95%	83,03%	80,45%	82,05%	81,62%	82,80%	81,28%	83,14%	80,99%	80,47%	81,38%
Austrija	39,30%	36,33%	40,92%	40,50%	40,66%	38,28%	39,01%	38,92%	40,18%	39,84%	39,39%
Poljska	69,61%	73,66%	76,76%	79,97%	77,53%	77,01%	76,57%	78,21%	78,09%	76,99%	76,44%
Portugal	57,00%	56,15%	59,97%	58,28%	63,28%	57,15%	63,81%	66,84%	62,22%	64,24%	60,89%
Rumunjska	66,17%	61,38%	68,06%	68,45%	62,30%	69,68%	59,61%	59,76%	58,46%	56,84%	63,07%
Slovenija	54,35%	54,32%	44,71%	44,88%	52,08%	44,97%	46,95%	43,29%	46,13%	44,33%	47,60%
Slovačka	42,14%	43,38%	45,23%	43,22%	44,48%	42,99%	41,74%	41,98%	41,84%	42,03%	42,90%
Finska	73,52%	74,12%	73,48%	71,82%	70,57%	70,80%	74,06%	59,12%	55,96%	58,73%	68,22%
Švedska	78,32%	78,21%	78,16%	78,50%	77,11%	77,56%	77,62%	77,70%	78,86%	78,43%	78,05%
UK	47,03%	46,29%	43,64%	43,63%	42,67%	41,37%	39,24%	40,94%	38,09%	32,31%	41,52%

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 31. Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu obrazovanja u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	41,68%	41,62%	41,27%	40,28%	40,75%	40,39%	40,23%	39,78%	39,30%	39,67%	40,50%
Belgija	22,28%	21,35%	22,44%	21,57%	21,89%	21,70%	21,95%	22,79%	23,23%	22,86%	22,21%
Bugarska	56,15%	54,34%	55,92%	55,54%	60,49%	60,66%	62,28%	61,96%	62,26%	64,78%	59,44%
Češka	66,86%	64,09%	65,22%	65,83%	64,84%	65,43%	62,70%	62,11%	62,52%	63,86%	64,35%
Danska	60,65%	50,05%	49,29%	49,41%	47,26%	48,07%	45,94%	45,06%	44,18%	44,26%	48,42%
Njemačka	25,69%	25,98%	26,24%	26,81%	27,92%	27,36%	27,27%	27,97%	27,93%	28,54%	27,17%
Estonija	63,58%	61,63%	61,99%	58,63%	57,90%	55,22%	54,45%	58,93%	58,68%	60,96%	59,20%
Irska	22,22%	14,49%	13,32%	14,67%	10,57%	10,10%	9,49%	9,54%	7,22%	5,89%	11,75%
Grčka	3,99%	3,82%	3,68%	3,65%	3,99%	5,30%	6,02%	7,64%	7,00%	6,86%	5,19%
Španjolska	6,02%	6,36%	5,49%	5,59%	5,72%	5,50%	5,09%	5,11%	5,20%	5,14%	5,52%
Francuska	28,87%	30,49%	31,84%	30,76%	30,01%	30,12%	30,84%	31,26%	31,32%	30,82%	30,63%
Hrvatska	70,91%	71,87%	71,41%	71,25%	69,71%	70,71%	71,52%	69,71%	73,19%	71,21%	71,15%
Italija	26,29%	26,48%	27,29%	26,31%	25,80%	25,78%	25,09%	24,93%	24,06%	23,12%	25,51%
Cipar	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Latvija	68,63%	67,67%	69,36%	72,29%	70,77%	65,51%	63,72%	66,19%	65,47%	62,79%	67,24%
Litva	61,79%	58,33%	55,42%	59,47%	59,52%	58,85%	55,01%	54,15%	54,22%	55,48%	57,22%
Luksemburg	21,27%	21,27%	20,36%	19,98%	19,22%	19,09%	19,15%	14,02%	13,85%	13,34%	18,15%
Mađarska	64,10%	63,20%	64,50%	64,16%	66,24%	62,20%	56,48%	26,81%	22,03%	22,45%	51,22%
Malta	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nizozemska	81,36%	82,17%	81,21%	81,26%	81,29%	81,06%	79,95%	80,06%	80,51%	80,40%	80,93%
Austrija	23,86%	24,07%	24,86%	26,17%	26,24%	26,31%	26,30%	26,93%	28,26%	28,48%	26,15%
Poljska	65,62%	66,12%	66,56%	69,81%	70,04%	68,47%	69,68%	70,42%	69,79%	69,18%	68,57%
Portugal	8,67%	9,41%	9,37%	10,18%	10,22%	13,61%	14,98%	15,05%	13,97%	13,91%	11,94%
Rumunjska	65,19%	66,31%	57,39%	63,64%	61,42%	57,44%	64,37%	67,51%	60,96%	63,48%	62,77%
Slovenija	53,15%	54,33%	54,86%	52,60%	53,12%	54,16%	54,31%	54,98%	56,68%	57,07%	54,53%
Slovačka	63,93%	66,41%	66,85%	63,96%	63,06%	60,35%	60,43%	64,15%	64,43%	63,55%	63,71%
Finska	67,85%	67,68%	68,00%	66,54%	66,41%	66,11%	65,46%	66,64%	65,76%	65,75%	66,62%
Švedska	75,48%	77,60%	77,89%	76,81%	77,15%	76,62%	77,17%	77,41%	78,38%	78,59%	77,31%
UK	69,02%	67,93%	67,60%	67,46%	67,03%	66,23%	62,41%	60,78%	57,01%	57,96%	64,34%

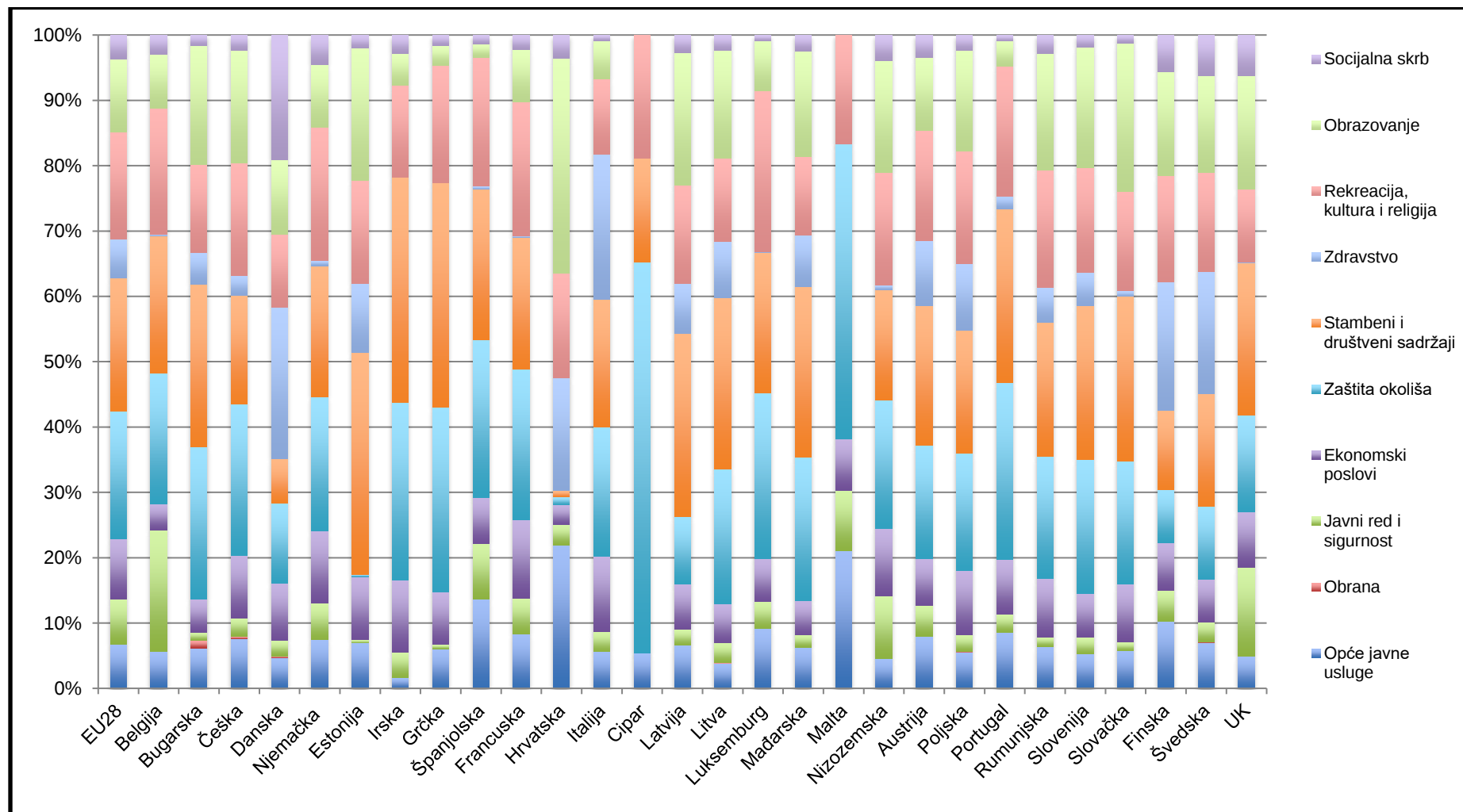
Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 32. Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu socijalne zaštite u razdoblju od 2006. do 2015. godine

DRŽAVA/VRIJEME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	AVG.
EU28	13,15%	13,32%	13,11%	13,02%	13,32%	13,42%	13,53%	13,58%	13,69%	14,01%	13,42%
Belgija	8,26%	8,50%	8,16%	8,10%	7,77%	7,96%	8,07%	7,67%	7,96%	7,66%	8,01%
Bugarska	4,20%	5,43%	4,50%	5,38%	5,18%	5,92%	5,81%	6,40%	4,98%	6,09%	5,39%
Češka	9,44%	10,36%	10,65%	10,43%	9,56%	10,91%	6,29%	6,08%	6,23%	6,69%	8,66%
Danska	77,09%	79,16%	80,21%	79,38%	80,05%	81,45%	82,05%	82,70%	83,02%	83,48%	80,86%
Njemačka	11,59%	12,01%	12,20%	12,31%	12,57%	12,88%	13,27%	13,59%	13,78%	14,02%	12,82%
Estonija	5,73%	6,46%	5,99%	5,48%	5,67%	6,10%	6,37%	6,04%	5,75%	5,52%	5,91%
Irska	7,42%	6,73%	6,58%	6,56%	6,34%	6,87%	6,97%	7,01%	6,42%	6,96%	6,79%
Grčka	3,54%	3,41%	3,29%	3,65%	3,73%	1,99%	2,12%	2,16%	2,28%	2,18%	2,83%
Španjolska	4,45%	4,42%	4,21%	4,15%	3,66%	3,58%	3,03%	3,00%	3,05%	3,10%	3,67%
Francuska	8,10%	8,15%	8,17%	8,71%	8,83%	8,97%	8,72%	8,78%	8,80%	8,82%	8,60%
Hrvatska	8,30%	8,42%	7,83%	7,58%	7,61%	7,70%	7,94%	7,48%	7,29%	6,79%	7,69%
Italija	3,80%	3,85%	3,90%	4,14%	4,16%	3,89%	3,67%	3,60%	3,51%	3,27%	3,78%
Cipar	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Latvija	7,73%	9,06%	9,58%	7,10%	8,93%	10,35%	9,42%	9,18%	8,78%	9,90%	9,00%
Litva	9,25%	4,85%	5,14%	5,93%	9,32%	11,05%	10,86%	10,32%	8,73%	7,51%	8,30%
Luksemburg	1,73%	1,65%	1,78%	1,84%	1,81%	1,92%	1,23%	3,04%	2,92%	3,02%	2,09%
Mađarska	8,52%	8,47%	8,52%	8,90%	9,12%	9,04%	7,43%	6,50%	6,61%	5,31%	7,84%
Malta	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nizozemska	19,13%	19,93%	19,17%	18,51%	18,25%	17,62%	17,13%	16,68%	16,83%	20,81%	18,41%
Austrija	7,58%	7,81%	8,10%	8,22%	8,33%	8,50%	8,24%	8,30%	8,42%	8,62%	8,21%
Poljska	10,86%	10,87%	11,02%	10,05%	11,06%	10,75%	10,57%	10,51%	10,50%	10,05%	10,62%
Portugal	3,33%	3,17%	3,10%	3,05%	2,75%	2,75%	2,67%	2,88%	2,49%	2,36%	2,85%
Rumunjska	9,23%	12,66%	11,69%	10,02%	9,34%	8,53%	8,62%	8,98%	9,21%	9,82%	9,81%
Slovenija	5,03%	4,84%	5,29%	5,74%	5,66%	5,53%	5,92%	5,96%	6,14%	5,80%	5,59%
Slovačka	3,55%	3,39%	3,64%	3,46%	3,42%	3,39%	3,13%	3,21%	3,42%	3,58%	3,42%
Finska	22,42%	22,92%	24,03%	23,38%	23,73%	23,99%	24,09%	23,73%	23,35%	23,47%	23,51%
Švedska	29,17%	30,79%	31,80%	31,31%	31,83%	33,14%	32,56%	32,33%	33,14%	33,75%	31,98%
UK	23,14%	22,98%	22,92%	23,05%	23,18%	23,07%	23,34%	23,73%	23,65%	23,55%	23,26%

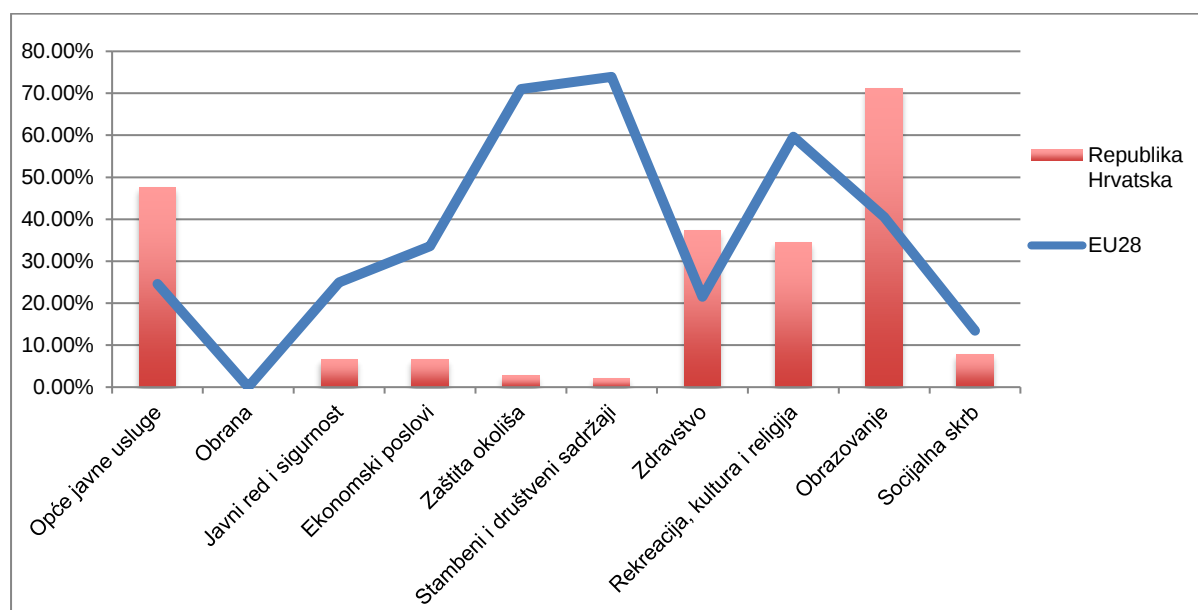
Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Grafikon 6. Prosječani udjeli rashoda funkcija javnih usluga lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u zemljama članicama EU za razdoblje od 2006. do 2015. godine

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Grafikon 7. Prosječni udjeli rashoda funkcija javnih usluga lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima razine opće države Republike Hrvatske za razdoblje od 2006. do 2015. godine

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 24. prikazuje ukupne rashode za uslugu obrane lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2006. do 2015. godine. Usluga obrane najčešće je u potpunosti u nadležnosti centralne vlasti, stoga vrlo niski ili nepostojeći izdaci za obranu na lokalnoj razini nisu slučajnost. Zemlja s najvišim prosječnim udjelom rashoda za obranu na lokalnoj razini u ukupnim rashodima opće države je Bugarska s udjelom od 0,3%.

Tablica 25. prikazuje ukupne rashode za uslugu javnog reda i sigurnosti lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2006. do 2015. godine. Na razini EU28 prosjek iznosi 24,9%, dok npr. Ujedinjeno Kraljevstvo ostvaruje udio rashoda u prosjeku od 50,3% što označava da je polovina svih rashoda opće države ostvarena na lokalnoj razini za pružanje javne usluge reda i sigurnosti. Uočava se razlika između razvijenih gospodarstava EU. Primjerice Belgija izdvaja udio od 50,2%, Nizozemska 45,3% u odnosu na Francusku s 21% ili Švedsku 15,4%. Hrvatska ostvaruje prosječan udio rashoda javne usluge javnog reda i sigurnosti od 6,6%, što zaključuje da se za javne usluge reda i sigurnosti ponajviše izdvaja s opće razine vlasti (iako se npr. vatrogasna služba financira od

strane lokalne samouprave). Susjedne zemlje, Slovenija, Mađarska i Italija ostvaruju približno jednake udjele kao Hrvatska, koja spada u donju skupinu zemalja EU prema prosjeku EU28 za javnu uslugu sigurnosti i reda.

Tablica 26. prikazuje ukupne rashode usluga ekonomskih poslova lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2006. do 2015. godine. Prosjek EU28 za promatrano razdoblje iznosi 33,6%. Prosjek EU28 za javnu uslugu ekonomskih poslova je relativno viši od prosjeka EU28 za ostale javne usluge, što označava da je većina zemalja članica EU odlučila decentralizirati financiranje rashoda javne usluge ekonomskih poslova, najvjerojatnije zbog značaja samih usluga i djelatnosti u ovoj skupini, koje mogu doprinijeti razvoju gospodarstva na lokalnoj razini. Italija je zemlja s najvišim udjelom od 50,8%. Slijede je Nizozemska 49,2%, Francuska 45,9% i Poljska 41,1%. Hrvatska ostvaruje najniži udio od 6,6%, što označava da lokalna razina nema veće mogućnosti rukovođenja ovom javnom uslugom, jer je većina poslova iz djelokruga javne usluge ekonomskih poslova u nadležnosti centralne države zbog nacionalnih interesa. Situacija gdje se o agrikulturi, lovu, šumarstvu, ekonomskim poslovima i dr. odlučuje uglavnom samo s centralne razine vlasti postavlja lokalne jedinice samouprave u položaj nemogućnosti ostvarivanja kompetitivnog razvoja određene lokalne gospodarske grane, a sve zbog čekanja državnog dopuštenja za pokretanje projekata. Javna usluga ekonomskih poslova sadržava i funkciju transporta. Ako prikazani udio rashoda lokalne razine u ukupnim rashodima opće države za ovu uslugu povežemo s izgradnjom cesta (transport), dobivamo širi aspekt ovog pokazatelja u negativnom smislu koji nam nije nepoznat na nacionalnoj razini. S obzirom da se odluke donose uglavnom na nacionalnoj razini te da država odlučuje kome će i koliko dati sredstava za izgradnju cesta, opet se uključuje politička pozadina odluka koja će pogodovati onim područjima koja su izabrala vladajuću garnituru, ostavljajući time ostale (koji nisu pristaše trenutne vladajuće strukture) bez potrebnih sredstava i dozvola za projekte potrebnih kako bi se poboljšao životni standard i gospodarstvo područne i lokalne samouprave. Nizak rezultat udjela rashoda za javnu uslugu ekonomskih poslova poručuje kako je nužno omogućiti veću nadležnost lokalnoj razini vlasti za poslove navedene javne usluge, ali uzimajući u obzir hrvatsku realnost i uvesti time bolju kontrolu nad rashodima, pokrenutim projektima, javnim nabavama i natječajima.

Tablica 27. prikazuje rashode za zaštitu okoliša lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2006. do 2015. godine. Zaštita okoliša je javna usluga za koju se na razini prosjeka EU28 izdvaja iz lokalne razine prosječno čak 71% u ukupnim rashodima opće države. Ovo možda najbolje rezimirati izrekom: "Djeluj lokalno, misli globalno". EU je kao zajednica država i naroda posebno usmjerena ka očuvanju okoliša, a najbolja obrana od onečišćenja kreće na lokalnoj razini što je sudeći prema ovom pokazatelju prepoznato u EU. Većina država se nalazi u razini prosjeka EU28, međutim Hrvatska izdvaja tek 2,7% ukupnih rashoda lokalne razine u ukupnim rashodima opće države, kao i Estonija s udjelom od 1,1%. Zanimljiv podatak s obzirom na to da se Estonija smatra ekološki osvježenom zemljom Sjevera Europe. Podatak za Hrvatsku ne mora iznenaditi budući da je poznata situacija s odlagalištima otpada (nedovoljan broj, potencijalne ekološke bombe, sporost u otvaranju centara za reciklažu itd. – čime ćemo, ako ne uspijemo zadovoljiti standarde EU, morati plaćati penale, što opet predstavlja teret i ovako teškoj situaciji u državnom i lokalnim proračunima). Većina općina i gradova ukoliko želi izgraditi i/ili proširiti kanalizacijsku mrežu treba se orijentirati ka fondovima EU, jer je pomoć s državne razine nedovoljna u tom pogledu, a negativni utjecaj septičkih jama i nepravilnog odlaganja otpadnih voda na okoliš nam je nažalost jako poznat. Primjerice, većina je izvora vode u južnoj Istri zagađena i nije pitka, a kao jedan od glavnih razloga tome je nepravilno odlaganje otpadnih voda iz septičkih jama, čime zbog karakteristike krškog reljefa direktno ulaze u podvodne vode i onečišćuju resurs koji se može bolje valorizirati (navodnjavanje poljoprivrednih površina) i koji će u budućnosti postati važniji od nafte.

Tablica 28. prikazuje ukupne rashode za usluge stambenih i društvenih poslova lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2006. do 2015. godine. Prosjek EU28 iznosi 73,9%. Većina zemalja je u razini prosječnog udjela EU28 ili iznad, primjerice baltičke zemlje: Estonija 98,9%, Litva 90,5% i Latvija 92,7%. Ispodprosječne rezultate ostvaruju Španjolska 62,6% i Njemačka 56,9%. Hrvatska je pri dnu ljestvice zemalja s prosječnim udjelom rashoda od 2%, s time da je prisutan trend rasta udjela u promatranom razdoblju od početka mjerenja.

Tablica 29. prikazuje rashode za usluge zdravstva lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2006. do 2015. godine. Prosjek

EU28 iznosi 21,6%. Prisutna je raznolikost rezultata udjela rashoda za javnu uslugu zdravstva, npr. Danska ostvaruje udjel od 98,6%, što znači da se većina rashoda za javnu uslugu zdravstva financira s lokalne razine. Slijede Italija 97,8% i Švedska 97%. S druge strane su države koje zdravstvo prvenstveno financiraju na nacionalnoj razini, kao Irska i Grčka s udjelom od 0%, Slovačka 2,3%, Ujedinjeno Kraljevstvo 0,7%, Španjolska 1,4% (iako, Španjolska na federalnoj razini izdvaja 92,3% za zdravstvo). Hrvatska ostvaruje prosječan udjel od 37,3% čime prosječno izdvaja više od njezinih susjednih zemlja, npr. Slovenije 15,1% i Mađarske 25,1%.

Tablica 30. prikazuje ukupne rashode za rekreaciju, kulturu i religiju lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2006. do 2015. godine. Prosjek EU28 iznosi 59,7%. Većina zemalja ostvaruje rezultate u razini prosjeka EU28 s najvišim ostvarenim udjelom Francuske od 78,5%, Švedske 78%, Poljske 76,4%, dok najniži udio ostvaruju Grčka 31,3% i Hrvatska 34,5%.

Tablica 31. prikazuje ukupne rashode za obrazovanje lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2006. do 2015. godine. Obrazovanje je jedna od javnih usluga najčešće prepuštena na financiranje lokalnoj razini vlasti. Prosjek EU28 iznosi 40,5%. Većina zemalja ostvaruje rezultate udjela u razini prosjeka EU28. Najviše udjele ostvaruju Nizozemska 80,9%, Švedska 77,3% i Hrvatska 71,1%. Najniži udio ostvaruju Irska 11,8%, Portugal 11,9% i Španjolska 5,5% (uzimajući u obzir udjel od 90% za rashode obrazovanja na federalnoj/regionalnoj razini).

Tablica 32. prikazuje rashode za socijalnu zaštitu lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2006. do 2015. godine. Prosjek EU28 iznosi 13,4% za promatrano razdoblje. Zemlja s najvišim ostvarenim udjelom rashoda lokalne razine u ukupnim rashodima opće države je Danska s udjelom od 80,9%, što ide u prilog slici Danske kao jako socijalno osviještene zemlje s kvalitetnom socijalnom politikom. Ne treba zaboraviti da izdašnost javnih usluga proizlazi iz izdašnosti prihoda prikupljenih za njihovo financiranje. Danska je jedna od zemalja EU s najvišim stupnjem oporezivanja po stanovniku, što ne znači da prikupljeni novac nije pravilno usmjeren, zbog čega je i oporezivanje opravdano. Slijede ostale skandinavske zemlje Švedska 32% i Finska 23,5%, isto poznate po

izdašnoj socijalnoj politici, ali i Ujedinjeno Kraljevstvo 23,3%. Ostale zemlje ostvaruju ispodprosječne rezultate u odnosu na prosjek EU28. Najniži udio rashoda ostvaruje Grčka 2,8%, Portugal 2,9% i Slovačka 3,4%.

Grafikon 6. prikazuje prosječne udjele rashoda funkcija javnih usluga lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za sve zemlje članice EU. Zaključak koji se može dobiti grafikonom je taj da je većina rashoda lokalne razine vlasti usmjerena ka javnim uslugama stambenog i društvenog sadržaja, obrazovanja i zaštite okoliša. Najmanje se izdvaja za obranu, zdravstvo i ekonomske poslove.

Grafikon 7. prikazuje prosječne udjele rashoda funkcija javnih usluga lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države RH za promatrano razdoblje. Najviši udio rashoda lokalne razine vlasti izdvaja se za obrazovanje, što ne iznenađuje s obzirom da je obrazovanje (osnovnoškolsko i srednjoškolsko) povjereno na financiranje lokalnim samouprava u Hrvatskoj. Hrvatska na lokalnoj razini za obrazovanje izdvaja dvostruko više od prosjeka EU28. Zatim se najviše izdvaja za opće javne usluge, zdravstvo, u čemu je Hrvatska iznad prosjeka EU28, dok za područje rekreacije (sporta), kulture i religije ostvaruje ispodprosječan rezultat u odnosu na EU28. Najniži udio se izdvaja za stambene i društvene sadržaje (zapravo se najmanje izdvaja za obranu, ali većina zemalja EU28 na lokalnoj razini ne izdvaja uopće za obranu, već je to povjereno na financiranje državnoj razini), što možemo pripisati tome da se poticajna stanogradnja slabo koristi u RH. Razlog tome je što prema Zakonu o društveno poticajnoj stanogradnji jedinice lokalne samouprave podmiruju troškove koji se odnose na infrastrukturu i priključke stambenom objektu, ali moraju i osigurati u svom proračunu financijska sredstva za poticanje stanogradnje. (Zakon o društveno poticajnoj stanogradnji) Nažalost, većina lokalnih samouprava u Hrvatskoj ima niske prihode i financiranje ovakvih izdašnih projekata mogu si priuštiti samo bogatije općine i veći gradovi kao npr. Rijeka. (Grad Rijeka) Hrvatska je daleko ispod prosjeka EU28 za izdvanja za zaštitu okoliša, javni red i sigurnosti te ekonomske poslove i relativno ispod prosjeka za socijalnu srb.

4.3.7 Postotak neto pozajmljivanja i zaduživanja federalne i lokalne razine vlasti na razini BDP-a

Neto pozajmljivanje i neto zaduživanje je stavka uravnoteženja nacionalnih računa. Može se koristiti u kontekstu domaćeg gospodarstva u cjelini, ali se najčešće koristi u kontekstu postupka prekomjernog deficita i državnih financija tj. u kontekstu neto pozajmljivanja (+; višak) ili neto zaduživanja (-; manjak) sektora opće države. (Statistički pojmovnik Eurostata – neto zaduživanje/pozajmljivanje; vlastiti prijevod) Pokazatelj je izražen kao postotak (%) BDP-a gdje negativan postotak označava zaduživanje, a pozitivan označava pozajmljivanje subnacionalnih razina vlasti.

Tablica 33. Neto pozajmljivanje i neto zaduživanje federalne razine vlasti izražene kao postotak BDP-a u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
Belgija	0,4	-0,1	-0,8	-0,7	-0,3	-0,1	-0,2	-0,4	-1,4	0,0	-0,4
Njemačka	0,1	-0,1	-0,8	-0,8	-0,4	-0,2	-0,1	0,0	0,1	0,2	-0,2
Španjolska	-0,3	-1,7	-2,0	-3,7	-5,1	-1,9	-1,6	-1,8	-1,7	-0,8	-2,1
Austrija	-0,1	-0,1	-0,7	-0,9	-0,3	-0,1	0,0	0,0	0,1	-0,4	-0,3

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

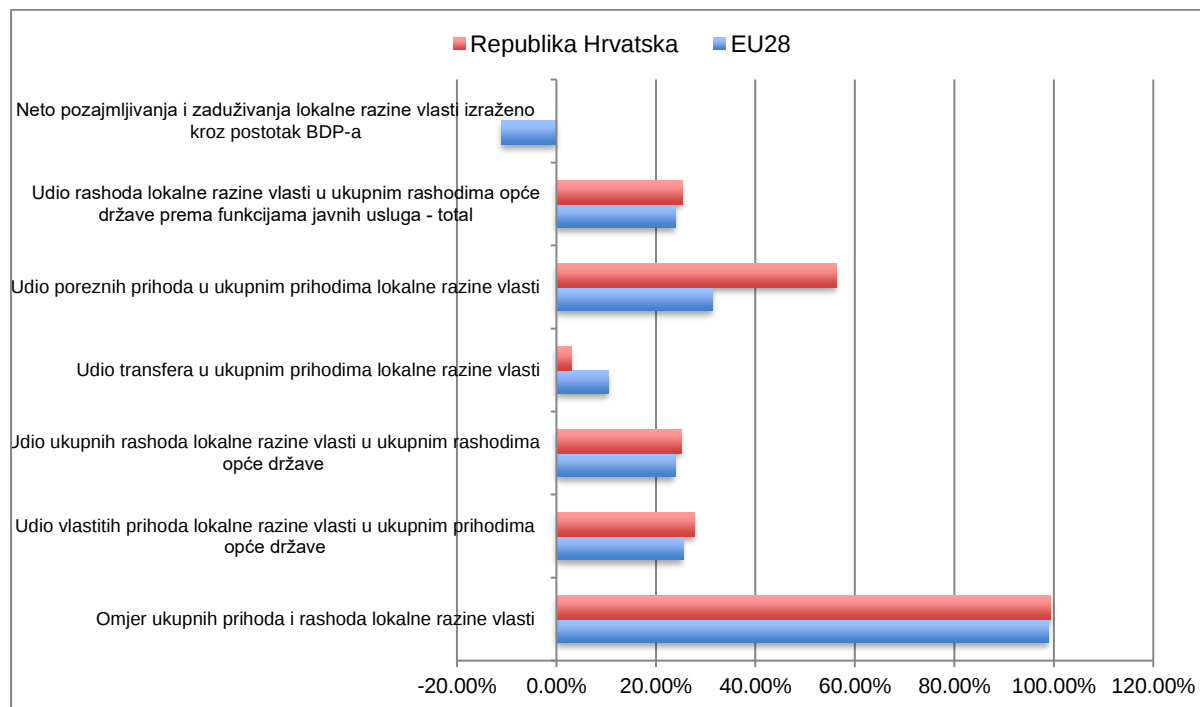
Tablica 33. prikazuje koliki postotak BDP-a otpada na neto zaduživanja ili pozajmljivanja federalne razine vlasti drugim razinama vlasti i/ili financijskim institucijama. Prosječno najveći postotak neto zaduživanje od -2,1% BDP-a ostvaruje Španjolska, što korelira s podatkom o prezaduženosti ove europske zemlje. Međutim, nakon što je dostigla najvišu razinu neto zaduženosti od -5,1% BDP-a u 2011. godine, Španjolska ima trend naglog smanjenja neto zaduženosti i 2016. godine dolazi na razinu od -0,8% BDP-a. Najnižu prosječnu vrijednost neto zaduženja ima federalna razina vlasti Njemačke s -0,2%, potom Austrija -0,3% te Belgija s -0,4%. Posljednje dvije godine promatranog razdoblja Njemačka federalna razina vlasti ostvaruje neto pozajmljivanja u iznosu od 0,2% BDP-a za 2016. godinu.

Tablica 34. Neto pozajmljivanje i neto zaduživanje lokalne razine vlasti izražene kao postotak BDP-a u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.	AVG. OPĆA RAZINA VLASTI
EU28	-0,10	-0,20	-0,40	-0,30	-0,20	-0,10	0,00	0,00	0,10	0,10	-0,11	-3,60
Belgija	0,10	0,20	0,00	-0,10	-0,20	-0,50	-0,30	-0,20	0,10	0,20	-0,07	-3,00
Bugarska	-0,10	-0,40	-0,80	0,00	0,00	0,20	0,40	0,00	-0,90	0,10	-0,15	-1,40
Češka	0,30	-0,20	-0,60	-0,40	-0,30	-0,10	0,30	0,20	0,60	1,00	0,08	-2,20
Danska	0,00	-0,20	-0,50	-0,10	0,10	0,00	0,20	0,20	0,20	0,40	0,03	-0,50
Njemačka	0,30	0,30	-0,20	-0,30	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,20	0,05	-0,70
Estonija	-0,40	-0,60	-0,50	0,20	0,10	-0,20	-0,50	0,00	0,30	0,10	-0,15	-0,10
Irska	-0,20	-0,40	-0,10	0,00	-0,10	-0,10	0,00	0,10	0,20	0,10	-0,05	-8,60
Grčka	0,00	0,00	0,00	-0,30	0,20	0,30	0,40	0,30	0,30	0,30	0,15	-8,40
Španjolska	-0,30	-0,50	-0,50	-0,70	-0,80	0,30	0,60	0,50	0,40	0,60	-0,04	-6,60
Francuska	-0,40	-0,50	-0,30	-0,10	0,00	-0,20	-0,40	-0,20	0,00	0,10	-0,20	-4,50
Hrvatska	0,00	-0,10	-0,70	0,50	0,20	0,20	0,00	0,00	0,00	-0,10	0,00	-4,50
Italija	-0,10	-0,20	-0,40	-0,40	-0,20	0,20	0,00	0,20	0,50	0,30	-0,01	-3,10
Cipar	-0,10	0,00	-0,10	0,00	-0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	-0,02	-3,20
Latvija	-0,60	-1,20	-1,70	-0,30	-0,50	-0,20	-0,40	-0,20	0,30	0,20	-0,46	-3,10
Litva	-0,30	-0,20	-0,40	0,10	-0,40	-0,20	-0,30	0,10	0,30	0,50	-0,08	-3,50
Luksemburg	0,40	0,40	-0,10	0,20	0,30	0,50	0,40	0,30	0,40	0,30	0,31	1,20
Mađarska	-0,10	0,10	-0,40	-0,80	0,60	0,50	2,50	1,40	0,20	0,30	0,43	-3,50
Malta	0,00	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	0,00	0,02	-2,20
Nizozemska	-0,40	-0,70	-0,80	-1,10	-0,70	-0,40	-0,40	-0,20	-0,20	0,10	-0,48	-2,50
Austrija	0,00	-0,10	-0,40	-0,50	-0,10	-0,10	-0,10	0,00	0,00	-0,10	-0,14	-2,50
Poljska	0,00	-0,20	-1,10	-1,20	-0,80	-0,30	-0,20	-0,20	0,00	0,30	-0,37	-4,10
Portugal	-0,30	-0,60	-0,80	-0,90	-0,10	0,50	0,20	0,40	0,40	0,50	-0,07	-5,90
Rumunjska	-0,20	-1,00	-0,70	-0,10	-0,60	-0,50	0,10	0,50	0,70	0,20	-0,16	-4,10
Slovenija	-0,10	-0,70	-0,50	-0,30	0,10	0,10	-0,10	-0,10	0,30	0,20	-0,11	-4,80
Slovačka	-0,10	-0,10	-0,70	-0,90	-0,10	0,10	0,20	-0,10	0,20	0,60	-0,09	-3,90
Finska	-0,20	-0,40	-0,60	-0,20	-0,50	-1,10	-0,70	-0,80	-0,60	-0,40	-0,55	-0,90
Švedska	0,10	-0,10	-0,20	0,20	-0,40	-0,20	-0,10	-0,40	-0,30	-0,50	-0,19	0,20
UK	-0,20	-0,30	-0,50	-0,10	-0,20	-0,50	-0,10	0,10	-0,10	-0,30	-0,22	-6,10

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Grafikon 8. Usporedni prikaz prosječnih rezultata pokazatelja fiskalne decentralizacije Republike Hrvatske u odnosu na rezultate prosječnih pokazatelje fiskalne decentralizacije razine EU28 kroz promatrano razdoblje 2006. do 2016. godine

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics i Statistika Ministarstva financija RH

Tablica 34. prikazuje neto pozajmljivanje i/ili zaduživanje izraženo kroz postotak BDP-a za lokalnu razinu vlasti. Prosjek EU28 je u negativnom predznaku za promatrano razdoblje, označavajući situaciju zaduženja lokalnih razina vlasti u iznosu od -0,11 % BDP-a, odnosno deficit lokalnih proračuna. Na razini opće države prosjek EU28 iznosi -3,6 BDP-a – deficit državnih proračuna. Zanimljivost je da prosjek EU28 opće države za promatrano razdoblje iznosi koliko i granica koja je dopuštena prema kriterijima iz Maastrichta - kriteriji konvergencije, za područje državnih financija, kojima se određuje da “udio proračunskog deficita opće države u bruto domaćem proizvodu (BDP) ne smije prelaziti 3% na kraju prethodne financijske godine. Ako nije tako, dopušta se da deficit privremeno bude iznad (ali još uvijek blizu) razine od 3%.” (Kersner-Škreb, 2006:407) Naime, najlošija godina na razini EU28 za opću državu je bila 2009. godina kada je ostvaren deficit od -6,6% BDP-a kao i za lokalnu razinu vlasti kada je ostvaren deficit od -0,4% BDP-a. Prosjek EU28 se vratio u granice navedenih kriterija tek 2013. godine na razinu od -3,3% BDP-a.

Prosječno za promatrano razdoblje Mađarska na lokalnoj razini ostvaruje suficit od +0,43%, slijede Luksemburg +0,3%, Grčka s +0,15 i Njemačka +0,05. Zanimljivost je ponajviše Grčka koja tijekom promatranog razdoblja samo tijekom jedne obračunske godine (2010. godine) ostvaruje deficit proračuna lokalne razine vlasti u razini od -0,3% BDP-a (godina velikih prosvjeda grčkog naroda protiv mjera štednje uvedenih zbog duboke ekonomske krize koja vlada ovom zemljom još i danas). Međutim, Grčka na razini opće države ima u prosjeku za promatrano razdoblje deficit koji iznosi -8,4% BDP-a, što je dovodi na drugo mjesto zemalja s najvećim prosječnim deficitom opće države ispod Irske -8,6% BDP-a. Najviši deficit lokalne razine vlasti ostvaruje Finska -0,55% BDP-a, slijede Nizozemska -0,48, Latvija -0,46 %, Poljska -0,37% i Francuska -0,2% BDP-a. Jedina zemlja unutar EU28 koja prosječno tijekom promatranog razdoblja ostvaruje situaciju suficita za razinu opće države i lokalne razine vlasti je Luksemburg, kojoj je državni proračun u suficitu 1,2% BDP-a, što još jednom potvrđuje poznatu činjenicu o ovoj maloj, ali jako uspješnoj državi EU koja slovi za jednu od najbogatijih država na svijetu s najvišim BDP-om per capita na svijetu prema IMF-u za 2017. godine od 113,630 USD. (IMF DataMapper) Hrvatska prema ovom pokazatelju predstavlja određenu granicu suficita i deficita zemalja EU budući da prosječno ostvaruje 0% BDP-a na lokalnoj razini, odnosno situaciju "pozitivne nule". Najlošija godina prema stanju lokalnog proračuna bila je 2009. godine s deficitom od -0,7% BDP-a, ali ubrzo nakon toga vraća se u suficit ili ponovno na 0%. Na razini opće države situacija je u mnogočemu drugačija. Prosječno, Hrvatska za promatrano razdoblje ostvaruje deficit državnog proračuna u iznosu od -4,5% BDP-a. Svih promatranih godina Hrvatska ostvaruje deficit na razini opće države. 2011. godine ostvaren je najveći deficit od -7,8% BDP-a, odakle se 2015. godine spustio na razinu od -3,3%, a 2016. godine na -0,9%. Sudeći prema tome, posljednje dvije godine promatranog razdoblja, Hrvatska može pristupiti procesu uvođenja eura, na što u posljednje vrijeme (kraj 2017. godine i početak 2018. godine) predstavnici najviših financijskih institucija pripremaju javnost i predstavljaju kao pozitivnu promjenu i poticaj za hrvatsko gospodarstvo.

Grafikon 8. prikazuje usporedno sve odabrane pokazatelje fiskalne decentralizacije za RH i prosjek EU28 za promatrano razdoblje. Prikaz nam govori da prema odabranim fiskalnim pokazateljima za lokalnu razinu vlasti, Hrvatska se većinom nalazi u razini prosjeka EU28 ili relativno iznad prosjeka EU28. Najveće

odstupanje od prosjeka EU28 ostvaruje pokazatelj udjela poreznih prihoda u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti gdje Hrvatska ostvaruje približno dvostruko viši udio poreznih prihoda od prosjeka EU28, dok se ispodprosječan rezultat odnosi na udio transfera (dotacija) u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti u odnosu na EU28. Prema odabranim pokazateljima fiskalne decentralizacije mogli bismo zaključiti da se Hrvatska nalazi u razini prosjeka EU28 te da uživa srednju razinu decentralizacije. Uzimajući u obzir da je udio transfera (dotacija) manji od prosjeka EU28, stječe se dojam da su lokalne jedinice samouprave u Hrvatskoj manje ovisne o pomoći s viših razina vlasti za njihovo funkcioniranje negoli je to slučaj s istom razinom vlasti jedinica lokalne samouprave u EU. Je li doista tako ili nas dobiveni podatci mogu uvjeriti u percepciju koja je drugačija od one koju imamo, a ta je da su jedinice lokalne samouprave u Hrvatskoj ovisne o dotacijama iz državnog proračuna budući da većina nije samoodrživa bez dotacija iz državnog proračuna. Prema autoru Primorac "Hrvatska je fiskalno centralizirana zemlja s nedovoljno razvijenim instrumentima i nejasnim kriterijima za vodoravno fiskalno izravnavanje. Politika fiskalnog izravnavanja nije povezana s mjerama i pokazateljima gospodarskih nejednakosti zbog čega se fiskalne nejednakosti vjerovatno produbljuju. Iako je tijekom procesa pristupanja Europskoj uniji Hrvatska definirala pokazatelje (indekse) nerazvijenosti, još uvijek nisu redefinirani kriteriji za dobivanje posebnog statusa u sustavu financiranja, a upitno je i postojanje kriterija za vodoravno fiskalno izravnavanje. Tako se trenutačno više od polovice ukupnog broja lokalnih jedinica u Hrvatskoj nalazi u preferencijalnom sustavu financiranja, pri čemu status u sustavu nije utemeljen na utvrđivanju gospodarske nerazvijenosti." (Šimurina, Šimović, 2012:182)

4.4 Nefiskalni pokazatelji

Podjela nefiskalnih pokazatelja prema političkim i administrativnim (upravnim) pokazateljima pruža nam cjelovitiju sliku o stupnju fiskalne decentralizacije u zemljama članicama EU (EU28).

1. Politički pokazatelji

4.4.1 Posredno ili neposredno biranje gradonačelnika jedinice lokalne samouprave

“Neposredni izbori su način izravnog izbora na kojima glasački listić sadrži popis imena kandidata (zajedno s imenima njihovih zamjenika) za nositelje izvršne vlasti. Zaokruživanjem rednog broja ispred imena kandidata izravno glasujete za tu osobu.” (Državno izborno povjerenstvo, 2009:8) Cilj direktnog izbora gradonačelnika je poticanje uključivanja građanstva u život lokalne zajednice i aktivnijeg sudjelovanje u kreiranju odluka lokalne samouprave. (Vilka, Brekis, 2013: 7; vlastiti prijevod). Posredni izbori su izbori u kojima se glasa za elektore koji će odabrati kandidata. Drugim riječima, glasači ne glasaju za kandidata direktno, nego prepuštaju izbor u tuđe ruke. Posredni izbori su korišteni na više načina u svim zemljama svijeta i povijesno su vrlo uobičajeni. Prednost posrednih izbora jeste ta da se smatra kako se može odabrati kompetentnija osoba kroz posredne izbore. Nedostaci posrednog izbora su kontradiktornost s načelima demokracije. Ljudi generalno daju svoje glasove u korist političkih stranaka, a ne individualnim kandidatima. Sam čin stavljanja jednog posredničkog tijela između glasača i njihovih predstavnika nema smisla te posljedično posredni izbori imaju manu da umanjuju samopoštovanje i osjećaj za odgovornost kod glasača. (Butt, 2013: 5, 8, 11; vlastiti prijevod)

Zahvaljujući ovom pokazatelju možemo saznati više o tome kako se centralna vlast odnosi prema jedinicama lokalne samouprave prepuštanjem jedinicama biranje njihovih predstavnika – gradonačelnika i načelnika; zatim imaju li vodeće političke stranke volju i spremnost prepustiti građanima odabir njihovih kandidata u tijelima vlasti lokalne samouprave bez da služe kao posrednici. Gradonačelnici su voditelji političkih programa za jedinice lokalne samouprave, zbog čega programi najčešće odražavaju ciljeve decentralizacije, a odnos centralne vlasti prema njihovim političkim programima može ukazivati na veću ili manju političku spremnost na decentralizaciju.

Tablica 35. Način izbora gradonačelnika u zemljama članicama EU

DRŽAVA	IZBOR GRADONAČELNIKA		NAPOMENA
	POSREDNI	NEPOSREDNI	
Austrija	x	x	način izbora gradonačelnika ovisi o propisima svake od federalnih država
Belgija	x		postavljen od strane centralne vlasti na temelju preporuke municipija
Bugarska		x	
Češka	x		izabran od strane vijeća
Cipar		x	
Danska	x		izabran od strane vijeća
Estonija	x		izabran od strane vijeća
Finska	x		izabran od strane vijeća; gradonačelnik je državni službenik postavljen od strane vijeća kako bi bio voditelj administracije
Francuska	x		gradonačelnik je voditelj stranačke liste za vijeće; ako je gradonačelnik određen za drugu poziciju, tada njegov zamjenik preuzima njegove dužnosti
Grčka	x		gradonačelnik je voditelj stranačke liste
Hrvatska	x		gradonačelnik je voditelj stranačke liste
Irska	x		gradonačelnik je postavljen od strane vijeća na godinu dana kao ceremonijalna ličnost; gradski/okružni bilježnik je voditelj administracije, ali u ulozi državnog službenika postavljenog od strane centralne vlasti
Italija		x	
Latvija	x		izabran od strane vijeća
Litva	x		izabran od strane vijeća
Luksemburg	x		postavljen od strane centralne vlasti na temelju preporuke municipija
Mađarska		x	
Malta	x		gradonačelnik je postavljen od strane vijeća na mandat od 3 godine kao predsjednik; tajnik vijeća je voditelj administracije, ali u ulozi državnog službenika
Nizozemska	x		postavljen od strane centralne vlasti na temelju preporuke municipija
Njemačka	x	x	način izbora gradonačelnika ovisi o propisima svake od federalnih država
Poljska		x	
Portugal	x		gradonačelnik je voditelj stranačke liste za vijeće
Rumunjska		x	
Slovačka		x	
Slovenija		x	
Španjolska	x		gradonačelnik je voditelj stranačke liste za vijeće
Švedska	x		izabran od strane vijeća
UK	x	x	gradske i metropolitanske upravne jedinice imaju mogućnost posrednog ili neposrednog biranja gradonačelnika; neposredno izabrani gradonačelnici nazivaju se "leaders" - vođe

Izvor: samostalna izrada autora prema Citymajors.com

Tablica 35. prikazuje kako zemlje članice EU biraju gradonačelnike. Većina zemalja članica gradonačelnike bira posrednim putem i to najčešće tako da gradonačelnik bude izabran od strane vijeća, predložen od strane vijeća ili kao voditelj stranačke liste, kao što je slučaj u Hrvatskoj. Zanimljivost je da zemlje tranzicije najčešće izabiru gradonačelnika direktno, želeći možda time postići da se građanstvo aktivnije politički angažira s obzirom da “postotak izlaznosti na izbore ove skupine zemalja opada svakim novim izborom”. (Vilka, Brekis, 2013: 9; vlastiti prijevod)

2. Administrativni pokazatelji

Administrativni pokazatelji, koji su korišteni za potrebe ovog rada, ukazuju nam prvenstveno na to koliko se sredstava izdvaja za zaposlene na subnacionalnim razinama vlasti, a tako možemo uočiti korelira li podatak s brojem zaposlenih, što je drugi pokazatelj. Ako subnacionalne razine imaju više ovlasti u njihovoj nadležnosti, za očekivati je da će one trebati više zaposlenika koji će moći obavljati administrativne i druge poslove vezane uz njihov djelokrug dužnosti.

4.4.2 Izdvajanje za plaće zaposlenima na federalnoj i lokalnoj razini unutar razine opće države izraženo kroz postotak BDP-a

Tablica 36. Izdvajanje na federalnoj razini za plaće zaposlenima izraženo kroz postotak BDP-a u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
Belgija	5,1	5,3	5,6	5,5	5,5	5,7	5,8	5,8	5,8	5,8	5,6
Njemačka	4,0	3,9	4,3	4,2	4,1	4,1	4,1	4,1	4,0	4,0	4,1
Španjolska	6,0	6,4	7,1	7,0	6,9	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6
Austrija	3,2	3,2	3,4	3,4	3,3	3,2	3,2	3,2	3,2	3,3	3,3

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

Tablica 36. prikazuje koliki se postotak BDP-a izdvaja za plaće zaposlenika na federalnoj razini zemalja članica EU. U prosjeku najviše se izdvaja u Španjolskoj s razinom od 6,6% BDP-a, potom u Belgiji 5,6%, Njemačkoj 4,1% i najmanje u

Austriji 3,3%. Ovo nam pokazuje da postoji poveznica s ovlastima koje su dane subnacionalnim razinama vlasti, u ovom slučaju federalnoj razini vlasti, kao npr. zdravstvo i obrazovanje u Španjolskoj i Belgiji, time je ovoj razini vlasti za uspješno pružanje javnih usluga potrebno više administrativnog osoblja, a time se povećavaju i izdaci za plaće zaposlenicima.

Tablica 37. nam prikazuje izdvajanja za plaće zaposlenima na lokalnoj razini vlasti izraženo kroz postotak BDP-a. Također, prikazan je i prosječan postotak BDP-a opće razine vlasti za svaku zemlju članicu EU. Na razini EU28 lokalna razina vlasti izdvaja za plaće zaposlenicima u iznosu od 3,8% BDP-a, a na razini opće države 10,4% BDP-a. Zemlja s najvećim izdvajanjima na lokalnoj razini je Danska s prosječnim iznosom od 11,9% BDP-a. Slijede Finska 10,2% i Švedska 9,6% BDP-a. Ovaj podatak ukazuje na povezanost ovog administrativnog pokazatelja i fiskalnih pokazatelja prijašnje objašnjenih u radu. Upravo ove tri skandinavske zemlje uglavnom imaju rezultate među pet najboljih prema odabranim fiskalnim pokazateljima kao npr. udio vlastitih prihoda lokalne razine u ukupnim prihodima opće države. Na općoj razini vlasti Danska također ostvaruje najviši postotak izdvajanja za plaće zaposlenika od 16,4%, slijede je Finska 13,8% i Švedska 12,5% BDP-a. Zemlje koje izdvajaju za plaće na lokalnoj razini više od prosjeka EU28 su Nizozemska s 6%, Poljska 5,5% i Hrvatska 5,2% BDP-a, dok se ostale zadržavaju u prosjeku EU28. Najmanje se izdvaja na Malti 0,1%, Cipru 0,7 %, Irskoj 1,1%, Grčkoj 1,3% i Luksemburgu 1,7% BDP-a, što ponovno korelira s podacima tih zemalja za fiskalne pokazatelje decentralizacije. Međutim, kako ne možemo uspoređivati ove tri male zemlje s ostatkom zemaljama EU, zemlje koje najmanje izdvajaju za zaposlenike na lokalnoj razini vlasti jesu Njemačka s 1,88% i Španjolska s 1,95% BDP-a. Hrvatska na općoj razini vlasti izdvaja za plaće zaposlenika 11,7% BDP-a, što je dvostruko više od izdvajanja na lokalnoj razini, ali relativno više od prosjeka EU28 10,4%.

Tablica 37. Izdvajanje na lokalnoj razini za naknade zaposlenima izraženo kroz postotak BDP-a u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.	AVG. OPĆA RAZINA
EU28	3,7	3,8	4,0	4,0	3,9	3,8	3,7	3,7	3,6	3,5	3,8	10,4
Belgija	3,7	3,8	4,0	4,0	4,0	4,1	4,2	4,2	4,1	4,1	4,0	12,3
Bugarska	2,4	2,6	2,8	2,7	2,6	2,7	3,1	3,0	3,0	3,1	2,8	9,0
Češka	4,0	4,0	4,3	4,3	4,3	4,4	4,4	4,3	4,2	4,3	4,3	8,7
Danska	11,2	11,4	12,8	12,6	12,2	12,1	11,9	11,8	11,7	11,5	11,9	16,4
Njemačka	1,7	1,8	2,0	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	7,6
Estonija	3,8	4,5	5,0	4,5	4,1	3,9	4,2	4,3	4,5	4,6	4,3	11,1
Irska	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2	1,1	0,8	0,6	0,6	1,1	10,1
Grčka	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,4	1,3	12,3
Španjolska	1,8	1,8	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	11,0
Francuska	3,1	3,2	3,5	3,4	3,4	3,5	3,5	3,6	3,6	3,6	3,4	12,8
Hrvatska	4,8	4,9	5,3	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,4	5,3	5,2	11,7
Italija	4,2	4,5	4,6	4,5	4,3	4,3	4,2	4,1	4,0	3,9	4,3	10,3
Cipar	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7	13,7
Latvija	4,4	5,2	5,6	4,7	4,3	4,2	4,3	4,3	4,6	4,7	4,6	10,2
Litva	4,3	4,7	5,9	5,1	4,8	4,4	4,2	4,1	4,2	4,3	4,6	10,2
Luksemburg	1,7	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	8,8
Mađarska	5,7	5,6	5,6	5,4	4,9	3,8	2,3	2,4	2,5	2,5	4,1	10,6
Malta	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	12,8
Nizozemska	5,8	5,9	6,5	6,5	6,4	6,4	5,8	5,6	5,3	5,3	6,0	9,1
Austrija	2,5	2,5	2,7	2,7	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	10,8
Poljska	5,4	5,7	5,8	5,8	5,6	5,5	5,5	5,4	5,4	5,3	5,5	10,5
Portugal	2,1	2,1	2,4	2,3	2,2	2,1	2,3	2,1	2,0	2,0	2,2	12,5
Rumunjska	3,2	3,4	3,7	3,3	3,0	3,0	3,3	3,0	3,0	3,5	3,2	8,8
Slovenija	3,6	3,6	4,1	4,2	4,2	4,2	4,1	3,9	3,8	3,9	4,0	11,7
Slovačka	2,8	2,8	3,2	3,0	2,9	2,9	3,0	3,2	3,3	3,4	3,1	8,4
Finska	9,3	9,5	10,5	10,4	10,4	10,7	10,6	10,5	10,4	10,0	10,2	13,8
Švedska	9,5	9,6	9,9	9,4	9,3	9,6	9,7	9,7	9,5	9,6	9,6	12,5
UK	4,6	4,7	5,0	4,9	4,5	4,2	3,8	3,5	3,4	3,2	4,2	10,0

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics

4.4.3 Udio zaposlenih federalne i lokalne razine vlasti u ukupnom broju zaposlenih opće države

Udio se kreće u rasponu između 0% i 100%, gdje 100% označava da su zaposlenici federalne/lokalne razine ujedno i svi zaposleni na razini opće države, dok 0% označava da ne postoje zaposleni na federalnoj/lokalnoj razini vlasti.

Tablica 38. Udio zaposlenih na federalnoj razini vlasti u ukupom broju zaposlenih na razini opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG.
Belgija	43,10%	43,34%	43,58%	43,66%	43,64%	43,79%	44,13%	44,70%	45,34%	45,63%	44,09%
Njemačka	49,24%	49,25%	48,95%	49,19%	50,38%	50,46%	50,47%	50,15%	..	49,71%	49,75%
Španjolska	56,19%	57,16%	57,73%	58,63%	58,92%	59,31%	58,26%	57,62%	58,31%	60,12%	58,23%
Austrija	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

Izvor: samostalna izrada autora prema Statistika ILOSTAT; (..) - nema podatka

Tablica 38. prikazuje udio zaposlenih na federalnoj razini vlasti u ukupnom broju zaposlenih na razini opće države. Prosječno, Španjolska ima najviši udio zaposlenih od 58,2%, slijedi Njemačka 49,8% i Belgija 44,1%. Kako, nažalost, nisu prikazani podaci za Austriju, možemo usporedbom ovog pokazatelja s pokazateljem izdvajanja plaća za zaposlenike vidjeti da podaci imaju poveznice. Španjolska s 6,6% BDP-a za izdvajanja za plaće, ostvaruje najveći prosječni udio na federalnoj razini, kao i najviši udio prosječno zaposlenih. Dakle, ako je Austrija imala najniži udio izdvajanja za plaće zaposlenike od 3,3% BDP-a možemo zaključiti da bi i za ovaj pokazatelj imala najniži udio u odnosu na ostale zemalje.

Tablica 39. prikazuje udjel zaposlenika na lokalnoj razini vlasti u ukupnom broju zaposlenika na razini opće države. Prosjek EU28 dobiven je korištenjem prosjeka zemalja za koje postoje podaci o broju zaposlenika tijekom promatranog razdoblja. Međutim, kako podaci za Nizozemsku i Austriju nisu poznati, prosjek EU28 od 38,8% ipak može neznatno odudarati od one razine koju bi imao da su poznati podaci i za ove dvije zemlje. Zemlje koje imaju najveći prosječni udio zaposlenika na lokalnoj razini u ukupnom broju zaposlenih opće države su Švedska 82,1%, Danska 77,5%, Finska 75,8%, Mađarska 58,2% i Latvija s 56,1%.

Tablica 39. Udio zaposlenih na lokalnoj razini vlasti u ukupom broju zaposlenih na razini opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine

VRIJEME/ DRŽAVA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	AVG
EU28											38,77%
Belgija	35,66%	35,80%	36,03%	36,36%	36,89%	37,18%	37,07%	36,74%	36,94%	37,04%	36,57%
Bugarska	49,98%	47,98%	47,91%	..	..	..	..	..	..	..	48,62%
Češka	54,14%	54,15%	53,71%	52,61%	54,10%	54,17%	54,17%	53,89%	..	..	53,87%
Danska	78,40%	77,01%	77,11%	..	..	..	..	..	..	..	77,50%
Njemačka	28,85%	28,84%	29,20%	29,27%	29,44%	29,84%	30,18%	30,54%	..	31,02%	29,69%
Estonija	50,67%	51,33%	51,47%	51,79%	52,18%	49,46%	47,85%	45,22%	..	..	50,00%
Irska	11,87%	10,54%	10,31%	9,78%	10,03%	9,97%	9,78%	9,62%	9,71%	9,57%	10,12%
Grčka	..	..	..	..	..	..	..	20,00%	..	..	20,00%
Španjolska	23,07%	22,66%	22,84%	22,02%	21,57%	20,72%	21,71%	21,98%	21,71%	21,04%	21,93%
Francuska	34,31%	35,74%	36,51%	36,94%	37,31%	37,56%	38,09%	38,57%	38,70%	..	37,08%
Hrvatska	4,81%	5,25%	5,30%	5,34%	5,93%	6,08%	5,91%	4,92%	6,57%	6,49%	5,66%
Italija	42,38%	42,63%	43,09%	43,72%	43,96%	43,63%	43,51%	43,18%	..	..	43,26%
Cipar	7,79%	7,71%	0,00%	0,00%	..	..	..	..	..	..	3,87%
Latvija	57,06%	56,50%	55,56%	55,65%	55,53%	55,68%	56,14%	56,76%	..	..	56,11%
Litva	..	..	..	54,66%	53,63%	55,19%	54,28%	54,09%	..	..	54,37%
Luksemburg	28,93%	28,31%	27,32%	26,47%	26,43%	..	..	..	..	..	27,49%
Mađarska	63,86%	63,19%	64,29%	65,07%	63,04%	51,62%	..	..	..	36,41%	58,21%
Malta	0,56%	0,53%	0,27%	0,55%	0,54%	0,54%	0,52%	0,51%	..	..	0,51%
Nizozemska	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Austrija	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Poljska	17,73%	18,24%	20,36%	21,33%	20,86%	21,35%	22,06%	22,25%	22,20%	..	20,71%
Portugal	..	..	..	..	22,47%	22,54%	22,74%	22,61%	22,26%	22,16%	22,46%
Rumunjska	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Slovenija	37,98%	38,09%	38,38%	39,12%	38,26%	39,07%	39,17%	39,54%	..	..	38,70%
Slovačka	..	47,34%	46,96%	46,83%	46,03%	45,65%	45,02%	45,27%	45,86%	46,29%	46,14%
Finska	74,98%	75,37%	75,26%	75,49%	75,84%	76,28%	75,84%	76,24%	76,51%	..	75,76%
Švedska	82,58%	82,74%	82,50%	82,00%	82,04%	81,84%	81,62%	81,58%	..	..	82,11%
UK	52,19%	51,98%	50,97%	50,78%	49,71%	48,99%	46,68%	45,42%	44,22%	42,94%	48,39%

Izvor: samostalna izrada autora prema Statistika ILOSTAT; (..) - nema podatka

(nastavak objašnjenja za Tablica 39.) Ovaj podatak korelira s podacima za administrativni pokazatelj – izdvajanje plaća za zaposlene, gdje su također među najboljih pet zemalja skandinavske zemlje. Zemlje s najnižim prosječnim udjelom zaposlenika na lokalnoj razini u ukupnom broju zaposlenih opće države su Malta s 0,5%, Cipar 3,9%, Hrvatska 5,7%, Irska 10,1% i Grčka s 20% udjela. Zanimljivost je Hrvatska, koja ostvaruje podjednak prosječan udio zaposlenika u ukupnom broju zaposlenika opće države (ne ukupnog javnog sektora) i udjela u BDP-u za plaće zaposlenima na lokalnoj razini vlasti. Možemo li zaključiti da u Hrvatskoj za svaki postotni bod udjela zaposlenih na lokalnoj razini mi izdvajamo i jedan postotni bod BDP-a? Je li situacija takva i s drugim zemalja EU, posebice onih kod kojih imamo više udjele zaposlenika lokalne razine? Nije. Prijašnja tablica nam pokazuje da Danska za plaće zaposlenima na lokalnoj razini vlasti prosječno izdvaja 11,9% BDP-a, a prosječan udio zaposlenih na lokalnoj razini u ukupnom broju zaposlenih opće države iznosi 77,5%. U Švedskoj je još veća razlika, prosječan postotak BDP-a za plaće iznosi 9,6%, a prosječan udio zaposlenih je 82,1% na lokalnoj razini. Francuska izdvaja prosječno samo 3,4% BDP-a za plaće zaposlenima na lokalnoj razini (istaknimo podatak kako Francuska ima više od 36.000 najnižih jedinica lokalne samouprave) za prosječan udio zaposlenih na lokalnoj razini od 37,1%. U odnosu na ostale zemlje EU, ovo je jedan popriličan nesrazmjer pokazatelja za Hrvatsku, što možemo povezati s jedne strane s time da su zaposleni na lokalnoj razini (županije, gradovi, općine) preplaćeni u odnosu na njihov broj ili s druge strane da je Grad Zagreb razlog zašto imamo ovakve rezultate pokazatelja (Grad Zagreb se najčešće zbog svoje veličine i ekonomske snage izuzima od računanja različitih ekonomskih pokazatelja za županije ili gradove. Ponovimo, Eurostat ne radi razliku za razinu *Local Government* između županija, gradova i općina u Hrvatskoj, nego ih sve vodi pod jednu razinu vlasti, stoga imamo uključen Grad Zagreb). Prema podacima istraživanja provedenog od strane jedne hrvatske medijske kuće i stranice Gradonačelnik.hr vezano za plaće službenika i gradonačelnika za 2015. godinu uključivanjem Grada Zagreba u rezultate za hrvatske gradove, možemo vidjeti da to može biti jedan od razloga nesrazmjernosti rezultata odabranih administrativnih pokazatelja decentralizacije. Za plaće službenika u Gradu Zagrebu izdvoji se (bruto) 376.742.111,00 kn, a prosječna bruto plaća službenika iznosi 11.273,00 kn. Podatak npr. za grad Pulu je da se za plaće službenika izdvaja 21.624.344,00 kn, a prosječna bruto plaća službenika iznosi 10.568,00 kn. Gradonačelnici ovih gradova imaju malu

razliku u neto plaći s obzirom na veličinu gradova koje vode, pulski gradonačelnik uprihoduje 15.871,00 kn mjesečno, a zagrebački gradonačelnik 18.251,00 kn. Također, velike su razlike između gradova: gradonačelnik Vrgorca ima najnižu neto plaću od 4.124,00 kn mjesečno, a najvišu ima gradonačelnik Svetog Ivana Zeline od 19.252,80 kn. Prosječne bruto plaće službenika variraju između najnižih u gradu Orehovici od 3.639,00 kn do najviših u gradu Labinu s 14.862,00 kn. (SCRIBD – Plaće gradonačelnika, 2017:1,2,3) (SCRIBD – Plaće službenika, 2017:1,2,3) Međutim, to i dalje ne objašnjava zašto je takav odnos dvaju administrativnih pokazatelja. Ne možemo samo uključivanje Grada Zagreba smatrati poveznicom i razlogom ovakve situacije. Možda je razlog ipak u preplaćenosti službenika regionalnih i lokalnih jedinica vlasti u Hrvatskoj. Izračunom neto plaće za jednog službenika Grada Zagreba na temelju prosječne bruto plaće službenika prema istraživanju (za izračun korišteno: službenik ima dvoje djece, nema uzdržavanih članova obitelji i stopa prireza je 18%) dolazimo do iznosa od 8.774,15 kn, što je uvelike više od prosječne neto plaće u Hrvatskoj za 2017. godinu koja iznosi 5.960,00 kn (Državni zavod za statistiku, 2017:1). Neto plaća službenika u gradu Labinu na temelju prosječne bruto plaće (za izračun korišteno: službenik ima dvoje djece, nema uzdržavanih članova obitelji i stopa prireza je 6%) iznosi 10.912,81 kn. Podatak iz 2015. godine za Istarsku županiju prikazuje da je prosječna plaća iznosila 5.105,00 kn. (Stanje gospodarstva Istarske županije, 2017:3) To je dvostruko manje za zaposlenog kod pravnih osoba u Istarskoj županiji negoli za rad u lokalnoj samoupravi grada Labina, koji čak i nije najrazvijeniji grad u Istarskoj županiji, županiji koja je ekonomski među najrazvijenijima u Hrvatskoj. U radu nisu prikazane plaće župana, službenika županija i općina, načelnika općina, vijećnika u općinskim i županijskim vijećima, zaposlenih u raznim drugim tijelima i agencijama županija i ostalih jedinica lokalne samouprave jer to podrazumijeva drugo, opsežno istraživanje koje nije tema ovog diplomskog rada. Međutim, samim prikazom iznosa neto plaća službenika gradova i zaposlenika u privatnom sektoru i usporedbom administrativnih pokazatelja zemalja EU s Hrvatskom, možemo vidjeti jedan veliki problem sa kojim vladajući u Hrvatskoj nikako da se uhvate u koštac, a to je regulacija zapošljavanja, zadržavanja radnog mjesta, kao i plaća službenika i predstavnika tijela regionalnih i lokalnih jedinica samouprave. Usporedno s ostalim zemljama EU28, sa sigurnošću možemo reći da Hrvatska izdvaja drastično previše za zaposlene na regionalnoj i lokalnoj razini vlasti.

Tablica 40. Prikaz prosječnih rezultata odabranih pokazatelja fiskalne decentralizacije zemalja članica EU za federalnu razinu kroz promatrano razdoblje od 2006. do 2016. godine

Omjer ukupnih prihoda i rashoda federalne razine vlasti	Njemačka	Belgija	Austrija	Španjolska
	98,51%	97,87%	97,36%	87,84%
Udjel vlastitih prihoda federalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države	Španjolska	Belgija	Njemačka	Austrija
	31,50%	28,90%	38,40%	18,40%
Udjel ukupnih rashoda federalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države	Španjolska	Belgija	Njemačka	Austrija
	37,35%	30,48%	28,93%	18,01%
Udio transfera u ukupnim prihodima federalne razine vlasti	Austrija	Belgija	Španjolska	Njemačka
	0,841	0,689	0,093	0,076
Udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima federalne razine vlasti	Njemačka	Španjolska	Belgija	Austrija
	63,41%	32,99%	16,39%	7,35%
Udio rashoda federalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države prema funkcijama javnih usluga - total	Španjolska	Belgija	Njemačka	Austrija
	37,62%	29,75%	28,72%	17,90%
Neto pozajmljivanja i zaduživanja federalne razine vlasti izraženo kroz postotak BDP-a	Njemačka	Austrija	Belgija	Španjolska
	-0,20	-0,25	-0,36	-2,06
Izdavanje za plaće zaposlenima na federalnoj razini vlasti u odnosu na razinu opće države izraženo kroz postotak u BDP-a	Španjolska	Belgija	Njemačka	Austrija
	6,64	5,59	4,08	3,26
Udio zaposlenih na federalnoj razini vlasti u ukupnom br. zaposlenih na razini opće države	Španjolska	Njemačka	Belgija	Austrija
	58,23%	49,75%	44,09%	..

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics, Statistika OECD-a i Statistika ILOSTAT-a

Tablica 41. Prikaz prosječnih rezultata odabranih pokazatelja fiskalne decentralizacije zemalja članica EU za lokalnu razinu kroz promatrano razdoblje od 2006. do 2016. godine

Omjer ukupnih prihoda i rashoda lokalne razine vlasti		Udio vlastitih prihoda lokalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države		Udio ukupnih rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države		Udio transfera u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti		Udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti	
Luksemburg	106,30%	Danska	64,10%	Danska	63,50%	Estonija	91,00%	Švedska	63,88%
Mađarska	105,90%	Švedska	48,00%	Švedska	48,40%	Malta	86,80%	Hrvatska	56,25%
Grčka	104,60%	Finska	40,60%	Finska	41,00%	Austrija	68,50%	Latvija	53,93%
Malta	102,10%	Poljska	33,90%	Nizozemska	32,50%	Irska	58,00%	Francuska	49,04%
Češka	100,90%	Nizozemska	33,20%	Poljska	31,50%	Belgija	50,50%	Španjolska	48,23%
Njemačka	100,50%	Italija	32,20%	Italija	30,20%	Mađarska	34,90%	Italija	45,27%
Irska	100,40%	UK	30,40%	Latvija	27,70%	Grčka	34,20%	Finska	45,20%
Španjolska	100,20%	Latvija	28,80%	UK	26,80%	Portugal	32,20%	Slovenija	40,59%
Danska	100,10%	Češka	28,30%	Češka	26,50%	Finska	30,30%	Njemačka	38,44%
Cipar	99,90%	Rumunjska	28,20%	Rumunjska	25,50%	Švedska	30,20%	Portugal	34,94%
Italija	99,70%	Hrvatska	27,80%	Hrvatska	25,20%	Litva	25,50%	Danska	34,25%
Švedska	99,40%	Litva	26,00%	Estonija	24,90%	Cipar	25,10%	Poljska	31,53%
Portugal	99,40%	EU28	25,50%	Litva	23,80%	Bugarska	21,80%	Belgija	29,74%
Hrvatska	99,40%	Estonija	24,60%	EU28	23,80%	Slovačka	19,20%	Luksemburg	28,76%
Litva	99,20%	Mađarska	22,20%	Francuska	20,60%	Rumunjska	16,70%	EU28	25,80%
Belgija	99,20%	Francuska	22,00%	Bugarska	20,30%	Španjolska	15,60%	Mađarska	24,12%
Slovačka	99,00%	Slovenija	20,90%	Mađarska	19,70%	Češka	14,80%	Grčka	20,25%
EU28	98,90%	Bugarska	20,70%	Slovenija	19,20%	Slovenija	14,70%	Irska	19,21%
Slovenija	98,80%	Slovačka	17,70%	Njemačka	17,20%	Luksemburg	14,60%	Austrija	15,59%
Estonija	98,70%	Njemačka	17,50%	Slovačka	16,30%	UK	14,30%	UK	13,94%
Rumunjska	98,40%	Španjolska	16,80%	Austrija	16,30%	Njemačka	12,60%	Slovačka	11,85%
Austrija	98,40%	Austrija	16,80%	Španjolska	14,40%	Poljska	11,00%	Nizozemska	9,26%
Francuska	98,30%	Portugal	15,30%	Portugal	13,60%	EU28	10,50%	Estonija	3,93%
Bugarska	98,20%	Belgija	14,20%	Belgija	13,50%	Latvija	10,40%	Češka	3,36%
Finska	97,50%	Irska	13,50%	Luksemburg	11,80%	Italija	10,00%	Rumunjska	..
UK	97,40%	Luksemburg	12,20%	Irska	11,00%	Francuska	9,10%	Bugarska	..
Poljska	97,40%	Grčka	8,30%	Grčka	6,70%	Nizozemska	6,40%	Litva	..
Nizozemska	96,00%	Cipar	4,60%	Cipar	4,30%	Hrvatska	3,10%	Cipar	..
Latvija	95,90%	Malta	1,60%	Malta	1,50%	Danska	0,40%	Malta	..

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics, Statistika OECD-a, Statistika Ministarstva RH – Lokalni proračuni i Statistika ILOSTAT-a

Tablica 41. nastavak

Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države prema funkcijama javnih usluga - total		Neto pozajmljivanja i zaduživanja lokalne razine vlasti izraženo kroz postotak BDP-a		Izdavanje za plaće zaposlenima na lokalnoj razini vlasti u odnosu na razinu opće države izraženo kroz postotak u BDP-a		Udio zaposlenih na lokalnoj razini vlasti u ukupnom br. zaposlenih na razini opće države		Posredno ili neposredno biranje gradonačelnika jedinice lokalne samouprave	
Danska	63,50%	Mađarska	0,43	Danska	11,920	Švedska	82,10%	Švedska	P
Švedska	47,80%	Luksemburg	0,31	Finska	10,230	Danska	77,50%	Španjolska	P
Finska	40,90%	Grčka	0,15	Švedska	9,580	Finska	75,80%	Portugal	P
Nizozemska	32,70%	Češka	0,08	Nizozemska	5,950	Mađarska	58,20%	Nizozemska	P
Poljska	31,40%	Njemačka	0,05	Poljska	5,540	Latvija	56,10%	Malta	P
Italija	30,50%	Danska	0,03	Hrvatska	5,230	Litva	54,40%	Luksemburg	P
Latvija	27,80%	Malta	0,02	Latvija	4,630	Češka	53,90%	Litva	P
UK	27,30%	Hrvatska	0	Litva	4,600	Estonija	50,00%	Latvija	P
Češka	26,70%	Litva	-0,01	Estonija	4,340	Bugarska	48,60%	Irska	P
Rumunjska	25,40%	Cipar	-0,02	Italija	4,260	UK	48,40%	Grčka	P
Estonija	25,40%	Španjolska	-0,04	Češka	4,250	Slovačka	46,10%	Francuska	P
Hrvatska	25,40%	Irska	-0,05	UK	4,180	Italija	43,30%	Finska	P
Litva	24,00%	Belgija	-0,07	Mađarska	4,070	EU28	38,80%	EU28	P
EU28	23,90%	Portugal	-0,07	Belgija	4,020	Slovenija	38,70%	Estonija	P
Mađarska	20,90%	Litva	-0,08	Slovenija	3,960	Francuska	37,10%	Danska	P
Francuska	20,70%	Slovačka	-0,09	EU28	3,770	Belgija	36,60%	Češka	P
Bugarska	20,20%	EU28	-0,11	Francuska	3,440	Njemačka	29,70%	Hrvatska	P
Slovenija	19,30%	Slovenija	-0,11	Rumunjska	3,240	Luksemburg	27,50%	Belgija	P
Njemačka	17,00%	Austrija	-0,14	Slovačka	3,050	Portugal	22,50%	UK	P/N
Slovačka	16,40%	Bugarska	-0,15	Bugarska	2,800	Španjolska	21,90%	Njemačka	P/N
Austrija	16,20%	Estonija	-0,15	Austrija	2,600	Poljska	20,70%	Austrija	P/N
Španjolska	14,70%	Rumunjska	-0,16	Portugal	2,160	Grčka	20,00%	Slovenija	N
Portugal	13,80%	Švedska	-0,19	Španjolska	1,950	Irska	10,10%	Slovačka	N
Belgija	13,60%	UK	-0,22	Njemačka	1,880	Hrvatska	5,70%	Rumunjska	N
Irska	12,00%	Francuska	-0,2	Luksemburg	1,710	Cipar	3,90%	Poljska	N
Luksemburg	11,80%	Poljska	-0,37	Grčka	1,260	Malta	0,50%	Italija	N
Grčka	6,70%	Latvija	-0,46	Irska	1,100	Rumunjska	..	Mađarska	N
Cipar	4,40%	Nizozemska	-0,48	Cipar	0,720	Nizozemska	..	Cipar	N
Malta	1,50%	Finska	-0,55	Malta	0,100	Austrija	..	Bugarska	N

Izvor: samostalna izrada autora prema Eurostat Governance Statistics, Statistika OECD-a, Statistika Ministarstva RH – Lokalni proračuni i Statistika ILOSTAT-a

Tablica 40. prikazuje prosječne rezultate odabranih pokazatelja fiskalne decentralizacije zemalja članica EU za federalnu razinu. Zemlje su rangirane prema njihovim rezultatima te usporedbom možemo zaključiti da prema odabranim pokazateljima decentralizacije Španjolska ostvaruje najbolje rezultate usprkos njezinom unitarnom ustavnom uređenju, za razliku od ostalih zemalja koje su federalistički uređene. Potom prema rezultatima slijedi Njemačka, Belgija s nešto slabijim rezultatima, dok najlošije rezultate uvjerljivo ostvaruje Austrija, čiji su rezultati za većinu pokazatelja na začelju liste. Ovime Austrija potvrđuje znanu činjenicu njezine centraliziranosti, iako pokazuje da gospodarski uspjeh zemlje ne mora nužno biti vezan s razinom njezine decentralizacije odnosno centralizacije, važan je način kako se raspoređuju i troše sredstva proračuna, a ne i na kojoj razini vlasti.

Tablica 41. prikazuje prosječne rezultate odabranih pokazatelja fiskalne decentralizacije zemalja članica EU za lokalnu razinu vlasti. Prema rezultatima zemlje s najboljim rezultatima pokazatelja su skandinavske zemlje i to redoslijedom: Danska, Švedska i Finska. Nakon toga slijede zemlje koje ostvaruju viši stupanj decentralizacije: Nizozemska, Poljska i Italija. Potom slijedi ostatak zemalja EU koje imaju srednji stupanj decentralizacije, unatoč postojanju razlika u stupnju decentralizacije, tako da ih možemo grupirati prema boljima kao što su Češka, Mađarska, Njemačka, Latvija, Litva, Belgija, Španjolska i Ujedinjeno Kraljevstvo, te nešto lošiji stupanj za Rumunjsku, Slovačku, Sloveniju, Francusku, Estoniju i Hrvatsku. Zemlje koje pokazuju nizak stupanj decentralizacije za lokalnu razinu vlasti su Bugarska, Portugal, Grčka i Irska. Austrija također ima rezultate pokazatelja koji ne pokazuju razvijenu decentralizaciju na lokalnoj razini, kao što nije ni slučaj na federalnoj razini vlasti. Male zemlje EU Cipar, Malta i Luksemburg imaju niske rezultate pokazatelja. Najlošije pokazatelja imaju Irska i potom Grčka.

Tablica 42. prikazuje stupanj fiskalne decentralizacije država EU, gdje su uključeni rezultati pokazatelja za federalnu i lokalnu razinu. Ovime se dobiva potpunija slika decentralizacije za svaku od država uključenih u istraživanje. Rangiranje se provodi u 5 stupnjeva, od visokog do srednjeg i nižeg, gdje postoje zasebne kategorije koje razdvajaju zemlje prema višem i nižem srednjem stupnju fiskalne decentralizacije.

Tablica 42. Stupanj fiskalne decentralizacije zemalja članica EU

DRŽAVE EU28	STUPANJ FISKALNE DECENTRALIZACIJE				
	VISOK	SREDNJE VISOK	SREDNJI	SREDNJE NIZAK	NIZAK
	Danska	Nizozemska	Češka	Francuska	Bugarska
	Švedska	Belgija	Mađarska	Slovenija	Portugal
	Finska	Poljska	Litva	Slovačka	Grčka
	Njemačka	Italija	Latvija	Estonija	Irska
	Španjolska		UK	Rumunjska	Luksemburg
				Austrija	Cipar
				Hrvatska	Malta

Izvor: samostalna izrada autora

(nastavak objašnjenja za tablicu 42.) Visok stupanj fiskalne decentralizacije imaju: Danska, Švedska, Finska, Njemačka i Španjolska. Njemačka i Španjolska, iako prema rezultatima pokazatelja za lokalnu razinu vlasti na srednjem stupnju fiskalne decentralizacije, uzimanjem u obzir podataka za njihovu federalnu razinu, ostvaruju visok stupanj fiskalne decentralizacije. Srednje visok stupanj fiskalne decentralizacije ostvaruju Nizozemska, Poljska, Italija i Belgija. Belgija ima nešto lošije pokazatelje za lokalnu razinu vlasti stoga je zbog uključivanja pokazatelja i za federalnu razinu postavljena u rang srednje visokog stupnja. Srednji stupanj fiskalne decentralizacije označava zemlje koje imaju rezultate odabranih pokazatelja decentralizacije relativno iznad ili u razini prosjeka EU28. To su zemlje: Češka, Mađarska, Latvija, Litva i Ujedinjeno Kraljevstvo. Srednje nizak stupanj fiskalne decentralizacije označava zemlje koje imaju rezultate odabranih pokazatelja decentralizacije u razini ili relativno ispod prosjeka EU28. To su zemlje: Estonija, Francuska, Slovačka, Slovenija, Rumunjska, Austrija i Hrvatska. Iako Austrija ima poprilično loše rezultate za lokalnu razinu vlasti, kada se uzme u obzir i njezinu federalnu razinu vlasti, ipak je se uključuje u srednje nisku razinu decentralizacije, usprkos centraliziranosti koja prevladava na svim razinama. Nizak stupanj fiskalne decentralizacije označava zemlje koje imaju najlošije rezultate pokazatelja decentralizacije, a to su: Portugal, Bugarska, Grčka, Irska, Luksemburg, Cipar i Malta.

5 ZAKLJUČAK

Lokalna samouprava, kao pojam ima mnogobrojne definicije, ali i različita značenja za svaku državu. Najbliža definicija je ona koja kaže da je lokalna samouprava “institucionalna jedinica čiji se fiskalni, zakonodavni i izvrši autoritet proteže nad manjim geografskim područjem prepoznatljive administrativne i političke svrhe.” Također, kao najniža razina vlasti, lokalna samouprava je najbliža građanima, upoznata je s njihovim potrebama i željama i načinom na koji ih može ostvariti. Centralna vlast stoga prepušta u nadležnost lokalne samouprave financiranje javnih usluga, za koje smatra da će biti efikasnije koordinirane na dobrobit građana, nego što bi to ona bila u stanju napraviti sama.

Polazeći od temeljne pretpostavke Oatesovog teorema decentralizacije iz 1972. godine “za javno dobro – potrošnja koja je definirana geografskom podskupinom ukupne populacije i za koju su troškovi pružanja iste razine dobara jednaki za središnju ili za odgovarajuću lokalnu razinu – lokalne vlasti uvijek su učinkovitije u pružanju Pareto učinkovite razine proizvodnje na njihovom području nadležnosti nego središnja vlast koja pruža specificiranu i uniformiranu razinu proizvodnje za njezino cjelokupno područje.” (Oates, 2008: 314; vlastiti prijevod). Od nastanka Oatesovog teorema do danas, teorija fiskalne decentralizacije značajno se razvila i unaprijedila.

Rasprave o fiskalnoj decentralizaciji sve su prisutnije gotovo svugdje u svijetu. Njezine prednosti, kao što su bolje pružanje javnih usluga građanima, veća fiskalna samostalnost lokalnih samouprava, ali i mnoge druge, čine je jednim od najadekvatnijih mogućih rješenja nesrazmjernosti razvoja područja unutar države. Vođena tim prednostima, službena politika EU provedbu decentralizacije unutar svojih država članica navodi kao jednu od najefikasnijih metoda za postizanje gospodarskog rasta i razvoja. Upravo stoga putem fondova regionalnog razvoja i interregionalnih organizacija snažno potiče svoje države članice na decentralizaciju.

Teorija fiskalne decentralizacije zastupa ideju da će razvijena gospodarstva imati i viši stupanj decentralizacije. Razvijena gospodarstva sjevera i zapada EU ostvaruju najbolje rezultate odabranih pokazatelja fiskalne decentralizacije, dok manje razvijena gospodarstva s juga i istoka EU ostvaruju lošije rezultate. Ovakva podjela na razvijeni sjeverozapad i znatno slabije razvijeni jugoistok Europe

potvrđuje Oatesove pretpostavke povezanosti razvijenosti gospodarstva i razine stupnja decentralizacije. Gospodarstva s najvišim stupnjem fiskalne decentralizacije među članicama EU ujedno su poznate po visokom standardu stanovništva i uspješno vođenoj socijalnoj politici. Najuspješnije su skandinavske zemlje - Danska, Švedska i Finska. Pružanjem većih ovlasti uz odgovarajuću fiskalnu neovisnost lokalne samouprave, ove zemlje stvorile su sustave koji su uzor drugima u pogledu pružanja zdravstvene zaštite, obrazovanja i socijalne skrbi – javnih usluga koje su najčešće u nadležnosti lokalne samouprave. Ostale zemlje članice EU koje imaju uspješne modele jesu Nizozemska, Njemačka i Belgija koje također imaju visok stupanj fiskalne decentralizacije i sustave pružanja navedenih javnih usluga na visokoj razini učinkovitosti. S druge strane, zemlje istoka i juga Unije imaju poteškoća u pružanju javnih usluga na nacionalnoj razini, a ne samo na lokalnoj razini. Nažalost, Hrvatska prati trend upravo tih zemalja. Premda geografski djelomično pripadamo skupini zemalja središnje Europe, u praksi smo vrlo udaljeni od njihova standarda. Unatoč tome što je Hrvatska prema većini pokazatelja u razini prosjeka EU28, to je ne čini zemljom sa srednjim stupnjem fiskalne decentralizacije. Upravo suprotno, Hrvatsku u razvoju zaustavlja neadekvatan proces decentralizacije vođen političkim kriterijem raščlanjivanja teritorija države na više manjih teritorijalno administrativnih jedinica vlasti, dok bi vodeći i najrelevantniji kriteriji za uspješnu provedbu decentralizacije trebali biti ponajprije ekonomske prirode. Ovaj rad je nastojao prikazati da je većina zemalja EU provela neki oblik reforme svoje lokalne i regionalne samouprave tijekom promatranog razdoblja od 2006. do 2016. godine. Tako su, između ostalog, navedeni pozitivni primjeri decentralizacije putem amalgamacije jedinica samouprave (Danska) ili povećanja broja jedinica (Poljska). Reforme u Hrvatskoj provode se povećanjem broja jedinica samouprave uz, hrvatskim vlastima svojstvenu, nedosljednost i nezainteresiranost u samom kreiranju decentralizacije. Potezi vlasti kao što su tzv. "lex šerif" ne vode razvoju decentralizacije i savršen su primjer nekompetentnosti vladajućih koji ni ne razmišljaju o građanima, već su vođeni političkim interesima. S druge strane, zemlje EU danas se usmjeravaju prema regionalnoj politici, kooperaciji regija unutar i između zemalja, fiskalnoj decentralizaciji, i time postižu uspješne gospodarske rezultate. Hrvatska još uvijek znatno zaostaje i u ovom kontekstu.

EU je, barem teoretski, politički najbolji primjer današnjice u zadržavanju nacionalnog identiteta i kulture unutar zajednice više naroda na temelju mira i

suradnje. Zemlje bi trebale učiti jedne od drugih i primjere dobre prakse ukomponirati u vlastite razvojne strategije. Fiskalna decentralizacija skandinavskih zemalja jedan je od takvih primjera. Skandinavski sustav koji se temelji prvenstveno na praktičnosti, organiziranosti, suradnji i kvalitetnom pružanju javnih usluga, mogao bi se, uz prilagodbe, primijeniti na svaki program decentralizacije, pa tako i u Hrvatskoj. Fiskalna decentralizacija se nameće kao jedna od ključnih reformi čije je provođenje preduvjet gospodarskom rastu i razvoju u Hrvatskoj. Osim toga, decentralizacija je i jedino relevantno sredstvo postizanja maksimalne iskorištenosti postojećeg regionalnog identiteta i omogućavanja nesmetanog razvoja gospodarski razvijenih područja koja bi svojim napretkom mogla pomoći drugim, manje razvijenim područjima, kroz programe sinergijskog razvoja. Kako bi Hrvatska napredovala gospodarski, ali i kao društvo u cjelini, bit će nužno provesti kvalitetnu fiskalnu decentralizacijsku politiku; a to će biti moguće tek onda kada fokus hrvatske politike s ideoloških podjela bude usmjeren na razvoj gospodarstva i osnaživanje hrvatskih regija.

LITERATURA

Knjige

1. BAJO, A. i ALIBEGOVIĆ, J. (2008.) *Javne financije lokalnih jedinica vlasti*. Zagreb: Školska knjiga
2. ĐULABIĆ, V. (2014.) Trendovi u razvoju regionalne samouprave u Europi i pouke za Hrvatsku. U: KOPRIĆ, I. (ed.). *Europeizacija hrvatske javne uprave*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
3. IVANIŠEVIĆ, S. (2014.) Teritorijalna organizacija lokalne samouprave u europskim zemljama i njihove teritorijalne reforme. U: KOPRIĆ, I. (ed.). *Europeizacija hrvatske javne uprave*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
4. JURKOVIĆ, P., (2002.) *Javne financije*, (ed.) RAVLIĆ, S., Zagreb: MASMEDIA
5. KREGER, J. (2011.) Decentralizacija, U: KREGER, J., (ed.). *Decentralizacija*, Zagreb: Centar za demokraciju i pravo Miko Trapalo
6. L. McMILLAN, M. (2006.) Local government organization and finance: Canada. U: SHAH, A. (ed.). *Local Governance in Industrial Countries*, Washington DC: The World Bank
7. MATULOVIĆ, M. i PAVIŠIĆ, B. (2001.) *Dokumenti Vijeća Europe – Institucionalni okvir, ljudska i manjinska prava, lokalna samouprava, kazneno pravo*. Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci
8. MINTAS HODAK, Lj. i RAŠIĆ, M. (2016.) *Uvod u državu i pravo*. Zagreb: MATE d.o.o.
9. MOCHIDA, N. (2006.) Local Government Organization and Finance: Japan. U: SHAH, A. (ed.). *Local Governance in Industrial Countries*. Washington DC: The World Bank
10. PRIMORAC, M., (2012.) Financiranje lokalnih jedinica vlasti, U: Š. MEDIĆ, Đ., (ed.). *Javne financije u Hrvatskoj*, Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb
11. ROSEN, H., GUYER, T., (2008.) *Public Finance*. Osmo izdanje. (ed.) OTT, K., Zagreb: Institut za javne financije

12. SHAH, A. (2006.) A Comparative Institutional Framework for Responsive, Responsible, and Accountable Local Governance. U: SHAH, A. (ed.). *Local Governance in Industrial Countries*. Washington DC: The World Bank
13. ŠIMOVIĆ, H., (2012.) Uvod: U: Š. MEDIĆ, Đ., (ed). *Javne financije u Hrvatskoj*, Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb

Internet izvori

- članak u online časopisu

1. ANTIĆ, T. (2002.) Komparativni prikaz sustava lokalne samouprave u nekim europskim zemljama. *Politička misao* [Online] XXXIX (4/Studenj). str. 44-86. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/37207> (pristupljeno: 1. svibnja 2017.)
2. BOŠNJAK, S., TULUŠIĆ, E., (2012.) NUTS II regije kao dio kohezijske politike Europske unije. *Praktični menadžment i stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta* [Online] 3 (5) str. 79-84. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/142668> (pristupljeno: 16. svibnja 2017.)
3. CHANDRA, J., P., (2012.) *Theory of Fiscal Federalism: An Analysis*. MPRA Paper. [Online] 41769 (listopad 2013.) str. 1-32. Dostupno na: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/41769/1/MPRA_paper_41769.pdf (pristupljeno: 29. prosinca 2017.)
4. EKANADE, O. V., (2011.) Fiscal federalism and Nigeria's Development: Comparative Perspective from Canada Fiscal Federalism. *Journal of Global Initiatives: Policy, Pedagogy, Perspective* [Online] 6 (1) str. 21-41. Dostupno na: <https://digitalcommons.kennesaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.hr/&httpsredir=1&article=1101&context=igj> (pristupljeno: 12. listopada 2017.)
5. IVANIŠEVIĆ, S., (2009.) Stupnjevanje lokalnih samoupravnih jedinica. Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave [Online] 9 (3) str. 669-722. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/136010> (pristupljeno: 2. svibnja 2017.)
6. KESNER – ŠKREB, M., (2009.) Fiskalni federalizam. Financijska teorija i praksa [Online] 33 (2) str. 237-239. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/62557> (pristupljeno: 15. srpnja 2017.)

7. KRTALIĆ, S., GASPARINI, A. (2007.) Kako pristupiti fiskalnoj decentralizaciji, *Economic research – Ekonomska istraživanja* [Online] 20 (2) str. 104-115. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/21468> (pristupljeno: 15. srpnja 2017.)
8. OATES, W., E., (1999.) *An Essay on Fiscal Federalism*. Journal of Economic Literature. [Online] 37 (2/rujan) str. 1120-1149. Dostupno na: <http://econweb.umd.edu/~oates/research/fiscalfederalism.pdf> (pristupljeno: 1. srpnja 2017.)
9. OATES, W., E., (2008.) On The Evolution of Fiscal Federalism: Theory and Institutions. National Tax Journal. [Online] LXI (2/srpanj) str. 313-334. Dostupno na: <https://www.ntanet.org/NTJ/61/2/ntj-v61n02p313-34-evolution-fiscal-federalism-theory.pdf> (pristupljeno 31.1.2018.)
10. OTT, K., BROVIĆ, M., STANIĆ, B., (2016.) Pomoći Europske unije županijama, gradovima i općinama. *Newsletter – povremeno glasilo instituta za javne financije* [Online] (105/svibanj) str. 1-13. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/upload/files/105.pdf> (pristupljeno: 1. kolovoza 2017.)
11. PEROVIĆ, B., M., (2010.) Ustavno ustrojstvo regionalne države u Španiji, *Biblid* [Online] LXII (3/srpanj). str. 489-530. Dostupno na: <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0025-8555/2010/0025-85551003489P.pdf> (pristupljeno: 5. veljača 2018.)
12. VILKA, I., BREKIS, E., (2013.) Comparing Local Government Elections in Latvia and Other European Countries. *Social Reserch* [Online] 3 (32) str. 5-16. Dostupno na: http://su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/soc_tyrimai/2013_32/vilka_brekis.pdf (pristupljeno: 12. prosinca 2017.)

- ostali internet izvori

1. Agencija za zaštitu osobnih podataka (2012.) *Izvešće o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2011. godine* [Online] str. 1-153. Dostupno na: <http://www.pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2015/04/Izvjescie-o-provedbi-Zakona-o-pravu-na-pristup-informacijama-za-2014.pdf> (pristupljeno: 5. svibnja 2017.)
2. AKIZUKI, K., (2001.) *Controlled Decentralization: Local Governments and the Ministry of Home Affairs in Japan*. The World Bank [Online] str. 1-20.

Dostupno na:

<http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/wbi37170.pdf> (pristupljeno: 6. listopada 2017.)

3. ALLERS, M., GEERTSEMA, B., (2014.) Local government amalgamation on public spending and service levels. University of Groningen [Online] str. 1-32.

Dostupno na:

https://www.rugodinenl/research/portal/files/19400774/14019_EEFdef.pdf (pristupljeno 20. studenog 2017.)

4. BAJO, A., KLEMENČIĆ, I., PRIMORAC, M., (2016.) *Asimetrična decentralizacija na primjeru odabranih država članica Europske unije*. [Online] str. 32-54. Dostupno na:

https://www.researchgate.net/publication/314096664_Asimericna_decentralizacija_na_primjeru_odabranih_drzava_clanica_Europske_unije (pristupljeno: 15. siječnja 2018.)

5. BESSHO S. (2006). *Case Study of Central and Local Government Finance in Japan*. ADBI Working Paper 599. Asian Development Bank Institute [Online] str. 1-23. Dostupno na:

<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/199446/adbi-wp599.pdf> (pristupljeno: 28. siječnja 2018.)

6. BLOCHIGER, H., VAMMALLE, C., (2012.) *Reforming Fiscal Federalism and Local Government: Beyond the Zero-Sum Game*. OECD Fiscal Federalism Studies [Online] str. 1-133. Dostupno na: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/reforming-fiscal-federalism-and-local-government_9789264119970-en#.Wpfq6CMrJaU (pristupljeno: 20. kolovoza 2017.)

7. BLOM – HANSEN, J., (2010) Municipal Amalgamation and Common Pool Problems: The Danish Local Government Reform in 2007., *Scandinavian Political Studies, Nordic Political Science Association* [Online] 33 (1), str. 51-74. Dostupno na: http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9477.2009.00239.x/epdf?r3_referer=wol&tracking_action=preview_click&show_checkout=1&purchase_referrer (pristupljeno: 9. rujna 2017.)

8. BUDAK, J., (2011.) *Deset tema o reformi javne uprave u Hrvatskoj*. Ekonomski Institut Zagreb [Online] str. 1-37. Dostupno na:

- <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/kroatien/08877.pdf> (pristupljeno: 20. prosinca 2017.)
9. BUTT, I., (2013.) Direct and indirect election, dostupno na: <https://www.slideshare.net/SaimaSam/direct-and-indirect-elections> (pristupljeno: 10. siječna 2018.)
10. CHANDRA, J., P., (2012.) *Theory of Fiscal Federalism: An Analysis*. MPRA Paper. [Online] 41769 (listopad 2013.) str. 1-32. Dostupno na: https://mpa.ub.uni-muenchen.de/41769/1/MPRA_paper_41769.pdf (pristupljeno: 29. prosinca 2017.)
11. Citymayors.com za potrebe izrade Tablice. posredno i neposredno biranje gradonačelnika, dostupno na: http://www.citymayors.com/government/europe_mayors.html (pristupljeno: 11. siječnja 2018.)
12. CLAIR - Council of Local Authorities for International Relations (2010.) *Local Government in Japan* [Online] str. 1-64. Dostupno na: <http://www.ilgc.orgodineuk/en/pdfs/LocalGovernmentInJapan2010.pdf>
13. DAHLBY, B., (2008.) The canadian federal-provincial fiscal equalization system. [Online] str. 3-9. Dostupno na: <https://www.cesifo-group.de/DocDL/dicereport108-forum1.pdf> (pristupljeno: 29. siječnja 2018.)
14. DAVEY, K., (2003.) Fiscal decentralization. [Online] str. 1-8. Dostupno na: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UNTC/UNPAN017650.pdf> (pristupljeno: 6. veljača 2018.)
15. Decentralization Thematic Team – World Bank, dostupno na: https://web.archive.org/web/20130526101441/http://www.ciesin.org/decentralization/English/General/Different_forms.html (pristupljeno: 1. prosinca 2017.)
16. de MELLO, L., BARENSTEIN, M. (2001.) Fiscal Decentralization and Governance: A Cross-Country Analysis. *IMF Working Paper*, [Online] 01/71 (May) str. 1-27. Dostupno na: https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=uBhlJWvbpPgC&oi=fnd&pg=PA3&dq=imf+fiscal+decentralization+indicators&ots=FVmlW7kSO2&sig=IRqDhRO6MwyH8lIMzB5sbDuj614&redir_esc=y#v=onepage&q=imf%20fiscal%20decentralization%20indicators&f=false (pristupljeno: 15. ožujka 2018.)
17. Državni zavod za statistiku – Prijedlog Nomenklature prostornih jedinica za statistiku, dostupno na:

- <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/Arhiva/25.%20-%205.d.pdf>
(pristupljeno: 1. rujna 2017.)
18. Državni zavod za statistiku (2017.), dostupno na:
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/09-01-02_01_2017.htm
(pristupljeno: 2. veljače 2018.)
19. Državno izborno povjerenstvo, dostupno na:
[http://www.izbori.hr/izbori/izbori09files.nsf/0/C0BE47706298B733C125759C004BD85E/\\$FILE/Prvi_puta_biram.pdf](http://www.izbori.hr/izbori/izbori09files.nsf/0/C0BE47706298B733C125759C004BD85E/$FILE/Prvi_puta_biram.pdf) (pristupljeno: 10. siječnja 2018.)
20. EBEL, R., D., YILMAZ, S. (2002.) Način mjerenja fiskalne decentralizacije i njezin utjecaj na makroekonomske pokazatelje. *Fiskalna decentralizacija u Hrvatskoj*. Zagreb 14.-15. Studeni. Zagreb: Institut za javne financije, [Online] str. 1-167. Dostupno na:
<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/untc/unpan016106.pdf>
(pristupljeno: 15. ožujka 2018.)
21. Encyclopedia Britanica, dostupno na:
<https://www.britannica.com/topic/constitutional-law/Unitary-and-federal-systems#ref384630> (pristupljeno: 31. kolovoza 2017.)
22. EUROSTAT: Regions in European Union (2015.) *Nomenclature of territorial units for statistics NUTS2013/EU28*. Publications office of the European Union, Luxemburg, [Online] str. 1-140. Dostupno na:
<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/6948381/KS-GQ-14-006-EN-N.pdf> (pristupljeno: 16. svibnja 2017.)
23. Eurostat Government Statistics, EUROSTAT. Dostupno na:
<http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database>
(pristupljeno: od 1. lipnja 2017. do 1. veljače 2018.)
24. ESCOLANO, J., EYRAUD, L., BADIA, M.M, SARNES, J., TULADHAR, A. (2012.) Fiscal Performance, Institutional Design and Decentralization in European Union Countries. *IMF Working Paper*, [Online] 12/45 (February) str. 1-31. Dostupno na:
<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Fiscal-Performance-Institutional-Design-and-Decentralization-in-European-Union-Countries-25719> (pristupljeno: 3. srpnja 2017.)
25. FERUGLIO, N., (2007.) Fiscal decentralization. [Online] str. 1-13. Dostupno na:

- <http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/FeruglioandAndersonoverviewofFiscaldecentralization.pdf> (pristupljeno: 1. kolovoza 2017.)
26. Financial Structure of Local Government in Japan, dostupno na:
<http://www.metro.tokyo.jp/ENGLISH/ABOUT/FINANCIAL/financial01.htm>
(pristupljeno: 22. siječnja 2018.)
27. Fiscal Decentralization Indicators, The World Bank, dostupno na:
<http://www1.worldbank.org/publicsector/decentralization/webfiscal.pdf>
(pristupljeno 15. ožujka 2018.)
28. FLORIN, O. (2010.) *Fiscal Federalism and Fiscal Decentralization in an enlarged European Union*. Faculty of Economic and Business Administration, str. 623-628. Dostupno na:
<http://steconomiceuoradea.ro/anale/volume/2010/n2/098.pdf> (pristupljeno: 20. srpnja 2017.)
29. Government of Canada – Statistics Canada, dostupno na:
<http://www.statcan.gc.ca/tables-tableaux/sum-som/l01/cst01/govt52a-engodinehtm> (pristupljeno: 12. listopada 2017.)
30. Grad Rijeka, dostupno na: <https://www.rijeka.hr/teme-za-gradane/stanovanje-i-gradnja/gradski-stanovi/kupnja-gradskih-stanova/program-drustveno-poticane-stanogradnje/> (pristupljeno: 13. siječnja 2018.)
31. HALASKOVA, M., HALASKOVA, R., (2009.) *Administrative territorial structures in EU countries and their specifics*. University of Ostrava [Online] str. 62-71. Dostupno na:
http://dspace.upce.cz/bitstream/handle/10195/35687/HalaskovaM_AdministrativeTerritorial_SP_FES_2009.pdf;jsessionid=1CE6BE8D962A87B0F045960B9C0715CB?sequence=1 (pristupljeno: 3. veljače 2018.)
32. Historica Canada, dostupno na:
<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/government/> (pristupljeno: 10. listopada 2017.)
33. Hrvatska enciklopedija, dostupno na:
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=63221> (pristupljeno: 21. siječnja 2018.)
34. Hrvatska gospodarska komora, (2017.) Razvojni prioritet-maksimalno iskoristiti sredstva fondova EU. [Online] str. 1-7. Dostupno na:

- <https://www.hgk.hr/documents/razvojni-prioritet-maksimalno-iskoristiti-sredstva-fondova-eu58947985db6a6.pdf> (pristupljeno: 16. veljače 2018.)
35. IKAWA, H., (2008.) *15 years of Decentralization Reform in Japan, Up-to-date Documents on Local Autonomy in Japan*, Institute for Comparative Studies in Local Governance, Tokyo [Online] 4 str. 1-29. Dostupno na: http://www.jlgc.orgodineuk/en/pdfs/up-to-date_en4.pdf (pristupljeno: 1. listopada 2017.)
36. IMF DataMapper, dostupno na: <http://www.imf.org/external/datamapper/NGDPDPC@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOORLD/LUXhttp://www.imf.org/external/datamapper/NGDPDPC@WEO/OEMDC/ADVEC/> (pristupljeno: 5. rujna 2017.)
37. IMF Statistics, dostupno na: <http://data.imf.org/?sk=E86E9088-3830-4CA3-B240-1B0EC5E15221> (pristupljeno: 1. rujna 2017.)
38. Japan Local Government Bond Association, dostupno na: <http://www.chihousai.or.jp/english/03/public08.html> (pristupljeno: 10. listopada 2017.)
39. JURLINA ALIBEGOVIĆ, D., (2010.) *Analitičke podloge za učinkovitu decentralizaciju u Hrvatskoj*. Ekonomski Institut Zagreb [Online] str. 1-380. Dostupno na: http://www.eizgodinehr/userdocsimages/projekti/završeni/studija_analiticke_podloge_za_ucinkovitu_decentralizaciju_u_hrvatskoj.pdf (pristupljeno: 14. siječnja 2018.)
40. KESNER-ŠKREB, M., (2006.) Državni sektor – pojmovnik [Online] str. 93-94. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/pojmovnik/PDF/1-06.pdf> (pristupljeno 10. siječnja 2018.)
41. KESNER-ŠKREB, M., (2006.) Kriteriji konvergencije – pojmovnik [Online] str. 407-408. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/pojmovnik/PDF/4-06.pdf> (pristupljeno 28. siječnja 2018.)
42. KETTUNEN, P., (2014.) *The Finnish Municipal Reform*, Abo Akademi University, Turku, Finland [Online], str. 55-70. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/206848> (pristupljeno: 6. lipnja 2017.)
43. KYRIACOV, A., P., ROCA – SAGALES, O., (2010.) *Fiscal and Political Decentralization and Government Quality*, International Studies Program,

- Georgia State University, str. 1-29. Dostupno na: <http://isp-aysps.gsu.edu> (pristupljeno: 20. srpnja 2017.)
44. Local Government Bond Association, dostupno na: <http://www.chihousai.or.jp/english/03/public08.html> (pristupljeno: 5. listopada 2017.)
45. Local Government in Canada: Organization & Basic Institutions, dostupno na: <http://www.mapleleafweb.com/features/local-government-canada-organization-basic-institutions.html#sources> (pristupljeno: 12. studenog 2017.)
46. MAJOCCHI, A., (2008.) *Theories of fiscal federalism and the european experience*. Societa italiana di economia publica [Online] str. 1-13. Dostupno na: <http://www.siepweb.it/siep/images/joomd/1401049347608.pdf> (pristupljeno: 15. siječnja 2018.)
47. MILARDOVIĆ, A., (2014.) Uvod u politologiju, dostupno na: <https://books.google.hr/books?id=71bFBgAAQBAJ&pg=PA49&lpg=PA49&dq=sredi%C5%A1nja+regionalna+lokalna+vlast&source=bl&ots=FEm6o0QvAY&sig=3uNcdJNexYXNUgoGIsRVfnKrJIM&hl=hr&sa=X&ved=0ahUKEwibhc6gv7nZAhWDZFAKHfcbDf0Q6AEIZDAH#v=onepage&q=sredi%C5%A1nja%20regionalna%20lokalna%20vlast&f=false> (pristupljeno: 7. siječnja 2018.)
48. Ministarstvo uprave RH Lokalna i područna (regionalna) samouprava, dostupno na: <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-i-organizaciju-uprave/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/842> (pristupljeno: 29. svibnja 2017.)
49. Ministarstvo uprave, dostupno na: <https://gov.hr/moja-uprava/stanovanje/kupnja-prodaja-i-najam-nekretnine/pos-program-poticane-stanogradnje/1605> (pristupljeno: 13. siječnja 2018.)
50. MOCHIDA, N., (2008.) *Fiscal Decentralization and Local Public Finance in Japan*. Routledge, Oxon [Online] str. 1-207. Dostupno na: <https://books.google.hr/books?id=b5B8AqAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=hr#v=onepage&q&f=false> (pristupljeno: 30. rujna 2017.)
51. MOCHIDA, N., (2012.) *The Global Urban Economic Dialogue Series - Fiscal Decentralization in Japan*. UN-HABITAT, Nairobi [Online] str. 1-35. Dostupno na: <http://mirror.unhabitat.org/pmss/getElectronicVersion.aspx?nr=3346&alt=1> (pristupljeno: 2. listopada 2017.)

52. MojPosao – Kalkulator plaća, dostupno na: <https://www.moj-posao.net/Kalkulator-Placa/> (pristupljeno: 19. siječnja 2018.)
53. Narodne novine – Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku, dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_08_96_2161.html (pristupljeno: 2. rujna 2017.)
54. NZ Local Government Magazine, dostupno na: <http://localgovernmentmagodineco.nz/lq-magazine/collaboration-lq/bigger-better-amalgamation/> (pristupljeno 5. srpnja 2017.)
55. OTALA, I., (2005.) Decentralization processes of local government sector in Poland. [Online] str. 1-11. Dostupno na: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/nispacee/unpan045237.pdf> (pristupljeno: 20. prosinca 2017.)
56. PEROVIĆ, B., M., (2010.) Ustavno ustrojstvo regionalne države u Španiji, *Biblid* [Online] LXII (3/srpanj). str. 489-530. Dostupno na: <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0025-8555/2010/0025-85551003489P.pdf> (pristupljeno: 5. veljača 2018.)
57. Profile Canada, OECD, dostupno na: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-Canada.pdf> (pristupljeno: 20. listopada 2017.)
58. Razvojna agencija Zagreb, dostupno na: <http://www.raza.hr/Poduzetnicki-pojmovnik/NUTS-fr.-kratica> (pristupljeno: 1. rujna 2017.)
59. ROGIĆ LUGARIĆ, T., MAKSIMOVSKA VELJANOVSKI, A., (2010.) Samooporezivanje kao izvor financiranja lokalnih jedinica – hrvatska i makedonska iskustva. [Online] str. 391-416. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/66873> (pristupljeno: 18. prosinca 2017.)
60. SCRIBD – Plaće gradonačelnika, dostupno na: https://www.scribd.com/document/342368706/Pla%C4%87e-gradona%C4%8Delnika#from_embed (pristupljeno: 19. siječnja 2018.)
61. SCRIBD – Plaće službenika, dostupno na: https://www.scribd.com/document/342368762/Pla%C4%87e-slu%C5%BEbenika#from_embed (pristupljeno: 19. siječnja 2018.)
62. Skupština Istarske županije, (2017.) Stanje gospodarstva Istarske županije, dostupno na: https://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/novosti/sjednice_skupstine_2013/38/38-07-

[Info stanje gospodarstva IZ.pdf](#) (pristupljeno: 19. siječnja 2018.)

63. Statistički pojmovnik Eurostata- federalna vlast, dostupno na:
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:State_government (pristupljeno: 15. studenog 2017.)
64. Statistički pojmovnik Eurostata- lokalna vlast, dostupno na:
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Local_government (pristupljeno: 15. listopada. 2017.)
65. Statistički pojmovnik Eurostata- neto pozajmljivanje/zaduživanje, dostupno na:
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Net_lending_net_borrowing (pristupljeno: 8. siječnja 2018.)
66. Statistički pojmovnik Eurostata- NUTS, dostupno na:
<http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview> (pristupljeno: 1. rujna 2017.)
67. Statistički pojmovnik OECD, dostupno na:
<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1550> (pristupljeno: 1. rujna 2017.)
68. Statistika ILOSTAT, dostupno na:
http://www.ilo.org/ilostat/faces/oracle/webcenter/portalapp/pagehierarchy/Pag e27.jspx;ILOSTATCOOKIE=8GsfAVszD7jKfTmrB5AAL2MFxgaVtZ8U-S6PFq_GkJNu-KI50P0a!1382888425?indicator=PSE_TPSE_GOV_NB&subject=EMP&datasetCode=A&collectionCode=YI&adf.ctrl-state=wg9as1r4h_45&afrLoop=86146146368124&afrWindowMode=0&afrWindowId=null#!%40%40%3Findicator%3DPSE_TPSE_GOV_NB%26_afrWindowId%3Dnull%26subject%3DEMP%26_afrLoop%3D86146146368124%26datasetCode%3DA%26collectionCode%3DYI%26_afrWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D8wbmf97iq_4 (pristupljeno: 5. siječnja 2017.)
69. Statistika Ministarstva financija RH – Lokalni proračuni, dostupno na:
<http://www.mfin.hr/hr/lokalni-proracun-arhiva> (pristupljeno: 18. siječnja 2018.)
70. Statistika OECD-a, dostupno na:
<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REV>
71. Subnational governments OECD-Key Data za potrebe izrade tablice prihoda i

- rashoda u % BDP-a Kanada, dostupno na: <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Subnational-governments-in-OECD-Countries-Key-Data-2016.pdf> (pristupljeno: 20. listopada 2017.)
72. TANAKA, Y., (2011.) *Local Bonds in Japan*. Council of Local Authorities for international relations (CLAIR) [Online] str. 1-34. Dostupno na: http://www3.grips.ac.jp/~coslog/activity/01/04/file/Bunyabetsu-19_en.pdf (pristupljeno: 5. listopada 2017.)
73. The World Bank Group – Political decentralization, dostupno na: <http://www1.worldbank.org/publicsector/decentralization/political.htm> (pristupljeno 1. studenog 2017.)
74. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, za potrebe izrade tablice javnih usluga općina, gradova i županija, dostupno na: [https://www.zakon.hr/z/132/Zakon-o-lokalnoj-i-podru%C4%8Dnoj-\(regionalnoj\)-samoupravi](https://www.zakon.hr/z/132/Zakon-o-lokalnoj-i-podru%C4%8Dnoj-(regionalnoj)-samoupravi) (pristupljeno: 25. siječnja 2018.)
75. Zakon o poticajno društvoj stanogradnji, dostupno na: <http://www.digured.hr/cadial/searchdoc.php?action=search&lang=hr&query=%22Zakon+o+dru%C5%A1tveno+poticajnoj+stanogradnji+%28NN+109%2F2001%29%22&searchTitle=on&validacts=on&resultdetails=basic&filteracttype=all&filterfields=all&filtereuchapter=all&resultlimitnum=10&bid=jEamypX1fn6bELeLjhH8fw%3d%3d&annotate=on> (pristupljeno: 13. siječnja 2018.)

POPIS TABLICA

Tablica 1.: Ustavno uređenje i razine lokalne samouprave u zemljama članicama EU.....	17
Tablica 2.: Razine NUTS regija s propisanim limitom broja populacije.....	25
Tablica 3.: Prikaz obilježja i NUTS regija zemljama članica Europske unije za 2016. godinu.....	30,31
Tablica 4.: Javne usluge u nadležnosti lokalne samouprave u odabranim zemljama članicama EU za 2012. godinu.....	32
Tablica 5.: Samoupravni djelokrug općina, gradova i županija u RH 2017. godini...	33
Tablica 6.: Najvažniji prihodi lokalne samouprave u Japanu.....	44
Tablica 7.: Odabrani ekonomski pokazatelji razina vlasti u Kanadi za 2014. godinu.....	51
Tablica 8.: Podjela pokazatelja uključenih u izradu procjene stupnja fiskalne decentralizacije.....	54
Tablica 9.: Ukupni prihodi opće države zemalja članicama EU u razdoblju od 2007. do 2016. godine u mil. eur.....	57
Tablica 10.: Ukupni rashodi opće države zemalja članicama EU u razdoblju od 2007. do 2016. godine u mil. eur.....	58
Tablica 11.: Omjer ukupnih prihoda i rashoda na federalnoj razini vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	60
Tablica 12.: Omjer ukupnih prihoda i rashoda na lokalnoj razini vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	61
Tablica 13.: Udio vlastitih prihoda federalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	63
Tablica 14.: Udio vlastitih prihoda lokalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	64
Tablica 15.: Udio ukupnih rashoda federalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	66
Tablica 16.: Udio ukupnih rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	67
Tablica 17.: Udio transfera (dotacija) u ukupnim prihodima federalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	69

Tablica 18.: Udio transfera (dotacija) u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	71
Tablica 19.: Udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima federalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	73
Tablica 20.: Udio poreznih prihoda u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	74
Tablica 21.: Udio ukupnih rashoda federalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za funkcije javnih usluga u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	76
Tablica 22.: Udio ukupnih rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za funkcije javnih usluga u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	78
Tablica 23.: Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za opće javne usluge u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	79
Tablica 24.: Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu obrane u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	80
Tablica 25.: Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu reda i sigurnosti u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	81
Tablica 26.: Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu ekonomskih poslova u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	82
Tablica 27.: Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu zaštite okoliša u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	83
Tablica 28.: Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu stambenih i društvenih sadržaja u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	84
Tablica 29.: Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu zdravstva u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	85
Tablica 30.: Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu rekreacije, kulture i religije u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	86
Tablica 31.: Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu obrazovanja lokalne razine vlasti u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	87
Tablica 32.: Udio rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države za javnu uslugu socijalne zaštite u razdoblju od 2006. do 2015. godine.....	88
Tablica 33.: Neto pozajmljivanje i neto zaduživanje federalne razine vlasti izražene kao postotak BDP-a u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	95

Tablica 34.: Neto pozajmljivanje i neto zaduživanje lokalne razine vlasti izražene kao postotak BDP-a u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	96
Tablica 35.: Način izbora gradonačelnika u zemljama članicama EU.....	101
Tablica 36.: Izdvajanje na federalnoj razini za plaće zaposlenima izraženo kroz postotak BDP-a u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	102
Tablica 37.: Izdvajanje na lokalnoj razini za plaće zaposlenima izraženo kroz postotak BDP-a u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	104
Tablica 38.: Udio zaposlenih na federalnoj razini vlasti u ukupom broju zaposlenih na razini opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	105
Tablica 39.: Udio zaposlenih na lokalnoj razini vlasti u ukupom broju zaposlenih na razini opće države u razdoblju od 2007. do 2016 godine.....	106
Tablica 40.: Prikaz prosječnih rezultata odabranih pokazatelja fiskalne decentralizacije zemalja članica EU za federalnu razinu kroz promatrano razdoblje od 2006. do 2016. godine.....	109
Tablica 41.: Prikaz prosječnih rezultata odabranih pokazatelja fiskalne decentralizacije zemalja članica EU za lokalnu razinu kroz promatrano razdoblje od 2006. do 2016. godine.....	110,111
Tablica 42.: Stupanj fiskalne decentralizacije zemalja članica EU.....	113

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1.: Usporedba prosjeka ukupnih prihoda i rashoda na razini EU28 u razdoblju od 2007. do 2016. godine u mil. eur.....	59
Grafikon 2.: Prikaz odabranih zemalja članica EU prema pokazatelju udjela ukupnih prihoda lokalne razine vlasti u ukupnim prihodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	65
Grafikon 3.: Prikaz odabranih zemalja članica EU prema udjelu ukupnih rashoda lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	68
Grafikon 4.: Prikaz odabranih zemalja članica EU prema udjelu transfera (dotacija) u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	72
Grafikon 5.: Prikaz odabranih zemalja članica EU prema udjelu poreznih prihoda u ukupnim prihodima lokalne razine vlasti u razdoblju od 2007. do 2016. godine.....	75
Grafikon 6.: Prosječani udjeli rashoda funkcija javnih usluga lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima opće države u zemljama članicama EU za razdoblje od 2006. do 2015. godine.....	89
Grafikon 7.: Prosječni udjeli rashoda funkcija javnih usluga lokalne razine vlasti u ukupnim rashodima razine opće države Republike Hrvatske za razdoblje od 2006. do 2015. godine.....	90
Grafikon 8.: Usporedni prikaz prosječnih rezultata pokazatelja fiskalne decentralizacije Republike Hrvatske u odnosu na rezultate prosječnih pokazatelje fiskalne decentralizacije razine EU28 kroz promatrano razdoblje 2006. do 2016. godine.....	97

SAŽETAK

Lokalna samouprava podrazumijeva institucionalno tijelo koje na temelju zakona ima pravo i mogućnost raditi u interesu lokalnog stanovništva upravljanjem javnim uslugama. Fiskalna decentralizacija podrazumijeva proces vertikalnog prijenosa vlasti gdje će ubiranje javnih prihoda i trošenje javnih rashoda biti pomaknuto s više na nižu razinu vlasti. Cilj ovog rada je usporedba i utvrđivanje stupnja fiskalne decentralizacije zemalja članica Europske unije putem odabranih pokazatelja fiskalne decentralizacije. Pokazatelji su podjeljeni u dvije skupine: fiskalni i nefiskalni. Istraživanje je utvrdilo kako zemlje sjevera i zapada ostvaruju bolje rezultate negoli zemlje s juga i istoka Europske unije prema stupnju fiskalne decentralizacije. Unutar rada detaljnije se promatra Republika Hrvatska, koja na temelju istraživanja ostvaruje srednje nizak stupanj fiskalne decentralizacije.

Ključne riječi: lokalna samouprava, fiskalna decentralizacija, Europska unija, pokazatelji fiskalne decentralizacije, stupanj fiskalne decentralizacije

SUMMARY

Local self-government entails an institutional body which, by law, has the right and ability to work in the interest of the local public by managing public services. Fiscal decentralization implies a process of vertical transfer of power where the collection of public revenues and the spending of public expenditures is shifted from the higher to the lower level of government. The aim of this thesis is to compare and determine the degree of fiscal decentralization of EU member states through selected indicators of fiscal decentralization. Selected indicators are divided into two groups: fiscal and non-fiscal. The study finds that the countries of the north and west are achieving better results in the degree of fiscal decentralization than the countries from the south and east of the European Union. Within the thesis, we closely monitor the Republic of Croatia, which, based on research findings, achieves a medium lower level of fiscal decentralization.

Key words: local self-government, fiscal decentralization, European Union, indicators of fiscal decentralization, degree of fiscal decentralization